

JACOB
ANEMA

Radio Wereld

25
ct.

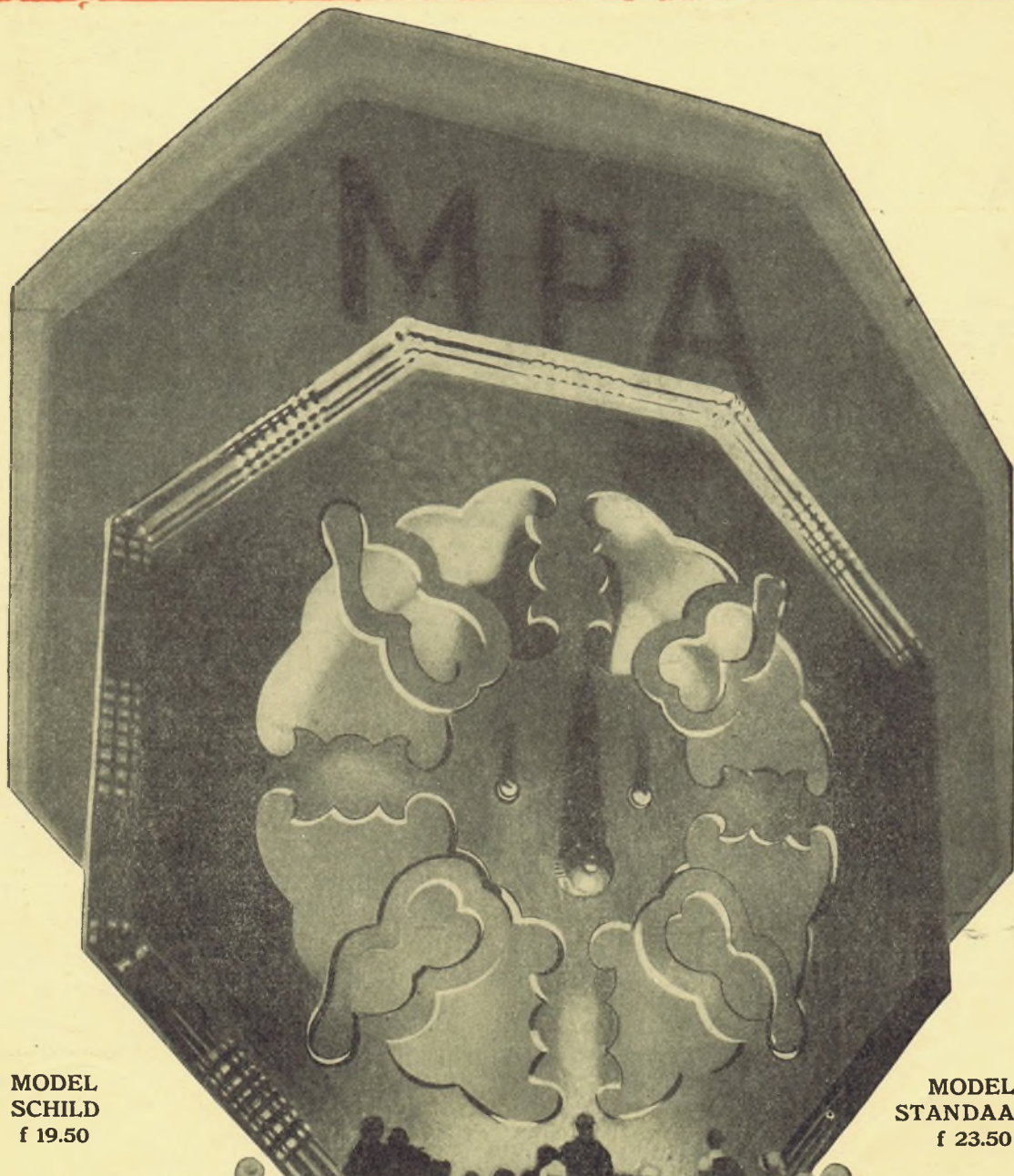
BESTEEDT UW GELD GOED!

Koopt radio-artikelen met een reputatie!

Wij fabriceeren **„Transforma”** radio-artikelen
sinds 8 jaar. Zegt U dit niets? Bedenk dit bij Uw aankoop

N.V. TRANSFORMER WORKS, Amsterdam, Nieuwe Uilenburgerstr. 40, Tel. 46440

**MODEL
SCHILD**
f 19.50

**MODEL
STANDAARD**
f 23.50

Importeurs der M.P.A.: Gebrs. van Meyer, Amsterdam. Singel 120, Telefoon 45806

Zondag 21 October

Berlijn, 484 en 566 M.

(Programma uitgezonden door Königswusterhausen).

8.15. Uitzending van het Klokspel van de Potsdamer Garnisonkerk.

8.20. Morgenwijding. Koor der Erlöser-kerk, Berlijn. Aan den vleugel: Willy Jaeger. Predikatie door den predikant Kroppenstedt. Spreker: Ernst Wilhelm. Daarna klokspel van den Dom te Berlijn.

10.50. Voormiddagconcert uit 't Grosse Schauspielhaus door de Universum-Symphoniker o. l. v. Arthur Guttman, m. m. v. Max Handen, zang.

1.20. De avonturen van Kapitaän Funk.

2.30—3.15. Voor den landbouw. Landbouwwetenschapp. voordracht.

3.50. Grammofoonplaten Odeon. Opnamen van Richard Tauber. Daarna Amusementsmuziek door 't orkest Giebrüder Steiner. Daarna Reclamevoordracht.

9.50—11.50. Dansmuziek door 't orkest Dajos Béla.

Bern, 411 M.

6.50—7.20. Dr. Paul Lange: Die Alpendichtung der Schweiz.

7.20. Messe in As-dur, Franz Schubert.

9.20—9.35. Sport- en nieuwsberichten. Weerbericht.

9.35—9.55. Concert door het Kurzaalorkest.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest uit de Tea-room van Hotel Palace.

6.20. Kinderuurtje.

6.50. Concert door het Radio Trio, m.m.v. Mme. Guitte.

7.50. Radio-kroniek.

8.35. Concert o.l.v. R. Tellier, m.m.v. Mme Claudine Bobns, zang.

10.35. Laatste berichten.

Daventry (Exper.) 492 M.

3.50. Kamermuziek door Mark Raphael, bariton, en de Aeolian Players: Joseph Slater, fluit, Antonio Braso, viool, Rebecca Clarke, viola, Gordon Bryan, piano.

5.20. Zie Londen.

8.20. Kerkdienst uit de studio te Birmingham.

9.05. Liefdadigheidsoproep.

9.10. Weerbericht en nieuwsberichten.

9.20. Concert door Emilio Colombo en zijn orkest van Hotel Victoria, Londen, m. m. v. Emilio Perea, tenor; Alice Lilley, sopr.; Emilio Colombo, viool.

Frankfort, 428,6 M.

3.50—4.50. Concert door het Omroeporkest o.l.v. R. Merten.

6.20—6.50. Sportberichten.

7.50—8.50. Gaswelt van Alfons Paquet, voor te dragen door Robert Taube.

8.50. Coconcert door het Omroeporkest o.l.v. R. Merten, m.m. van Adolf Permann, bariton.

Daarna: Dansmuziek door de Jazzband Briggs uit Café Sacher.

Hamburg, 395 M.

7.45. Tijdsein.

7.50. Weer- en Nieuwsber.

8.10. Wetenschappelijke vragen des tijds.

8.20. Weekoverzicht.

8.35. Morgenwijding.

10.20. Dr. Funk: Eine altrömische Werft.

11.05. Karel Minor: Warum, woher?"

11.35. Concert. Clara Voss, recitaties, Karl Pündter en Adolf Secker, piano.

12.25. Concert van de Propagandadienst.

1.20. Kinderuurtje.

2.20. Namiddagconcert door het Norag Orkest o.l.v. Heinz Nordbruch.

3.20. Willy Meyer-Sanden: Humoristische Vorlesungen.

3.50. Vroolijke Muziek door Zang- en Blaaskwintet.

4.50. Uit de geschiedenis der Arbeidersbeweging.

5.20. Jazz-Solisten Concert o.l. van Francesco Scarpa.

6.20. Dr. Walther Teich: Mit dem Rucksack durch das unbekante Norwegen. Auf der norwegischen Eisenbahn.

6.50. W. Burmester: Gesundheitliche Werte des Handballspiels.

7.00. Sportbericht.

7.15. Weerbericht.

7.20. Het Norag Orkest o. l. v. Viktor Hollaender. Erna Kröll-Lange; Isa Roland; Erwin Bolt; Bernhard Jakschat.

Daarna. Actueele causerie. Weer- en Nieuwsberichten. Sportbericht. Vervolgens: Concert uit Café Wallhof.

HILVERSUM, 1060 M.

9.30. VARA-cursus: Welvaarts-politiek (3), door Meyer de Vries, Rijksinsp. v. d. Werkverschaffing.

10.10. Doe het veilig. Serie voordrachten door Ir. R. A. Gorter, Dir. v. h. Veiligheidsmuseum (1. Inleiding).

10.30. Dienst i. d. Doopsgez. Kerk te Utrecht. Voorganger: Ds. Glasz.

1.00—2.30. Lunchmuziek door het Trio Rentmeester.

2.30—3.30. Grammofoonplaten-recital, Jack Smith, The Revellers, Gene Austin, Paul Whiteman, Jack Hylton e.s.

3.30—5.00. Concert door het Omroeporkest o. l. v. Nico Treep. Soliste: Elize de Haas, sopraan. Programma: Ouverture Die Zauberröte, Mozart, Scandinavische

Suite, Juel Frederiksen. Gavotte Gossec. a. Romance v. Mathilde uit Willem Tell, Rossini. b. Aria v. Constanze uit Die Entführung, W. A. Mozart. Elise de Haas. Menuet des petites précieuses, Pares, Fantasia La Favorite, Donizetti. Der Sohn der Heide-Czardas, Keler Bela. Frühlingsstimmen-Wals, J. Strauss. Elise de Haas. Dona Vatra-Tango, Otto Köpping. Rastlos Vorwärts! Marsch, Blankenburg.

5.00—6.00. Kinderuurtje, o. l. v. W. v. Cappellen; met medew. v. J. Bacilek. Een uurtje bij de fam. Mulder, Lenie's verjaardag.

6.00—7.30. Concert door het Royal-orkest o. l. v. H. de Groot.

8.00. Tijdsein der A.V.R.O.-klok Pers- en sportberichten van Vaz Dias.

8.15. 1ste A.V.R.O. Opera-uit-zending: Carmen. Opera in 4 bedrijven. Muziek van Georges Bizet. Regie: Alexander Poolman. Personen: Carmen, Oreta Santhagens-Manders. Micaela, Lea Fuldauer, Don José, Gerrit Visser. Escamillo, Paul Pul. Zuniga, Ed. v. d. Ploeg. Morales, Jan van der Meulen. Frasquita, Corry Couvreur. Mercedes, Gusta Scheepmaker. Le Remendado, J. R. Schulze. Dancaire, Charles Oehler. Dirigent: Albert van Raalte.

11.00. Sluiting.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

8.30—9.30. KRO. Morgenwijd. door P. de Waart: Drie Levensvragen.

9.50. NCRV. Dienst in de Ge-ref. Kerk te Baarn. Voorganger: Ds. G. Vermaat.

12.30—1.30. KRO. Lunchmuz.

1.30—2.00. KRO. Godsdienst-onderricht voor ouderen door D. Bont.

2.00—2.30. KRO. J. Engelman: De Poëzie van Henriëtte Roland Holst—v. d. Schalk.

EEN GREEP UIT ONZE VERLAAGDE PRIJZEN!

GLOEISTROOM-ACCU, TYPE: DL1, 4 VOLT 27 AMP. UREN, ONGELADEN f 8.40, GEL. f 8.80
PLAATSTROOM-(ANODE)BATTERIJ, TYPE: 50 W, 100 VOLT, ONGELADEN „ 30.80, GEL. „ 31.80
PLAATSTROOM-(ANODE)BATTERIJ, TYPE: 60 W, 120 VOLT, ONGELADEN „ 36.30, GEL. „ 37.50

VRAAGT UW LEVERANCIER DE NIEUWE PRIJSLIJST

VARTA

Maandag 22 October

Berlijn, 484 en 566 M.

4.20. Harmonium-concert door Fritz Wenneis. Aan den vleugel: Bruno Seidler-Winkler. Daarna: reclamévoordrachten.

7.20. Tooneeluitzending: Partje verspielt (Zwei Proleten bereisen die Welt), Radio-novelle van Gerhart Pohl. Personen: De schrijver, Richard Winter (alias Albert Warnierke), Marcel Leibovici, twee Negers, voorbijgangers.

8.20. Concert van hedendaagsche muziek. Alex Jennitz, piano. Prof. Rudolf Deman, 1e viool. Emil Korsand, 2e viool. Karl Reitz, vioola.

9.00. Spreker en onderwerp worde nader bekend gemaakt. Daarna weerbericht, nieuwsber., tijdsein en sportberichten. Daarna tot 11.50 dansmuziek door het Homocord Dansorkest.

Bern, 411 M.

6.51—7.20. Prof. Dr. Zeller: Die Wirbelstürme in Amerika als meteorologische Erscheinung.

7.20—8.40. Concert. Jos. Reinhardt, voordracht; Alois Bamert, dialect; Kasimir Meister, piano.

8.40—9.05. Concert door het Orkest van de Kurzaal.

9.05—9.20. Weer- en Nieuwsberichten. Sluiten.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest van Palais de Danse.

6.20. Causerie.

6.35. Causerie.

6.50. Concert door het Radio Trio.

7.20. His Masters Voice-grammofoonplaten.

7.50. Radio-kroniek.

8.35. Twee Dansen, Brahms.

8.50. Concert m. m. v. Nathan Milstein, viool.

9.20. Nieuwsberichten.

Vervolg Concert.

Laatste berichten.

Daventry (Exper.) 492 M.

3.20. Lozells Cinema-orkest, m. m. v. Jesse Hackett, tenor; Frank Newman, orgel.

4.20. Jack Payne en het B.B.C. Dansorkest, m. m. v. The Two Dees.

5.20. Balladen-concert m. m. v. Elsie Harrington, alt; Dudley Stuart White, bariton.

5.50. Kinderuurtje.

6.35. Tijds., nieuws- en weerberichten.

6.50. Concert door Eugene Cruff en zijn octet, m. m. v. Charles Trehanne, bariton; Megan Telini, sopr.

8.20. Militair concert door het Stedelijk Politie-Muziekcorps van Birmingham, o. l. v. Richard Wessel, m. m. v. Linda Seymour, alt; Molly Bell, piano.

9.15. Piano-recital door Molly Bell.

9.25. Concert door het Birmingham Studio Orkest o. l. v. Joseph Lewis, m. m. v. John Rorke, bariton, en het Studio-koor.

10.20. Weer- en nieuwsber.

10.35. Dansmuz. door de Ciro's Club Band o. l. v. Ramon Newton, uit de Ciro's Club.

2.30—4.30. Concert. KRO. De Patronaats Harmonie St. Catharina in Den Bosch.

4.30—5.00. KRO. Ziekenhuurtje door Mevr. E. Russe.

5.50. NCRV. Dienst in de Ned. Herv. Kerk te Deift. Voorganger: Ds. H. P. Brandt.

7.30. KRO. Uitzending uit Emmerik. Concert. Het St. Aldegundis kerkkoor Emmerik o. l. v. Joh. Heister. Leo Deutzenberg, viool. Jac. Düppgiesser, piano. Stolberger Orkestvereniging, Muziekver. St. Cäcilia, Uift (50 Musici), Th. Schmitz, orgelbegel. Toespraak d. den Deken Sprünken.

10.00. Persber.

10.45. KRO. Epiloog door het Klein-Koor o. l. v. Jos. H. Pickkers. (8.15. KRO. Intenties van het Apostolaat des Gebeds).

Kahndborg, 1680 M.

9.20. Kerkdienst.

10.50—11.00. Weerbericht.

12.50—1.15. Fransche les.

2.20—4.20. Namiddagconcert o. l. v. Otto Fessel.

4.20. Kerkdienst.

5.50—6.10. Kinderuurtje.

6.10—6.20. Weerbericht.

6.20. Persberichten.

6.35. Tijdsein.

6.50—7.20. Voordracht.

7.20. Uurslag van het Raadhuis.

7.20—50. Klampenberga-avond. Mag. art. Hans Werner, voordracht. Concert door het Radio-Orkest o. l. v. Emil Reesen.

10.05—11.50. Dansmuziek vanuit Palace Hotel o. l. v. Teddy Peterson.

11.20. Uurslag en klokkenspel van het Raadhuis.

Königswusterhausen, 1250 M.

Zie Berlijn tot 7.20.

7.20. Zie Langenberg.

Langenberg, 469 M.

7.25—7.35. Esperantoles.

7.35—7.55. Luit- en Gitaaron-dericht.

7.55—8.15. Esperantoles.

8.20—9.20. Morgenwijding.

Stimme der werktätigen Arbeit.

10.20—10.50. Fritz Worm: Wert und Ehre deutscher Sprache.

10.50—11.30. Dr. Hermann Unger: Franz Schubert und seine Lieder (6). Schubert und seine dichtenen Freunde. Siliste: Helene Guermanova, alt. Breuer, begeleiding.

11.35—12.15. Vom Tierschutz. Uitzending uit Casinogesellschaft Köln, ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan der Kölner Tierschutzverein. Spr.: P. Dionysius.

12.20—1.50. Middagconcert o. l. v. Eysoldt.

2.05—2.25. Arnold Stecher: Radioliteratuur.

2.25—2.50. Schaakuurtje.

2.55—3.20. Landbouwerichten

3.20—3.50. Dr. Franz Dülberg: Der Wörlitzer Park, ein Bild deutsches Geisteslebens in der sentimental Zeit.

3.50—5.20. Vooravond-concert door het orkest d'Philharmonie, o. l. v. Ernst Burchartz en het Dubbelkwartet Beethoven, o. l. v. Carl Leven.

5.306.00. Irma Strunz: Uit werken van Adalbert Stifter.

6.05—6.40. Dr. Carl Würzber-

ger: Sorgenkinder des Arbeiters, 3. 6.45. Sportberichten.

7.00. Max Hebemann: Inleiding tot Carl Maria v. Weberts Freischütz, Romantische Opera in drie bedrijven van Carl Maria v. Weber. Tekst van Friedrich Kind. Muzikale leiding: Kühn. Spelleiding: Anheisser. Koren o.l.v. Zimmermann. Laatste berichten en sportberichten gevolgd tot 11.20 door dansmuziek o. l. v. Eysoldt.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.50. (Alleen Dav.) Tijdsein en weerbericht.

3.50. Militair concert door het Radio Militair Orkest o. l. v. B. Walton O'Donnell, Linda Seymour, alt. Maurice Cole, piano.

5.20. Kerkdienst voor kinderen o. l. v. Rev. Canon C. S. Woodward.

5.50. Voorlezing uit The Pelgrim's Progress van Bunyan.

6.05. Bach Kerkcantate No. 180. Schmücke dich, o liebe Seele, Dorothy Silk, sopr. Doris Owens, alt. Roger Clayson, tenor. Samuel Dyson, bariton. Francis W. Sutton, orgel. Leiding: Stanford Robinson.

8.20. Kerkdienst. Mr. Allan Brown, orgel.

9.05. Liefdoproep ten bate van Ypres Memorial Church door veldmaarschalk Lord Plumer, G.C.B., G.C.M.G.

9.10. Weer- en nieuwsberichten. Plaatselijk nieuws. (Alleen Dav.) Scheepsberichten.

9.25. Orkestconcert door het Radio Orkest o. l. v. John Ansell. May Huxley, sopr. Rex Palmer, bariton.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455).

10.20. Kerkdienst.

12.05. Weerbericht.

3.20. Militair concert.

4.20. Kinderuurtje.

5.15. Klokkenspel v. h. Raadhuis.

5.20. Kerkdienst.

6.20. Chitra van Tagore. Muziek: Wilhelm Steinhammar.

7.40. Concert.

9.00. Oude dansmuziek.

Parijs (Radio), 1750 M.

8.20. Persberichten.

8.50. Dagelijksche les in lichaamelijke opvoeding o. l. v. Dr. Diffre.

12.20. Religieuse causerie door den Eerw. Père Lhande. Daarna Religieuse muziek m. m. v. Scola Cantorum, gevolgd door persber.

1.05. Concert door het Albert Locatelli Orkest.

4.50. Odeon grammofoonplaten. Persberichten.

7.20. Landbouw- en persber.

8.05. Circus Radio-Paris.

8.50. Music-Hall-concert. Symph. werken o. l. v. Maurice André, m. m. v. de dames Damia, Valroger, Satne, Armine, Meduria (alten) en de heer Marjal. Tijdens de pauzes persberichten.

Toulouse, 392 M.

1.05. Vocaalconc. Daarna: Pianoconcert. Vervolgens: Dansmuz.

8.50. Concert. Opera-fragmenten. Daarna: Guitaarmuziek. Vervolgens: Dansmuziek.

11.20—11.35. The Piccadilly o. l. v. Al Starita en het Piccadilli Dansorkest o. l. v. Morris Harford, van het Piccadilli Hotel.

Frankfort, 428,6 M.

3.55—5.25. Concert door het Omroeporkest o.l.v. R. Merten, m. m. v. Anne Lönholdt, sopraan.

In de pauze: Berichten.

6.50—7.05. Engelse Literatuur door Paul Olbrich.

7.05—7.35. Engelse les door Paul Olbrich.

7.35—8.35. Symphonie-concert. Orkest o.l.v. Dr. Ludwig Rottenberg, m. m. v. Rudolf Hindemith, cello. Concert voor violoncel en Orkest in D-dur, Tartini.

8.35—9.35. Novellen-voordracht door Prof. Carl Ebert.

Daarna: Grammofoonplaten.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.

12.30—2.00. Lunchmuziek door het Trio Sjouwerman. Programma: Soy Flamengo, A. Terres. Just like Darby and Joan, Gilbert, So Tired, Little, Wait, Hardelet. Ausgerechnet ich denkste, Milton. Douce souvenance-Wals, Waldteufel. A little dream-nest, Nicholls. Erinnerang an Chopin, Fetras. After my laughter came tears, Turk. Alma de Bohemia-Tango, R. Firpo. 1928 Selection from On With the Show, Nicholls en anderen. Finale.

5.00—6.00. Kinderuurtje.

6.00. Tijdsein der A.V.R.O.-klok

6.05—7.15. Dinermuziek door het kwartet Rentmeester.

7.15—7.45. Iste Engelse les voor beginners door Fred Fry.

7.45. Politieberichten.

8.00. Tijdsein der A.V.R.O.-klok

8.05—11.00. Concert door het Omroeporkest o. l. v. Nico Treep.

Solisten: Alexander Moszkowski, viool en Olga Moszkowski-Elias, piano. Programma: Ouverture Iphigenie en Aulide, Gluck. Suite, A. Scarlatti a. Toccata. b. Aria. c. Minuetto. d. Giga. Concert in E g. f. voor viool met orkestbegeleiding.

J. S. Bach. Alex. Moszkowski. Larghetto u. d. 2de Symphonie, Beethoven. Duitsche dansen voor strijkorkest, Schubert. a. Noveltte in D g. t, Schumann. b. Polonaise Op. 71, Chopin. c. Drie Ecosaisnes, Chopin. Olga Moszkowski-Elias. Valse de concert, Glazoenof. Sérénade melancholique, Tsjajkofski. Alexander Moszkowski. Aan de vleugel: Olga Moszkowski-Elias. La Jota aragonesa, Saint-Saëns. a. Cordoba, Albeniz. b. Scherzo Valse, Chabrier. Olga Moszkowski-Elias. Serenata, Tarenghi.

10.00. Persberichten van Vaz Dias. Voortzetting van het concert: a. Vocalise, Rachmaninoff. b. Caprice, Wieniawski. c. Zapateado, Sarasate. Alex. Moszkowski. Aan de vleugel: Olga Moszkowski-Elias. Ein Abend in Toledo, Schmeling. Potpourri Die Bayadere, Kalmar. Solita-Tango, Lucchesi. Der Mator-Marsch, Siede.

Hamburg, 395 M.

3.35. Voor de Jeugd.

4.20. Dansmuziek door het Norag Jazz-orkest.

5.20. Vrolijk allerlei van de Propagandadiens.
5.25. Frau Dr. Adele Friedland: Frau Elses Geheimnis.
5.50. Engelsche les voor beginners.
6.20. Vervolg Concert.
6.45. Oberstudiendirektor Rohrborg: Der Rechenstab in der kaufmännischen Praxis.
7.15. Weerbericht.
7.20. Uitz. ter gelegenheid van de 50ste geboortedag van Hermann Cladius. Daarna: Weer-, nieuws- en sportbericht. Sluiten.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

(Uitsluitend NVRC-uitz.)
12.30—1.45. NCRV. Concert. Mej. Mollenkamp, alt. T. Bas, tenor. J. v. Duinen, orgel en piano.
2.00—2.30. School-uitzending. Zangles door J. A. Steinz.
4.00—5.00. Ziekenuurtje o. l. v. Ds. H. Siegers. J. H. Smit-Duyzentkunst, bariton en orgel. H. Smit-Duyzentkunst, begeel.
7.00—7.30. Stenografies.
7.30—8.00. Spr.: G. v. Ravenzwaay: Muziek.
8.00. Concert in het Geb. De Eendracht te Rotterdam. Sprs.: Ds. J. H. F. Remme: Opgang. Ds. M. v. Grieken: Vergaren is bewaren. Opening door Z. H. de Groot. Mannenkwartet Sonore. J. Tertolen, bariton. T. de Bruin, declam. C. E. L. Simonis, viool. J. C. de Graaf, piano. Daarna persber.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.
10.20—10.30. Weerbericht.
10.35—11.05. Schooluitzending.
12.35—1.05. Schooluitzending.
2.20—4.20. Namiddagconcert door het Radio Orkest o. l. v. Launy Gröndahl.
5.40—6.10. Engelsche les.
6.10—6.20. Weerbericht.
6.20. Persberichten en koersen.
6.35. Tijdsein.
6.50—7.20. Voordracht.
7.20. Uurslag van het Raadhuis.
7.20—8.35. Engelsche Operette-muziek. Arthur Sullivan, Sidney Jones. Het Radio Orkest o. l. v. Emil Reesen.
Daarna persberichten.
8.50—9.20. Voorlezing.
9.20—10.05. Franz Schubert-concert. Helga Weeke, zang. Folmer Jensen, piano.

Königswusterhausen, 1250 M.

11.20—4.20. Lezingen.
4.20—5.20. Namiddag-concert van Berlijn.
5.20—7.05. Lezingen.
7.05. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

10.35—11.15. Radio-uitzending voor volksscholen.
11.30. Mechanische muziek.
11.50—12.10. Klokkenspel van 14 bronzen klokken uit de fabriek B. Vortmann, Recklinghausen. Koralen en Volksliederen.
12.25—1.50. Middagconcert o. l. v. Eysoldt.
1.50. Voor de huisvrouw.
3.25—3.55. Voor de vrouw.
3.55—4.20. Hanns Jobst: Uit eigen werken.
4.20—4.40. Hermann Probst: Geschichteh von Dr. Dolittle und seinen Tieren.

4.40—5.05. Kinderuurtje.
5.05—5.50. Vooravondconcert d. Clemens Spindler, viool, Willi Fiedler, cello, Robert Strasser, piano. Karl Leopold, Tenorjodler.
5.50—6.15. Josef Kandner: Sewastopol, van Leo N. Tolstoj (5)
6.35—6.55. Dr. Werner Mahdholz: Das Vergnügungsleben der Grosstadt.
7.00—7.20. Ouderuurtje.
7.20—8.15. Avondconcert door het klein Werag-orkest o. l. v. Eysoldt.
8.20—8.50. Das Deutsche Volkslied (1).
8.50—10.10. Kamermuziek door het trio Pozniak. Bronislaw van Pozniak, piano. Karl Freund, viool. Josef Schuster, cello. Daarna: Laatste berichten en sportberichten en diverse mededeelingen, gevolgd door dansmuziek o. l. v. Eysoldt, tot 11.20.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.35. Kerkdienst.
10.50. (alleen Dav.) Tijdsein en weerbericht.
11.20. (alleen Dav.) Gramof-platen.
12.20. Balladeconc. door Ena Barty, sopraan en Frank Flavelle, tenor.
12.50. Aanbieding van Freedom of the City of London aan de Most Rev. The Rt. Hon. Randall Thomas Davidson, Aartsbisshop van Canterbury. The City Chamberlain, Sir Adrian Pollock spreekt den Bisschop toe en overhandigt hem de Honorary Freedom of the City. Daarna: Toespraak van den bisschop.
1.10. Muzikaal intermezzo.
1.20. Orgelconcert door Edgar T. Cook.
2.20. Schooluitzending.
2.40. Muzikaal intermezzo.
2.50. Miss Rhoda Power: What the Onlooker Saw-V, The Penance of Henry II.
3.20. Muzikaal intermezzo.
3.25. Miss Rhoda Power: Stories from Mythology and Folk-lore.
3.35. Muzikaal intermezzo.
3.35. (alleen Dav.) Visscherijberichten.
3.40. Concert. Elsie Francis-Fisher, alt. Yvonne Morris, violoncel. Maud Melliar, hobo.
4.35. Alphonse du Clos en zijn Orkest van Hotel Cecil.
5.35. Kinderuurtje.
6.20. Huishoudpraatje.
6.35. Tijds., weer-, nieuwsber.
6.50. Berichten voor Jongens en Meisjes.
7.05. De grondslagen der Muz. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.
7.20. Mr. Desmond MacCarthy: Literary Criticism.
7.35. Muzikaal intermezzo.
7.45. Fransche causerie door Monsieur M. Stephan.
8.05. Vaudeville. Clance Mayne, piano. Gilbert Maurice en Doris Roland, duettisten. Tommy Handley, komiek. De Two Hoffmans, gesync. piano. Jack Payne en het BBC-dansork. Van en Schenck, v. het Palladium.
9.20. Weer- en nieuwsberichten Plaatselijk nieuws. (alleen Dav.) Scheepsber.
9.40. Het St. James Strijkkwartet.
9.55. Debat tusschen Miss Mar-

gery Fry en Capt. Arthur Evans, M.P.: Should Capital Punishment be Abolished.

10.55. Het St. James Strijkkwartet.
11.20—12.20. (alleen Dav.) Dansmuz. d. de Piccadilly Players o. l. v. Al Starita en het Piccadilly Hotel Dansorkest o. l. v. Morris Harford.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455.)

5.20. Kinderuurtje.
5.50. Concert door het Radio Orkest.
6.35. Engelsche les.
7.05. Economische voordracht.
7.35. Concert. Set Svanholm, bariton. Carl Lindhe, violoncel.
Algot Haquinus, piano.
9.00. Voordracht.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in lichaamelijke opvoeding o. l. v. Dr. Diffre.
7.50. Herhaling van de les.
8.20. Persberichten.
11.05. Berichten en koersen.
12.50. Radio Paris Concert. Tijdens het concert persberichten.
2.10. Koersen. Opening Parijs.
3.50. Slootkoersen Parijs. Opening New York.
4.05. Symph. muziek, zang en dans.
5.05. Koersen en berichten.
7.20. Landbouwberichten.
8.05. Koersen en berichten.
8.20. Tuinbouw-causerie.
8.35. Concert. Tijdens de pauzes persberichten en mededeelingen.

Toulouse, 392 M.

1.05. Vocaal- en Instrumentaal concert.
8.50. Concert. Daarna: Operafragmenten (zang).

Dinsdag 23 October

Berlijn, 484 en 566 M.

(Programma uitgezonden door Königswusterhausen).
7.20. Concert door de Kapel Géza Komor, uit Hotel Kaiserhof.
7.50. Recitaties. Franz Schubert in der Dichtung.
8.20. Franz Schubert: Deutsche Messe, tekst van Joh. Phil. Neumann, voor gemengd koor en blaas-orkest en orgel. Mirjams Sieges-gesang, gedicht van Franz Grillparzer. Muziek van Franz Schubert. Sopraan: Käthe Ravoth. Dirigent Prof. Hugo Rüdel. Een Geysel, crgel. Het Radio Koor en Orkest. Daarna weer -en nieuwsberichten, tijdsein en sportbericht.

Bern, 411 M.

6.52—9.05. Waadtländer-avond.
6.50. Pierre Deslandes: Les Vaudois.
7.20—7.50. Concert.
7.50—8.05. Suzette et le soldat operette van Marius Chamot.
8.05—8.15. M. Paillard, tenor.
8.15—8.30. Madame Radizza ni, sopraan.
8.30—8.40. Barbero en Barconi (accordeon en clarinet).
8.40—8.50. M. Panchaud, komische liederen.
8.50—9.05. Concert.

9.05—9.20. Weer- en nieuwsberichten.
9.20—9.55. Concert door het Orkest van de Kurzaal.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest uit Tea-room Armenonville.
6.20. Fransche les.
6.50. Concert door het Radio Trio, m.m.v. Jeanne Kufferath.
7.50. Radio-kroniek.
8.35. Concert door het Radio-Orkest.
8.50. Causerie.
Vervolg Concert:
9.20. Nieuwsberichten.
9.25. Fragmenten uit Philémon et Baucis, Opera van Gounod.
10.35. Laatste berichten.

Daventry (Exper.) 492 M.

3.20. Paul Moulder's Rivoli Theater Orkest.
4.20. Concert door het Birm. Studio-orkest o.l.v. Frank Cantell, m.m.v. Michael Hanrahan, bariton; Cora Astle, piano.
5.50. Kinderuurtje.
6.35. Tijdsein, weer- en nieuwsberichten.
6.50. Jack Payne en het B.B.C. Dansorkest, m.m.v. Dickie Dixon, (gesyncopeerde soli). Foden Williams, voordracht.
8.20. Muziek van Haydn en Mozart, door het versterkt Birm. Studio-orkest, o.l.v. Joseph Lewis, m.m.v. Howard Fry, bariton; S. C. Cotterill, klarinet.
9.50. Oliver Baldwin: Voorlezing The Family Gathering uit Dickens' Martin Chuzzlewit en The Torture of Hope van Villers l'Isle Adam.
10.20. Weer- en nieuwsber.
10.35—11.35. Sibelius Concert door het Radio Symphonie Orkest o.l.v. Leslie Heward.

Frankfort, 428,6 M.

3.55—5.25. Concert door het Omroeporkest.
In de pauze: Berichten.
6.35—7.05. Dr. Fürstenheim: Vom Kind aus-ein Schlagwort und seine Grenzen.
7.05—7.35. Dr. G. F. Hartlaub: Wie sammle ich moderne Kunst?
7.35. Operette-uitz.: De Groot-Hertogin van Gerolstein, operette van Jacques Offenbach.
Vervolgens Concert door het kwartet van het Staatstheater, Kassel.

Hamburg, 395 M.

3.35. Cello-concert door John de Jager. Het Norag Orkest o.l.v. Hans Döring.
4.20. Annie Ohlert: Aus der Tätigkeit des Deutschen Nationalvereins der Freundinnen junger Mädchen.
4.45. Theobald Bieder: Wolfgang Menzel.
5.20. Concert van de Propagandadiens.
6.20. Frieda Radel: Bettenot als Feind der Wohnungspflege.
6.45. Gartenbau-inspektor W. Jantsch: Sortierung und Verkauf des Obstes.
7.15. Weerbericht.
7.20. De 5 Frankforters, klucht in 3 acten van Carl Rössler. Regie: Karl Pündter. Daarna actueele causerie. Vervolgens weer- en nieuwsberichten, sportbericht. Cabaret.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.
12.30—2.00. Lunchmuziek door het Trio Sjouwerman. Programma: Florentiner-Marsch, Fucik. Les rêves sont des bulles de savon, M. Hermite. Dawning, Pinkard. Leila, Damber. Gonna get a girl, P. Ash. I misteri dell'Adige, Carena. Sometimes I'm Happy, Youmans. Fantasia Il Trovatore, G. Verdi. My Blue Heaven, Donaldson. Studentenliederen-potpourri, Mannfred, Trink, Trink Brüderlein, Lindemann. Finale.
3.00—4.00. A.V.R.O. Knip-cursus door Mevr. de Leeuw van Rees (2de les).
6.00. Tijds. der A.V.R.O.-klok 6.00—7.15. Diner-muziek door het kwartet Rentmeester.
7.15—7.45. 1ste les Engelsch voor gevorderden door Fred Fry.
7.45. Politieberichten.
8.00. Tijds. der A.V.R.O.-klok 8.05—8.35. A.V.R.O. Boeken-halftuurtje. Boekbespreking door D. Th. Jaarasma. Vier Pelgrims, van Antoon Thiry.
8.35—10.15. Concert. Het Omroep-orkest o. l. v. Nico Treep. Met medew. van Chris de Vos, tenor. Paul Pul, bariton. Gounod-programma. Soldatenmarsch uit Faust. Fragmenten symphoniques uit Philemon et Beaucia. a. Pastorale. b. Reveil. c. Melodrame. d. Danse des Bacchantes. Complétons v. h. Gouden Kalf, uit Faust. Paul Pul. Entr'acte uit La Colombe, Orkest. De eerste acte der opera Faust. Faust: Chris de Vos. Mephisto-Paul Pul. Orkest. Koor.
9.35. Gevarieerd programma: Ouv. Norma, Bellini. Danze Piemontese, Sinigaglia. Ecce Panus Deo. Rich. Hol. (Chris de Vos en Paul Pul). Grieg-Rememberingen, pop., Urbach.
10.15. Persberichten.
10.30—11.45. Dansmuziek door Rentmeester's Dans-orkest.
11.45. Sluiten.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

(Uitsluitend KRO.-uitz.)
12.30—1.30. Lunchmuz. door h. KRO.-trio.
5.30—6.30. Gramfoonmuz.
6.30—7.00. Esperantoles.
7.00—7.30 en 7.30—8.00. Cursus Kerklating door Leo Speet.
8.15. Rede van Pater Felix Otentori. Rome en het Atheïsme.
9.00. Conc. Het Amsterdamsch salon-orkest o. l. v. F. Boshart.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.
10.20—10.30. Weerbericht.
11.35—12.05. Schooluitzending.
12.35—1.05. Schooluitzending.
2.20—4.20. Concert uit Restaurant Wivel.
4.50—5.20. Kinderuurtje.

5.20. Uurslag en klokkenspel van het Raadhuis.
5.40—6.10. Stenographie-bericht.
6.10—6.20. Weerbericht.
6.20. Persberichten en koersen.
6.35. Tijds. in.
6.50—7.20. Voordracht.
7.20. Uurslag van het Raadhuis.
7.20—8.35. Koor- en solistenconcert. Noorsche muziek. Koor o. l. v. Kristian Ribers. Viktor Fischer, piano. Daarna persberichten.
8.50—9.20. Voorlezing.
9.20—10.05. Kamermuziek en solistenconcert. Deense muziek. Louis Jensen, viooloncel. Folmer Jensen, piano. Hertha Björvig, zang.

Königswusterhausen, 1250 M.

11.20—4.20. Lezingen.
4.20—5.05. Namiddag-concert van Leipzig, vervolgens Gramofoonplaten.
5.20—7.05. Lezingen.
7.05. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

10.35—11.15. Radio voor volkscholen.
11.30. Mechanische muziek.
12.25—1.50. Middagconcert o. l. v. Eysoldt.
1.50. Voor de huisvrouw.
3.05—3.15. W. Weber: Ins Nitzburch des Kleingärtners.
3.20—3.45. Oskar H. Schmitz: Uit eigen werken.
3.40—4.20. Kinderuurtje.
4.20—5.05. Radio-uitzend. voor hogere scholen.
5.05—5.50. Vooravond-conc. d. het Werag-orkest o. l. v. Buschkötter m. m. v. Maria Paeschke, alt.
5.50—6.10. Josef Kandner: Sebastopol van Leo N. Tolstoj.
6.35—6.55. De Heeren Le Bourgeois en G. Perrot: Fransche les.
7.00—7.20. Gespräche über Menschentum. Hardt-Honigsheim-Stein-Worm.
7.20—8.15. Avondconcert d. h. klein Werag-orkest o. l. v. Eysoldt.
8.20. Tolle Kerle m. m. v. Ludwig Hardt, recitatives. Ernst Duis liedjes bij de luit. Gedichten van Goethe, Kleist, Anekdoten, Bürger, Münchhausens Abenteuer, de Coster, Uilenspiegel, Wedekind, Klambund, Bratsche, Tolstoj, Kosaken. Daarna: Laatste berichten en sportberichten. Sluiten.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.35. Kerkdienst.
10.50 (alleen Dav.) Tijds. in en weerbericht.
11.20. (alleen Dav.) Gramof-platen.
12.20. Concert. Essie Simpson, sopraan. Seymour Dossor, tenor. May Jardine, piano.
1.20—2.20. Alphonse du Clos en zijn Orkest van Hotel Cecil.
2.45. (alleen Dav.) Visscherijberichten.

2.50. Schooluitzending.
3.50. Muzikaal intermezzo.
3.55. Fransche les voor beginners.
4.20. Louis Levy en zijn Orkest van Shepherd's Bush Pavilion.
4.35. Voor Scholen.
4.50. Louis Levy en zijn Ork. (vervolg).
5.35. Kinderuurtje.
6.20. Sir William Beach Thomas: The Best of Autumn-III.
6.35. Tijds., weer- nieuwsber.
6.50. Muzikaal intermezzo.
7.05. De grondslagen der Muz. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.
7.20. Vraagstukken over het Vrouwenkiesrecht.
7.35. Muzikaal intermezzo.
7.45. Prof. B. Ifor Evans: Nineteenth century Novelists-V, George Meredith.
8.05. Militair concert door het Radio Militair Orkest o. l. v. B. Walton O'Donnell Frank Titterton, tenor. Peggy Cochrane, viool.
9.20. Weer- en nieuwsber.
9.35. Sir Walford Davies: Music and the Ordinary Listener.
9.55. Plaatselijk nieuws. (alleen Dav.) Scheepsberichten.
10.00. Air Raids III door Albert de Courville.
11.00—12.20. Dansmuz. d. Jack Hyllton's Ambassador Club Band o. l. v. Ray Starita.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455).

5.20. Kinderuurtje.
5.50. Concert.
6.15. Landb.wetensch. voordr.
6.35. Voordracht.
7.05. Causerie.
7.35. Operette-programma. Sigrid Brandel (sopraan) en orkest.
9.00. Voordracht.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in licha-melijke opvoeding o. l. v. Dr. Diffre.
7.50. Herhaling van de les.
8.20. Persberichten.
11.05. Koersen en persberichten.
12.50. Concert door het Albert Locatelli Orkest. Tijdens het concert persberichten.
2.10. Koersen, opening Parijs.
3.50. Slotkoersen Parijs, opening New York.
4.05. Concert m. m. v. Lucienne Radisse, cello; Marcel Briclot, piano; Jenny Joly, viool.
5.05. Koersen en berichten.
7.20. Landbouwberichten.
8.05. Koersen en berichten.
8.20. Literaire causerie.
8.35. Concert, georganiseerd door Radio-Selection. Tijdens de pauzes persberichten en mededeelingen.

Toulouse, 392 M.

1.05. Instrumentaal-concert. Daarna: Koorconcert. Vervolgens: Militairemuziek.
8.50. Operafragmenten. Daar-na: Walsen.

Woensdag 24 October

Berlijn, 484 en 566 M.

7.20. Concert door het Radio Orkest o. l. v. Eugen Donath. v. se Kochhan, sopraan. Carl Jöken, tenor.
8.20. Voorlezing uit een onbekend werk van Shakespeare.
8.50. Voordrachtserie Auf dem Weg zur neuen Schule, 2e voordr. Oberschulleiter Dr. Andreesen, Spiekerog in der Nordsee: Das Landerziehungsheim, der Versuch einer neuen Gemeinschaftserziehung. Daarna weer- en nieuwsber., tijds. en sportbericht. Vervolgens tot 11.50 dansmuziek door de Kapel Marek Weber.

Bern, 411 M.

6.51—7.20. Cyclus Georg Schaeffner: Pau Valéri.
7.20—8.30. Kamermuziek door het Strijkkwartet van Bern.
8.30—9.05. Orkestconcert.
9.05—9.20. Weer- en Nieuwsberichten.
9.20—9.55. Orkestconcert.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek uit Palace Hotel.
6.20. Causerie.
6.35. Causerie.
6.50. Concert door het Radio Trio.
7.50. Radio-kroniek.
8.35. Concert door het Radio-Orkest.
8.50. Balalaika-concert.
9.20. Nieuwsberichten.
Vervolg Concert.
10.35. Laatste berichten.

Daventry (Exper.) 492 M.

3.20. Militair Concert door het Militair Orkest van Birmingham, o.l.v. W. A. Clarke, m.m.v. Wilfrid Hudson, tenor; Mabel France.
4.50. Jack Payne en het BBC-Dansorkest.
5.50. Kinderuurtje.
6.35. Tijds. in, weer- en nieuwsberichten.
6.50. Concert door het Midland Piano Sextet, o.l.v. Frank Cantell, m.m.v. Frank Lester, orgaan; Constance Melbourne, liedjes bij de piano.
8.20. Concert door het versterkt Birmingham Studio-orkest o. l. v. Joseph Lewis, m.m.y. Kate Winter, sopraan; Melsa, viool.
8.50. Opera-uitz. De Tweede acte van De Barbier van Sevilla, door de British National Opera Company. Uitzending uit The Kin's Theatre te Edinburgh.
9.40. Intermezzo uit de Studio.
9.50. Recital door Stiles Allen, sopraan en Dr. Ernst Bachrich, piano.
10.20. Weer- en nieuwsber.
10.35. Dansmuziek door George Fisher's Kit-Cat Restaurant.
11.20—11.35. Herman Darewski Opera House Dances, Covent Dy en zijn orkest, v. d. Royal Opera House Dances, Covent Garden.

HOPPECKE
ACCUMULATOREN

VRAAGT ONZE
NIEUWE
PRIJSLIJST

DOMINIT

LAAD- EN REPARATIE-INRICHTING

MARNIXSTR. 425 - AMSTERDAM-C. - TEL. 36948

RADIO-WERELD

5 JAAR

INHOUD

Vijf jaar

Teekening van P. KUHN

Van Kristal tot Penthode
door de Redactie

De ontwikkeling van de korte golven
in verband met het Wereld-verkeer
door Dr. ALFRED N. GOLDSMITH

Aansluiting van den electro-dyn.
luidspreker
door M. M. BIEDERMANN

De Staf in beeld

Luisterend naar den Vreemde
door R. OEHMKE

Aanvang der beeld-uitzendingen

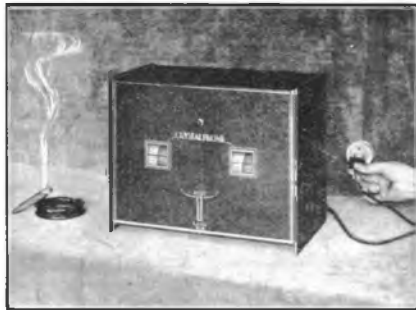
Dr. Bredow over den beeld-omroep
In en om den Aether

Een zeer aanbevelenswaardig voorbeeld
door MAX TAK

Op de Korte Golf
door M. W. H. DE GORTER

Op Luisterpost
door R. OEHMKE

P.J. KUHN

CRYSTALPHONE & FARRAND-CONE

HET BEROEMDE 2-TAL

De Importeurs: H. W. K. DE BREY & Co., DEN HAAG

De nieuwe Farrand

f 55.—

VIJF JAAR

Van kristal tot penthode

VIJF jaar is een heele tijd. Vooral in de Radio, waar zelfs thans schier geen dag voorbij gaat zonder nieuwe nieuwigheden, verdere verbeteringen en doeltreffender vormen.

Ofschoon in 1923 het kristallen-tijdperk practisch ten einde liep en de lamp, ge waardeerd en begrepen — hoe beknopt schijnt dit begrip ons thans — in menig huisgezin haar intree deed, mag gezegd worden dat R.W. haar debuut maakte in den tijd dat het kristal nog favoriet was.

Thans schrijven wij 1928 en de meest wonderlijke lamp, de penthode, die in het glorie-jaar van het electronen-relais even overweldigend aandoet als de triode in 1923, markeert een tijdstip in R.W.'s levensloop, hetwelk niet stilzwijgend mag worden gepasseerd.

Radio-Wereld viert haar eerste lustrum.

* * *

Van kristal tot penthode leidt een lange weg, een weg die moeilijk, zelden vrij van onstuimige incidenten, maar immer interessant was. Goed geteld ontmoetten we op dien weg, keurig aaneengerijd, vijf maal 52 mijlpalen, de tweehonderd en zestig nummers van „Radio-Wereld”, die sinds de constitutie van ons blad verschenen. En geleid door die onafgebroken reeks volgde het Nederlandsch amateurisme onze voetsporen. Vertrouwend, meelevend en waardeerd.

R.-W.'s teekenaar heeft het van ons overgenomen de progressie weer te geven, die gedurende deze vijf jaren heeft plaats gevonden in de constructie van ontvangtoestellen. Commentaar behoeft deze kenschetsende illustratie naar onze meening niet en wie zich interesseert voor de

juiste orde van grootte van den niet onbelangrijken invloed dien „Radio-Wereld” op deze progressie uitoefende, hij sla de diverse jaargangen op.

* * *

Ook Omroep, handel en industrie, ja zelfs de vakpers hebben reden om R.-W. voor deze vijfjarige werkzaamheid te danken.

Zoo werden o.m. de eerste gevarieerde Hilversumsche concerten door ons blad gefinancierd, de eerste radio-tentoonstelling in Nederland door „Radio-Wereld” georganiseerd, de Bond van Handelaren door R.-W. in het leven geroepen en het uitbrengen van het eerste en steeds nog eenige handelsblad door R.-W. bevorderd, terwijl bij menige andere gelegenheid deze verplichtingen vergroot werden.

En wat te zeggen van de radio-journalistiek.

Zonder R.-W. — en met uitzondering van de objectief en behoorlijk geredigeerde „Radiobode” — zou ons land een pers bezitten, die zoo egocentrisch is, dat een werkelijke expansie van de Radio ten eenenmale onmogelijk zou zijn geweest.

* * *

Zoo is er dus reden te over om een oogenblik stil te staan bij dit moment op R.-W.'s levenspad. Een retrospectief, dat geen redenen tot ontevredenheid biedt. Want bij alles moeten wij rekening houden met het feit, dat het materiaal waarmede wij werken moeten, zoo ontzaggelijk veel voorbereiding en geld kost.

Buitenlandsche bladen van het R.-W.-genre tellen honderdduizenden lezers, de

bescheiden afmetingen van het Nederlandsche spraakgebied limiteeren onze lezerskring en met dezen onze middelen. Dat desondanks „Radio-Wereld” in één adem genoemd wordt met de meest voor- aanstaande buitenlandsche bladen, stemt tot groote voldoening en zal ons steeds een prikkel zijn deze prominente positie te handhaven.

* * *

Tenslotte, op dit oogenblik van terugzien op het gedane werk, nog dit, dat, juist met het oog op de vele moeilijkheden waarmede wij zoo dikwijls te kampen hebben gehad, degenen, die deel genomen hebben aan de redactie van „Radio-Wereld”, den hartgrondigen dank van Uitgever, Redacteur en lezers verdienen.

Hun medewerking is moeilijk geweest, omdat het niet steeds licht viel de belangstelling en aandacht der lezers bij voortdurende te behouden. Onze hulde gaat dan ook uit naar hen, die zoovele jaren, het eene na het andere, hun tijd en kunde hebben willen geven.

Zij hebben pionierswerk gedaan, waarvoor de Nederlandsche radio-wereld hen niet erkentelijk genoeg kan zijn. Want zonder hen zou ons blad nu niet het aanzien genieten, dat het heeft. En zonder dien domineerende invloed zou niet zijn bereikt, waarop wij heden met voldoening neerblikken.

En thans met frissche kracht en nieuw initiatief de toekomst tegemoet, dat ook in de jaren die komen zullen ons blad de aanmoedigende belangstelling van zijn lezers moge ondervinden, is de voornaamste wensch van R.-W.'s Uitgever en Redactie.

De Ontwikkeling der Korte Golven in verband met het Wereld-Verkeer

Speciaal voor ons geschreven door
Dr. Alfred N. Goldsmith

*Hoofd-Ingenieur der Radio Corporation of America, President van het
Amerikaansch Instituut van Radio-Ingenieurs*

DE transoceanische radio-communicatie over groote afstanden heeft gedurende de laatste jaren een zeer groote verandering ondergaan.

In plaats van de reusachtige hoogfrequent-machines en de machtige booggeneratoren, — alle apparaten, die zeer kostbaar zijn en veel plaatsruimte innemen — vinden wij tegenwoordig de compacte en in verhouding zeer billijke korte golfzenders met zendlampen in de transoceanische zendstations in gebruik. Hierdoor is het mogelijk een half dozijn of meer verschillende radio-diensten in een zelfde station onder te brengen, iets dat vroeger met de groote en kostbare zendmachines een onmogelijkheid was.

De snelle ontwikkeling van het korte golfverkeer heeft dan ook een geheele omwenteling in de trans-oceanische berichtenuitwisseling veroorzaakt, zoodat er tegenwoordig heel wat meer diensten kunnen onderhouden worden dan vroeger en er in de toekomst nog vele nieuwe lijnen volgen.

Niet alleen het feit, dat er betrekkelijk weinig ruimte voor den tegenwoordigen korte golfzender wordt vereischt, doch ook de mogelijkheid om, dank zij de hooge frequenties van het korte golfgebied, een zeer groot aantal diensten in een klein golfbereik onder te brengen, opent voor de internationale berichtenuitwisseling ruime perspectieven.

De eerste schreden!

De Radio Corporation of America, begon een viertal jaren geleden daadwerkelijk belangstelling te toonen voor de korte golven. Voordien was door de ingenieurs van deze maatschappij het kortegolfterrein wel als een interessant studieobject beschouwd, doch aan de mogelijkheid van

de exploitatie er van had men niet durven denken.

De Alexandersen 200 Kilowatt generatoren werden in dien tijd nog beschouwd als de eenige economische oplossing van de transoceanische draadlooze overbrugging. Vier jaren geleden echter deed de Radio Corporation zich voor het eerst een ernstige poging om het pas geëxploseerde kortegolfterrein voor commercieele doeleinden te ontginnen.

Al heel gauw bleek 't den R.C.A.-ingenieurs, dat zij met twee groote moeilijkheden te kampen hadden, deze twee moeilijkheden zijn — zoodaas ieder radioamateur met kortegolfervaring bekend is — de *luchtstoringen* en het *fadingverschijnsel*. Dat zijn twee natuurverschijnselen, die reeds van den beginne af voor het efficient-gebruik van de radio als communicatiemiddel een groote sta-in-denweg vormden.

Bij de lange golven, waarmede men reeds zoovele jaren met succes heeft gewerkt, vormen de *atmosferische* storingen de voornaamste hinderpaal.

Op velerlei wijzen heeft men getracht deze atmosferische storingen op te heffen, doch geheel is men hier nooit in geslaagd en het succes van de tegenwoordige lange-golf-diensten is voornamelijk te danken aan de speciale ontvang- en zendsystemen, die de luchtstoringen door de toepassing van gerichte antennen e.d. tot een minimum beperken. Desniettemin is men het er over eens, dat het vinden van een geheel afdoend middel tegen luchtstoringen wel tot de onmogelijkheden zal behooren. Zeker is het, dat degene, die een methode tot algeheele opheffing uitvindt, in één slag millionair zal zijn.

Toen de R.C.A.-ingenieurs zich met alle ijver op de kortegolven toelieden, waren zij eerst geneigd, om deze golven voornamelijk van het luchtstoringenstandpunt te beschouwen en dachten zij zeer optimistisch over de waarde van de kortegolven, omdat de korte golven veel en veel minder van storingen hebben te lijden, dan de lange. Het bleek echter spoedig, dat op de kortegolf niet de atmosferische storingen de grootste kwelgeesten waren,

.....
De schrijver van dit artikel

Geen R.W.-lezer verzuime de
Collectieve demonstraties

bij te wonen. Wij beloven U een paar
zeer interessante uren, welke U niet
licht zult vergeten.

BEELD-RADIO

DEMONSTRATIE VAN 22—25 OCTOBER
in Gebouw „BELLEVUE" (Ingang Leidschek.)

GRATIS overbrengen van Foto's

Elk nr. 25 en veelvouden daarvan heeft recht
op het gratis overbrengen van een foto (niet
groter dan 10×10 c.M. onopgeplakt).

Demonstratie met de R.W.-beeldapparaten, geen
ontwikkelen, geen fixeeren; de ontvanger
teekent de foto direct, voor ieder zichtbaar op.

Ieder bezoeker ontvangt GRATIS een
BROCHURE over Beeld-overbrenging.

Tevens demonstraties met onge-
veer alle aan de markt zijnde

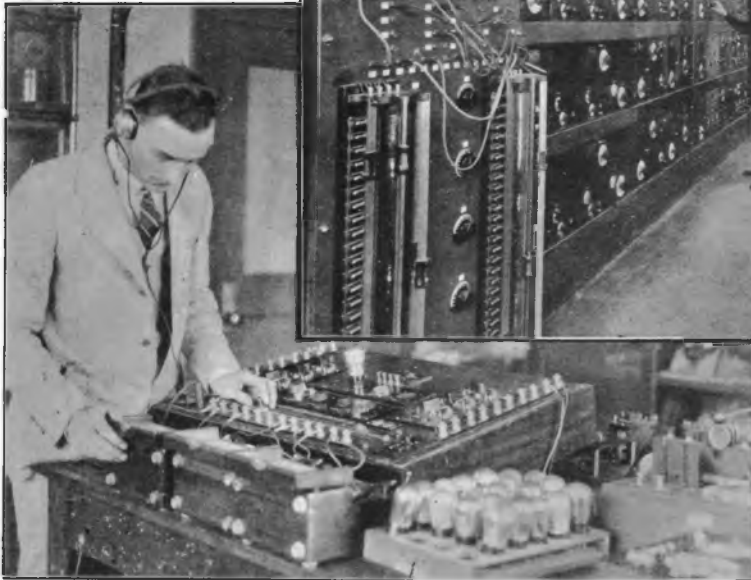
**Electro Dynamische Luidsprekers
en Krachtversterkers**

Opening Maandag 1 uur, verder
geopend van 11-6 en 8-11 uur

Toegangsprijs 30 CENT incl. bel.

Een kijkje in een K.G. zendstation van de R.C.A. De zenders zijn in rekken geplaatst

In één der laboratoria-zalen van de Radio-Corp. of America

lijke oplossing van het fading-probleem. Na een serie zorgvuldig voorbereide proefnemingen en een nauwkeurige beschouwing van de signalen der bovengenoemde zenders, bleek het dat de fading op verschillende antennen in dezelfde plaats niet geheel gelijk was. Daar de fading van een gegeven signaal, ontvangen op verschillende tijdstippen verschijnt, kwam men er toe om de op de verschillende antennes ontvangen signalen te combineren tot één geheel, waardoor de fading practisch tot nihil zou kunnen worden gereduceerd.

doch dat dit het fadingverschijnsel was — een effect, dat bij de lagere golven weinig of geen nadeel veroorzaakt, hier daarentegen een zeer lastige hinderpaal bleek.

Toen het bleek, hoe hinderlijk het fadingverschijnsel wel voor de goede afwikkeling van het telegrafisch en telefonisch verkeer was, ging men er zich in de R.C.A.-laboratoria speciaal op toeleggen, om een middel te vinden tot opheffing.

Het Fading-effect

Het fading-effect is een verschijnsel, dat de intensiteit van een ontvangen signaal doet schommelen tusschen zijn normale waarde en een waarde welke zoo laag is, dat het signaal niet meer ontvangen kan worden. Van dat hinderlijk effect hebben de langere golven geen last, dat is te zeggen, die, welke in het golfbereik tusschen 10000 en 20000 meter liggen. Hoe meer men hieronder komt, des te erger treedt het fadingeffect op. Zoo is het in het golfgebied van 200—550 meter dikwijls reeds zoo erg, dat geheele stukken van programma's wegvallen.

De werkelijke oorzaak van dit sluier-

effect vormt nog het onderwerp van toekomstige onderzoekingen, want hoewel er reeds velerlei pogingen gedaan zijn om tot een definitieve oplossing te geraken, zijn deze tot op heden toe nog niet gelukt.

Toen het probleem voor het eerst een object van onderzoek vormde, hadden de radio-ingenieurs herhaaldelijk te kampen met het ontbreken van nauwkeurig afgestemde zenders.

Gedurende de laatste twee jaren evenwel, is hierin voorzien en zijn speciaal met het oog op deze proefnemingen in verschillende landen van de wereld zenders geplaatst met een speciaal afgestelde golflengte.

Met behulp van de signalen, die door deze stations worden uitgezonden, kunnen de ingenieurs het wezen van het fading-effect bestudeeren en op deze wijze dus ook methoden trachten uit te vinden om het te reduceeren. De leiding van deze fading-proefnemingen hebben de ook in Holland welbekende ingenieurs H. H. Beverage en H. O. Peterson. In hun studie over de effecten, die het fadingverschijnsel teweeg brengt, hebben zij reeds verschillende feiten geobserveerd, die kunnen leiden tot een geheele of gedeelte-

signalen te combineren tot één geheel, waardoor de fading practisch tot nihil zou kunnen worden gereduceerd.

Speciale Antennes

Men ging dit idee in de laboratoria van de R.C.A. uitwerken en ging over tot het bouwen van speciale antennes en speciale ontvanginstallaties, welke met goed gevolg gedurende den afgelopen winter gebruikt werden. Dit principe van „diversity reception”, zooals de benaming luidt, wordt thans reeds in zeer veel RCA-korte golfinstallaties toegepast en kan op zeer goede resultaten bogen. Experimentele tests hebben reeds plaats gevonden met Europa, Zuid-Amerika en San Francisco.

Een met dit anti-fading-systeem uitgerust korte golfzender, die in den commerciële dienst New-York—Trisco is opgenomen, voldoet uitstekend.

Kort geleden zijn er ook proefnemingen gehouden tusschen de RCA-stations in Californië, teneinde de resultaten, verkregen bij de trans-atlantische proefnemingen te vergelijken met die van de Pacificlijnen.

De proefnemingen, welke tusschen Ca-

lifornië en Manilla plaats vonden, hebben uitgewezen, dat de methode voor het oplossen van de fading, zowel geschikt is voor de lange afstand, als voor de korte. Bij de proefnemingen met Manilla is zelfs gebleken, dat over dezen dienst, die anders dagelijks veel te lijden heeft van hevige fading, de telegrammen met de normale snelheid konden verzonden worden, dank zij het „diversity“-systeem, terwijl met gewone hulpmiddelen letterlijk geen woord overkwam.

De invoering van dit principe in de korte golfontvangst heeft de Radio Corporation een groot zend-capaciteit gegeven op de lijnen, waar men het anti-fading-systeem toepast, dan anders ooit mogelijk was geweest.

Resumeerend kunnen wij constateeren, dat dank zij het bedwingen van het sluiereffect, de korte golfdiensten ongetwijfeld van groot belang zullen worden voor de radio-communicatie over langen afstanden.

In de stations van de Radio Corporation zijn reeds een groot aantal korte golfzenders geplaatst. Deze zenders zijn in rekken opgesteld en bezitten het uiterlijk van complete elektrische schakelborden. De zendantennes worden gedragen door eenvoudige houten palen van tamelijk geringe hoogte, welke een aanmerkelijk contrast vormen met de machtige stalen torens en de kilometers lange antennes, welke voor de Alexanderson hoogfrequent machinezenders noodig zijn.

Ook op de korte golf kunnen enorme snelheden bereikt worden. In het geregeld bedrijf worden snelheden van 225 woorden per minuut gemaakt en ook regelmatig behouden — uur op uur! Dat is dus heel wat meer dan de lange golfzenders kunnen verwerken.

Wat eens beschouwd werd als iets onzeker, is thans positieve werkelijkheid geworden!

Drie golflengten noodig per dag!

Om een dienst goed en ononderbroken te kunnen onderhouden is het noodzakelijk gebleken, om drie verschillende frequenties per 24 uur te gebruiken.

De noodzakelijkheid hiervan kan het best blijken, als wij den dienst New-York-Berlijn eens beschouwen. Op deze lijn, welke typeerend is voor alle RCA-Europeesche lijnen, en welke afstand 3880 mijlen bedraagt, bestaat een tijdsverschil van zes uur. De uren, dat er op dit traject volgsagen daglicht heerscht, varieren tus-

schen 2½ uur in den winter en 10 uur in den zomer. De uren aan totale duisternis over dezen afstand varieren tusschen 2½ en 13½ uur.

Bij het kiezen van de gunstigste golflengte dient men dus één te kiezen, welke voldoende is, om de Oceaan zomers bij dag te kunnen overbruggen.

Om hieraan te voldoen is een frequentie van omstreeks 18.000 kiloperioden noodig.

Dan heeft men nog één golflengte noodig voor het verkeer gedurende de duisternis van den winter, waarvoor een frequentie van 7000 kiloperioden wordt genomen. Deze twee essentiële golflengten kunnen nu gebruikt worden:

's Winters:

18.000 Kp 7 AM-11 AM Eastern St. Time
7.000 Kp 6 PM- 3 AM Eastern St. Time

Tusschen de eerste ligt een periode van 11 AM—6PM en tusschen de tweede een van 3 AM—7 AM.

In deze perioden gebruikt men een derde frequentie, waarmede men om 11 AM begint te werken en om 6 PM eindigt. Hiervoor wordt een golflengte varierende tusschen 11.000 en 14.000 Kp. gebruikt.

De zomertijden zien er anders uit.

's Zomers:

18.000 Kp 5 AM- 9 PM Eastern St. Time
7.000 Kp 8 PM-11 PM Eastern St. Time

Een periode tusschen 11 PM en 5 AM is hier vrij. Ook hierin wordt gebruik gemaakt van frequenties tusschen 11.000 Kp en 14.000 Kp.

De Noord-Zuid diensten, als van New-York op Buenos Aires, hebben dergelijke tijdschema's noodig. Bij dit alles komt nog, dat 's zomers ernstige luchtstoringen optreden op frequenties onder 7000 Kp, waardoor het gebruik van een tusschengolflengte zeer noodzakelijk is.

Op de Pacific-lijnen zijn de afstanden groot en de moeilijkheden vanzelf dus ook. In sommige gevallen is het hier zelfs noodzakelijk om met vier verschillende golflengten te werken, wil men er zeker van zijn, dat de communicatie in tact blijft.

De technische moeilijkheden, die de korte golftransmissie met zich medebrengt, zijn, dank zij het onvermoeid werken van onze ingenieurs thans reeds bijna alle tot een bevredigende oplossing gebracht en er is gegronde hoop, dat een economische lange-afstand-communicatie

met behulp van de korte golf kan gevonden worden.

Dat deze communicatie dan zal dienen tot het nader brengen van de verschillende naties ook in ander dan in commercieel opzicht, is de wensch van

Alexander S. Anderson

(Nadruk verboden.)

Wie is dat?

ZIEHIER de vraag, die iedere enthousiaste aether-speurder zich bij herhaling stelt. Want talenkennis noch perfecte afstem-vaardigheid zijn voldoende om alle omroepstations oogenblikkelijk te herkennen.

Daarvoor is noodig een uitgebreide kennis van spreekwijzen, oproepteekens, herkenningssignalen, bijzonderheden over des omroepers stem, de juiste golflengte, energie, enz.

Dit alles — en nog veel meer — vindt U in onze uitgave:

INTERNATIONALE OMROEP-GIDS

een prachtig verzorgd boekwerkje, van kloek formaat, vol van interessante wetenswaardigheden omtrent de hier hoorbare omroepstations, verlicht met talrijke foto's van omroepers en omroepsters en gecompleteerd met de

RADIOKAART 1928
in een nieuw, handig model.

Het moge boud klinken, maar niemand dan R.W. zou er zelfs maar aan denken een dergelijk werk tegen zulk een prijs beschikbaar te stellen.

30 ct. ^{PER} _{POST} 35 ct.

Bestel terstond een exemplaar

ENGERS & FABER
N.Z. Voorburgwal 250, A'dam C.

Aansluiting van electro-dynamische luidsprekers

door M. M. BIEDERMANN.

Deel I. De kwaliteit van de eindlamp

BIJ het onderzoek naar de beste aanpassing van den luidspreker aan versterkers kunnen wij van verschillende gezichtspunten uitgaan. Zeer belangrijk is het echter de volgende beide gevallen te onderscheiden: 1e. Aansluiting van een bepaalden luidspreker. 2e. Ontwerpen van een luidspreker, die een zoo gunstig mogelijke aanpassing geeft. Wij zullen ons hier in hoofdzaak met het eerste probleem bezig houden, daar dit voor den lezer van het meeste belang is.

Immers bij het tweede wordt er van uitgegaan, dat men zelf zijn luidspreker bouwt. Ofschoon dit zeer goed mogelijk is, wordt voor dit werk zooveel nauwgezetheid en handigheid in metaalbewerking vereischt, dat slechts weinigen zich hieraan zullen wagen. De belangrijkste vraag is nu: kunnen wij den luidspreker direct aansluiten of is het gewenscht een uitgangstransformator te gebruiken? Alvast kunnen wij zeggen, dat het zeker gewenscht is, niet de gelijkstroom door den luidspreker te laten gaan.

Immers dit geeft een gelijkblijvende op den membraan werkende kracht, die slechts door een spanning in den membraan of de buigzame strook, waarmee de membraan is bevestigd, gecompenseerd kan worden. Deze spanning is echter hoogst ongewenscht.

Wat moeten wij nu onder een goede aanpassing verstaan?

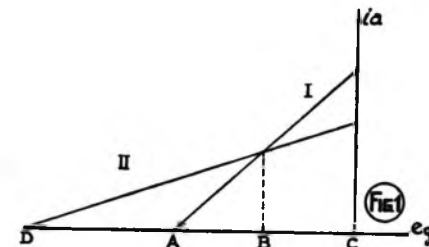
Bij den electro-dynamischen luidspreker is over een zeer ruim frequentiegebied de uitgestraalde acoustische energie evenredig met de stroomsterkte. Het is dus duidelijk, dat voor een goede aanpassing geëischt moet worden: 1e. De stroom door het trillende spoeltje is zoo groot mogelijk; 2e. de stroomsterkte is slechts weinig van de frequentie afhankelijk, zoodat dus alle tonen gelijkmatig weergegeven worden. Zooals direct duidelijk zal zijn is het vrijwel onmogelijk aan deze beide eischen tegelijkertijd te voldoen, zoodat naar een compromis moet worden gestreefd.

Om de formules zoo eenvoudig mogelijk te houden, zullen wij de vereenvoudigende veronderstelling invoeren, dat de

impedantie van den luidspreker zuiver Ohmsch is, hetgeen voor de middeltonen, ongeveer het geval is. Voor de hooge en lage tonen zijn echter de te trekken conclusies kwalitatief nog goed geldig. Noemen wij de versterkingsfactor van de eindlamp g , de roosterwisselspanning eg , de inwendige weerstand van den lamp Ri en de van de frequentie afhankelijke impedantie van den luidspreker Z , dan vinden wij voor de wisselstroom door het spoeltje de bekende formule $geg/(Ri + Z)$.

Voor een goede aanpassing was de eerste eisch, dat voor een gemiddelde frequentie, dus voor een vaste waarde van Z , deze stroom zoo groot mogelijk is. Deze eisch is op verschillende manieren te interpreteren, n.l. a. wat is de grootste stroomsterkte, die bij een gegeven eindlamp is te verkrijgen? b. Welke van een aantal verschillende eindlampen geeft de grootste stroomsterkte?

a. Is de eindlamp reeds gekozen, dan zijn de waarden van g en Ri dus bepaald, zoodat alleen eg zoo groot mogelijk moet worden gemaakt. Het is duidelijk, dat eg

afhangt van de aangelegde constante negatieve roosterspanning, en wel is de grootste waarde van eg dan 0.7 keer de constante voorspanning. De grootste waarde van eg wordt verder daardoor bepaald, dat de stroom dan juist tusschen nul en de grootst mogelijke waarde (dus die waarbij de roosterstroom merkbaar wordt) gelijkmatig moet heen en weer schommelen. Is nu in fig. 1, I de statische karakteristiek en is BC de voorspanning, dan zou men misschien veronderstellen, dat voor het gematigste geval B tusschen A en C moet liggen.

Men heeft dan echter geen rekening ge-

houden met het feit, dat het hier niet op de statische maar op de dynamische karakteristiek aankomt. De dynamische karakteristiek II heeft echter een kleinere steilheid, dan de statische I, daar wegens de aansluiting over een uitgangsfiler de impedantie Z alleen maar voor de wisselstroom aanwezig is.

De gunstigste waarde van BC is die, waarbij $BC = BD$, waaruit volgt, dat de negatieve voorspanning grooter mag zijn, dan uit de statische karakteristiek is af te leiden. (Ongeveer een jaar geleden heeft de heer v. Sluifers eenige artikelen aan dit feit gewijd). Wij zullen thans niet de algemeene formules geven, maar eens een bepaald geval beschouwen. Stel $g = 5$, $Ri = Z = 5000$ Ohm, terwijl de maximale anode dissipatie 10 Watt is, waaronder wij willen verstaan, dat het product van plaatsspanning en plaatgelijkstroom hoogstens 10 Watt mag zijn. De steilheid van de statische karakteristiek is 1 m.-A./V., van de dynamische juist de helft. Laten wij de plaatsspanning even onbepaald en noemen deze Ca , dan wordt voor de gunstigste waarde van de voorspanning gevonden $2/15 Ca$, terwijl ruststroom $C^2 a/15$ milliwatt. Stellen wij dit gelijk aan 10 W., dan wordt voor de grootste toelaatbare waarde van de plaatsspanning gevonden 290 V., met een negatieve roosterspanning van 52 Volt. De wisselstroom door den luidspreker is dan 18 m.-A., de spanning aan den luidspreker dus 90 V. Dergelijke hooge waarden komen inderdaad in de praktijk voor. Ofschoon dus een uitgangsfiler is gebruikt is het aanraken van beide luidsprekerklemmen tegelijkertijd niettemin af te raden.

Men kan tegen deze berekening het bezwaar maken, dat de aan de anode toegevoerde warmte grooter is dan 10 W., daar op den gelijkstroom nog een wisselstroom is gesuperponeerd. De berekening geeft, dat deze extra warmte, die gelijk is aan het aan den luidspreker toegevoerde vermogen, 1.5 Watt bedraagt. Meestal zal dit wel niet als een ernstige overbelasting zijn te beschouwen en anders kan men er door een wat andere op-

(Vervolg op blz. 833)

De R.-W.-Staf in Beeld

BIJ meer dan een gelegenheid werd ons verzocht de portretten onzer vaste medewerkers eens af te drukken. Tot de vele deugden, die een R.-W.-man bezit, neemt klankenspel nimmer beluisterde? En dit is pas een kant van Max neele smeekbeden of (waarom thans niet bekend!) trucs om de diverse contereitsels tóch machtig te worden — strandden schandelijk.

Ditmaal evenwel baatten geen uitvluchten. Dit nummer, dat een document zal worden van R.-W.'s streven, kón eenvoudig niet zonder ze verschijnen, hetgeen schoorvoetend moest worden toegegeven.

Enkele persoonlijke opmerkingen, den mannen betreffend die hun beste krachten gaven om „Radio-Wereld” tot Uw favoriet te maken, zullen daarbij niet onwelkom zijn. Red.

* * *

A. van Sluifers. Een naam, die onze lezers nog niet vergeten hebben, ook al vindt men hem den laatsten tijd slechts sporadisch afgedrukt.

Als 1e luitenant bij de Genie kwam van Sluifers vanzelfsprekend in nauwe aanraking met de Radio, die ook in hem het *sporting-element* wakker riep, dat alle R.-W.-medewerkers kenmerkt. Individuele experimenten brachten A. v. S. toen in verbinding met ons, waarbij zijn journalistieke capaciteiten niet onbemerkt bleven. Vele belangrijke publicaties van zijn hand zijn in ons blad verschenen en ieder artikel was een openbaring an sich.

Enkele opstellen over de radio-lamp trokken de belangstelling van de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken, waarvan het gevolg is geweest, dat hij den militairen dienst verliet en bij deze organisatie als gewaardeerd ingenieur werd te werk gesteld. Drukke werkzaamheden, die vele buitenlandsche reizen met zich brengen, verhinderen helaas een geregelde medewerking van dezen populaireren schrijver, die, zoo nauw gelieerd met een der voornaamste nieuws-bronnen, anders stof te over zou hebben.

A. VAN SLUIFERS

M. M. BIEDERMANN

M. M. Biedermann. In technisch opzicht een *coming-man* bij uitnemendheid, laat, tot groot genoegen van den Nederlandschen amateur, zijn licht niet onder een korenmaat schijnen.

Zijn ernstige natuur, maar vooral zijn diepgaande studies voor het wiskunde-doctoraat, drukken — wel eens tot spijt van den beginnenden amateur — hun stempel op zijn immer belangwekkende pennevruchten. Maar daarom niet getreurd!

* * *

T. R. L. Oehmke, meer bekend onder de initialen R. O., welke (klaarblijkelijk vooruit bestemd!) tevens zijn functie (R.-W.'s Observator) aangeven, is een oud-officier van het Ned.-Ind. leger en vindt voor zijn avontuurlijken geest een prachtig exploratie-gebied in den aether. Zwervend van den Oeral naar de Rocky's, daarbij steden-bedwinger in het kwadraat, weet hij met den dichtertlijken *Schwung* van een Von Münchhausen — echter niet denken dat U hem niet moet gelooven a.u.b. — week aan week U met zijn ervaringen te boeien. Zooals men dat alleen van een officier van eertijds mag verwachten — leidt hij zijn enthousiaste aether-jagers over vooraf door hem zelf verkende wegen naar nieuwen buit.

* * *

De „exclusieve” artikelen onder Omroep en Muziek van **Max Tak**, vormen een van de brillantste successen van R.-W.

Mocht er iets waar zijn van re-

MAX TAK

incarnatie, dan vinden we in M. T. vast en zeker Piet Hein terug.

R. OEHMKE

Als deze een „kleinen” naam bezittend, zijn ook zijn daden groot. Bezitten we niet in M. T. een tot buiten de landsgrenzen befaamd musicus en componist? Is er een Amsterdamer die hem nooit zag, zwaaiend den dirigeer-stok in Europa's grootste bioscoop-theater, het onvolprezen Tuschinsky?

Is er een hier te lande wonend lezer, die het alle Zaterdagmiddagen door hem en zijn schare in den aether geworpen klankenspel nimmer beluisterde? En dit is pas een kant van Max Tak's „ik”. Want ook als auther en causeur heeft hij zijn sporen ruimschoots verdiend. De voornaamste dagbladen en periodieken stellen zijn ongedwongen, illustratieve gedachte-uitingen op hoogen prijs, R.-W. niet het minst.

* * *

A. Meyer Schwencke heeft al heel wat pagina's gevuld. Tot zijn voornaamste bijdragen behoren de interviews uit den vorigen jaargang, alsmede de „Hoe zien ze uit?-serie" uit ons jongste Kerstnummer, waarin hij Europa's omroepers de revue liet passeeren, terwijl ook zijn onder A. M. S. verschijnende constructieve bijdragen niet vergeten mogen worden.

Teneinde een succesvol interviewer en journalist te zijn, is het noodzakelijk over heel wat fantasie, tact en spirit te beschikken. A. M. S. heeft daaraan geen gebrek en het is de vaste overtuiging der redactie, dat indien zij hem opdroeg de chef van den radio-dienst op Mars te interviewen en diens geliefkoosde schema's te copieëren, deze „bestelling" binnen record-tijd aan ons bureau zou afleveren.

N.B. Door een motor-ongeval heeft A. M. S. juist een arm gebroken. Wees zoo goed daaraan te denken indien U hem tegen komt en de hand wilt schudden.

A. MEYER SCHWENCKE

MANFRED VAN ARDENNE

Van onze buitenlandsche medewerkers is *Baron Manfred von Ardenne* (Berlijn) de oudste in rang. Al zijn artikelen zijn gebaseerd op experimenten, uitgevoerd op zijn *privaat-laboratorium*, dat tot de best geequiperde laboratoria van Duitschland behoort. M. v. A. is een expert van internationale vermaardheid, heeft tal van belangrijke vindingen op zijn naam staan en is schrijver van diverse, voortreffelijk gedocumenteerde werken op radio-gebied.

Voor zoover zijn drukke bezigheden dit toelaten stelt *Professor G. Baumgartner*, Hoogleraar aan de Universiteit te München, Directeur van het Reichsport-laboratoria, aldaar, en wetenschappelijk leider van de Süd-Deutsche Rundfunk A. G., zijn kennis ten dienste van R.W.-lezers. De jongste bijdrage van dezen hooggeleerden auteur is, zooals men zich herinneren zal, de beschrijving der door hem ontworpen Amerika-ontvanger, welke blijkens de navraag naar werkteekeningen ook hier zeer populair is geworden.

* * *

Hier is de man van „Ik wensch te weten" *I. J. Citroen*, gediplomeerd radio-technicus en adviseur in tal van duistere zaken. Te oordeelen naar de steeds toenemende correspondentie — een extra brievenbus zou niet overbodig blijken — loopt zijn zaakje naar wensch. Als een ambitieus jongmensch klaagde hij echter laatst, dat 't zoo weinig oplevert... Vandaar misschien, dat voor den zooveelsten keer een R.W.-medewerker door zilveren wonderlampen naar Eindhoven werd gelokt, de redac-

tie de moeilijke taak latend naar een even kundigen plaatsvervanger om te zien. Het ga u goed I. J. C.!

* * *

M. W. H. DE GORTER

De R.W.-lezer weet, dank zij *M. W. H. de Gorter*, wel beter. Telefoniestations zijn er eveneens bij de vleet en meermalen heel wat interessanter ervaringen dan op de lange golf — als men er maar eenmaal „in" is.

Welnu, een beteren leidsman, dan dezen over alles wat de K.G. betreft in vuur en vlam rakenden „ham", kunt u zich moeilijk wenschen. Er kan geen gesprek plaats vinden of hij luistert het af en wordt daarvoor n.b. nog bedankt ook. Zelfs „officieel" maakt men gaarne van zijn uitgebreide ervaring gebruik en in de radio onderwereld staat *M. W. H. de G.* bekend als een soort verkeers-agent. Zijn rustige glimlach verdwijnt alleen als er tegen de verkeers-wetten gezondigd wordt. Begin 1929, wanneer de wet ook hier het zenden gaat toestaan, zult u den heer de Gorter kunnen hooren. Een aardige zender nadert zijn voltooiing reeds.

* * *

P. Kuhn is een knappe, jonge teekenaar, die de goede eigenschap bezit tevens radio-amateur te zijn. De vele schema's en werkteekeningen, die niet zelden door de hierboven vermelde heeren op de onmogelijkste stukjes papier worden aangeboden, worden door hem netjes verbrand en in ruil ontvangen we de keurige teekeningen, die U week aan week in R.-W. vindt gereproduceerd.

Kuhn is tevens een gezocht illustrator, staaltjes van zijn kunnen op dit gebied zijn in vele nummers te vinden. Karakteristiek voor het werk van dezen jeugdigen artist is de ferme, gedurfde stijl, zich bijzonder sprekend uitend in zijn pentteekeningen, waarin hij het klaar speelt met enkele forsche streken een nauwkeurige gelijkenis te scheppen.

P. KUHN

„Op de korte golf". Beelden van tot diep in den nacht X-mitters be-key-ende amateurs en succesvolle dx-ontvangers strijden om den voorrang. Morse-getik en geheimzinnige code-woorden. Ziedaar in lut-

tele woorden de meening van de massa omtrent de K. G.

De R.W.-lezer weet, dank zij *M. W. H. de Gorter*, wel beter. Telefoniestations zijn er eveneens bij de vleet en meermalen heel wat interessanter ervaringen dan op de lange golf — als men er maar eenmaal „in" is.

Welnu, een beteren leidsman, dan dezen over alles wat de K.G. betreft in vuur en vlam rakenden „ham", kunt u zich moeilijk wenschen. Er kan geen gesprek plaats vinden of hij luistert het af en wordt daarvoor n.b. nog bedankt ook. Zelfs „officieel" maakt men gaarne van zijn uitgebreide ervaring gebruik en in de radio onderwereld staat *M. W. H. de G.* bekend als een soort verkeers-agent. Zijn rustige glimlach verdwijnt alleen als er tegen de verkeers-wetten gezondigd wordt. Begin 1929, wanneer de wet ook hier het zenden gaat toestaan, zult u den heer de Gorter kunnen hooren. Een aardige zender nadert zijn voltooiing reeds.

* * *

P. Kuhn is een knappe, jonge teekenaar, die de goede eigenschap bezit tevens radio-amateur te zijn. De vele schema's en werkteekeningen, die niet zelden door de hierboven vermelde heeren op de onmogelijkste stukjes papier worden aangeboden, worden door hem netjes verbrand en in ruil ontvangen we de keurige teekeningen, die U week aan week in R.-W. vindt gereproduceerd.

Kuhn is tevens een gezocht illustrator, staaltjes van zijn kunnen op dit gebied zijn in vele nummers te vinden. Karakteristiek voor het werk van dezen jeugdigen artist is de ferme, gedurfde stijl, zich bijzonder sprekend uitend in zijn pentteekeningen, waarin hij het klaar speelt met enkele forsche streken een nauwkeurige gelijkenis te scheppen.

I. J. CITROEN

Door het groote succes, hetwelk met den verkoop der ARCOPHON 3, „de Koning der luidsprekers”, is verkregen, is TELEFUNKEN er thans toe overgegaan een eenvoudiger vouwluidspreker in den handel te brengen, onder den naam:

ARCOPHON 4

Deze luidspreker is gebouwd volgens dezelfde principes als de Arcophon 3, en heeft **algeheel natuurgetrouwe weergave**; ofschoon het toonbereik, hetwelk gelijkmatig versterkt wordt, niet zoo uitgestrekt is.

Niettegenstaande de bijzondere, uit toepassing van het vouwpatent, voortvloeiende eigenschappen, bedraagt de prijs van de

ARCOPHON 4, slechts Fl. 35.-

Laat U dezen luidspreker door Uwen handelaar demonstreeren. Wij zijn overtuigd, dat U hem de voorkeur geeft boven iederen anderen luidspreker van gelijken prijs.

TELEFUNKEN

Vert. d. SIEMENS & HALSKE A.G.

**DEN
HAAG**

RUDOLF
MOSSE

Luisterend naar den vreemde

Hoe U vreemde
stations kunt
herkennen

GEDURENDE de mooie nazomerdagen hadden wij nog een logée, een vriendelijke dame op leeftijd, oude vriendin van mijn vrouw.

„Waar men mee omgaat, daar wordt men mee besmet”. Geen wonder, dat zij in ons gezelschap en in de bij ons heerschende atmosfeer door de draadlooze koorts aangetast werd. Toen zij bij ons arriveerde, stond zij vreemd tegenover de Radio c.a., niet uit tegenzin, maar tengevolge van gebrek aan gelegenheid. (Ik stond er verstomd van, dat zulke wezens nog in Nederland bestaan). Toen zij vertrok, was zij een en al enthousiast.

Als alle nieuwelingen deed zij duizend en één vragen over alles en nog wat, en ik deed mijn best haar weetgierigheid zooveel mogelijk te bevredigen. Ik had haar, om te beginnen, het een en ander over draaggolven en golflengten verteld en uitgelegd, hoe elke zender zijn eigen golflengte heeft die, naar alle zijden in den aether uitgestraald, daar overal kras door elkander liepen — dus ook in ons huis en onzen tuin — zonder elkan-

... Ici le Poste du Petit Parisien

Barcelona wenscht U „Goeden Nacht” met de volgende woorden: „Buenos Noches, Senoras y caballera..... Buenos Noches”

der te hinderen, maar toch allen zekere elektrische spanningen in den antenne-draad veroorzaakten.

„En hoe is het mogelijk in deze oneindigheid den juisten weg naar een bepaald station te vinden?”

Ofschoon deze vraag op een onjuiste appreciatie van den toestand berustte, ging ik toch op haar beedspraak in.

Op dezelfde wijze als de zeeman den weg op den oceaan vindt. Toen ik van zeevaarkunde nog niets afwist, als jongen, toen ik de beschrijvingen der groote ontdekkingsreizigers las, vond ik het vreemd, dat die mannen in de woestijn zonder kenteekens den weg naar Indië en Amerika vonden. Thans weet ik hoe dat geschiedt. Behalve kompas en log, die richting en snelheid der vaart aangeven, zijn twee instrumenten onmisbaar: de sextant en het uurwerk, om lengte en breedte van een bepaalde plaats te bestemmen. *)

Welnu, aan mijn ontvangtoestel heb ik, behalve de lampen en de stroombronnen, ook twee instrumenten, door middel waarvan ik mij op den aether-oceaan orienteer en bepalen kan, op welke golflengte ik mij bevindt, d.w.z. afgestemd ben. Dat zijn de spoelen en de condensator. Hoe dit geschiedt, wil ik u thans niet uiteenzetten; het is voldoende als u weet, dat men uit de grootte der spoelen en den condensatorstand de golflengte berekenen kan. Hoe kleiner de spoelen en hoe minder de condensator ingedraaid is, des te klei-

*) Tegenwoordig is het nog eenvoudiger; de radio-peilingen maken meting en berekening overbodig.

Aether-Fantasiëen

van R. OEHMKE

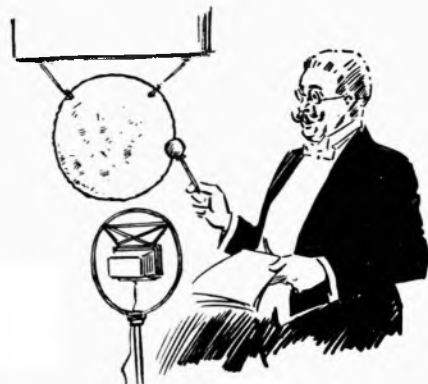
De schrijver van:
„Speurtochten door den Aether”

nere golflengte. Maar de proef zal u dit beter aantoonen dan een lange verklaring.

Ik ging voor het toestel zitten en schakelde de stroombronnen in. Het was omstreeks 5 uur nam., er waren dus reeds verschillende zenders aan het werk en ik had de keuze.

„Zoals u ziet, mevrouw, heb ik hier grotere en kleinere spoelen. Ik begin met de kleine, die ons het golfgebied van 200 tot 500 M. ontsluit. De platen van den condensator draai ik geheel uit, de witte pijl wijst op nul. Theoretisch is mijn toestel thans op 200 M. afgestemd. In werkelijkheid is 't iets meer. Nu draai ik den condensator langzaam in, stem dus op een grotere golflengte af. Halt! Daar hoort u reeds zachte muziek. Even bijstellen: Een cither. Hier heeft u een lijstje, dat aangeeft, op welk station dit toestel met een bepaalde spoelencombinatie en bij een bepaalden condensatorstand afgestemd is. Naast het cijfer 11, waarop nu het pijltje wijst leest u Münster, een zender die op 250 M. golflengte werkt.”

Ik reikte haar het programma van den dag en noodigde haar uit te zien, wat Münster op dit uur broadcastte. „Vesperconcert, Frite Möhlhölital, cithervirtuoos.”

Een gongslag en het herhaaldelijk uitzenden van de letters MS (— — .) vormen een positief bewijs voor de aanwezigheid van Munster

Milaan zult U oogenblikkelijk herkennen aan den bekorenden stem van deze omroepster

Een slag op een gong en het morseteeken MS (— ...) leverden het bewijs, dat er geen vergissing mogelijk was.

Nu gaf ik den condensator een flinken draai. Op stand 56 hoorde ik Duitsch spreken, een vervelende stem, die een voordracht over afstamming en erfelijkheid hield.

„Daar hebben wij een ander Duitsch station. Wat zal dat zijn?” sprak Mevrouw belangstellend. „No. 56, dus een veel grootere golf lengte dan Münster. Hé, Praha, 349 M.! Dat is toch Cechisch.”

Wij raadpleegden het programma. Waarachtig, het *wás* Praag, hetwelk een Duitsche voordracht broadcastte.

Van Praag reisden wij naar Barcelona en van daar naar Rome, verwisselden van spoelen en bezochten wij Daventry en Milaan. Toen had mevrouw voorloopig voldoende praktische kennis opgedaan.

„Het is verbazingwekkend! Zooveel heb ik nu gehoord, dat er heel wat toe behoort om de verschillende stations te herkennen. Men moet er feitelijk een tiental vreemde talen voor kennen, en zelfs dat helpt niet altijd; dat hebben wij in Praag gezien. Hoe houdt u die seinen en stemmen uit elkander?”

„Oefening, mevrouw. Vele stations hebben een karakteristiek pauzeteeken, dat is het sein, dat u telkens tusschen de programmanummers hoorde. Bern b.v. waar een dame als omroeper fungeert, evenals in San Sebastiaan en Milaan, geeft meestal een eigenaardig signaal op een trompet of posthoorn; Langenberg luidt een paar schapenbellen; in Boedapest laten zij een ouderwetsche speeldoos tjingelen, en dan is het vlugger of langzamer tikken van een wekker of metronoom een waardevolle aanwijzing voor de identificatie. Van deze bijzonderheden houd ik

nauwkeurig aanteekening. En dan leert men de stem van de omroepers en omroepsters herkennen. De dame b.v. die in Milaan den omroep verzorgt, heeft een lieve mezzo-sopraan-stem en moet een aardige verschijning zijn, de „slanke lijn” cultiveerend, bobbed hair, terwijl haar collega in San Sebastiaan zeker corpulent is, niettegenstaande het warme klimaat meestal verkouden; haar stem doet mij aan een stofzuiger denken. Bepaald suggestief is het „Buenos Noches, Senoras y caballera... Buenos Noches!” van den omroeper in Barcelona. Wanneer hij de laatste is, dien ik voor 't naar bedgaan hoor, dan droom ik onherroepelijk van Cocamillo, den torcador uit Carmen.

Ook de wijze waarop de omroeper te Parijs aankondigt: „Ici le Poste du Petit Parisien, Paris” zet bij mij de schepende fantasie aan het werk. Ik zou hem kunnen teekenen, hoe hij in keurig avondtoilet met uitnoodigend handgebaar voor de microfoon staat, terwijl ik mij den Duitscher, dien wij te Münster hoorden, steeds voorstel met het uiterlijk van een Justizrat met bril en buikje, de gongslagen minitueus regelende.

Zoodra de draadlooze beeldoverdraging in alle landen beoefend en geëxploiteerd wordt, richt ik een rondschrijven aan alle dames en heeren omroepers met beleefd verzoek, hun portret uit te trillen, opdat alle luisteraars, die evenals ik met fantasie begiftigd zijn, hun indrukken en

Nederlandsche Concerten voor Engelsche luisteraars.

Le histoire se répéter.

Teneinde tegemoet te komen aan de wenschen van vele duizenden Engelsche luisteraars, welke des Zondagsavonds verstoken zijn van diner-muziek, heeft de firma Brandes Ltd. Sid-Cup Engeland, eene overeenkomst aangegaan met het Bestuur van de V.A.R.A., met gevolg, dat, om de veertien dagen, te beginnen op Zondag 31 October a.s., een speciaal programma zal worden uitgezonden van 6.00—7.30 nam.

Deze Brandes Radio-Concerten worden gegeven door het speciaal hiervoor versterkte orkest van de Cinema Royal, te Amsterdam, met als dirigent de Heer Hugo de Groot.

De met extra zorg gekozen programma's, uitgevoerd door het versterkte orkest, beloven ook voor de Hollandsche luisteraars eene groote attractie te zijn.

voorstellingen omtrent hun persoon optisch contrôleeren „verifieeren kunnen.”

„En ik — onderbrak mijn vrouw den stroom van mijn betoog — noodig u thans uit, de bestanddeelen van ons middagmaal te contrôleeren en verifieeren.”

„Ik dank u voor uw lesje en wensch u met uw voornemen veel succes!” sprak onze lieve gast glimlachend en nam aan de gedekte tafel plaats.

Ook Bern heeft een omroepster, maar des niettemin speelt het hoorngeschal, dat meermalen de pauzes vult, een belangrijke rol bij het identificeren van dit station

Aanvang der Beelduitzending in November a.s.

Een eigen K.G. station in aanbouw

Experimenteele
transmissies
op
± 200 Meter

* * *
 Volledige
 aanwijzingen voor
 den zelfbouw van
 beeld-ontvangers
 zullen nog voor den
 aanvang der
 beeld-uitzendingen
 worden
 gepubliceerd.
 * * *

HET tijdstip, waarop de geregelde beeld-uitzendingen in ons land hun intrede zullen doen, nadert thans snel.

Een ingrijpende verbouwing, welke onze bureaux heeft gemetamorfoseerd, zal a.s. week zijn afgelopen, en direct nadat de architect zijn laatste inspectie zal hebben verricht, wordt met bekwamen spoed tot de constructie en opstelling van den reeds geprojecteerden korte golfzender overgegaan.

De te bezigen energie, voorloopig 50 Watts, hoe bescheiden ook, is voldoende om het mogelijk te maken de uitzendingen in alle deelen van het land te volgen. Ervaringen uit lang vervlogen dagen laten dienaangaande geen twijfel over.

En zoo mag men dan een redelijken beeld-dienst verwachten. Een R.-W.-dienst, die een terrein zal ontsluiten van onbegrensde mogelijkheden, een dienst ook, die, naar Radio-Wereld verwacht, door allen gewaardeerd zal worden.

Die waardeering kan zich uiten door ons niet onbekend te laten met verbeteringen en ideeën van lezers, die stellig niet zullen uitblijven. Want, let wel, de dagen van weleer, gekenmerkt door een actief en sportief amateurisme, kunnen teruggeroepen worden. Bij U ligt de beslissing of de beeld-radio, die in wezen het portaal is tot radio-visie ook in ons Nederland een blijvend suc-

ces zal zijn. Daarom, werpt U met Uw geheele ik, met alle onderzoekingslust en initiatief die in U is op dezen nieuwen tak van techniek. Dat het de moeite waard is kunnen we verzekeren.

Beeld-radio is geenzins monotoon, zij is veel en veel emotioneeler dan de vroegere Morse-ontvangst en biedt, evenals eertijds de radiofonie, enorme perspectieven.

* * *

De Radio-Wereld beeld-uitzendingen zullen naar wij verwachten in November a.s. reeds een aanvang kunnen nemen, terwijl de ontvangers — wij hebben al reeds een tweetal modellen gezien — nog voor het verstrijken dezer maand in den handel zullen komen en met hen de voor zelfbouw benodigde onderdeelen. Zoo dra doenlijk — de demonstraties in Bellevue zullen uiteraard veel tijd in beslag nemen — zal dan de publicatie der constructieve artikelen-reeks ter hand genomen worden.

Wij weten dat velen met ongeduld dit moment tegemoet zien, doch met een variant op de gevleugelde woorden: Ga langzaam, dan breekt het lijntje niet, zouden wij willen besluiten:

Gun ons den tijd om het met overleg

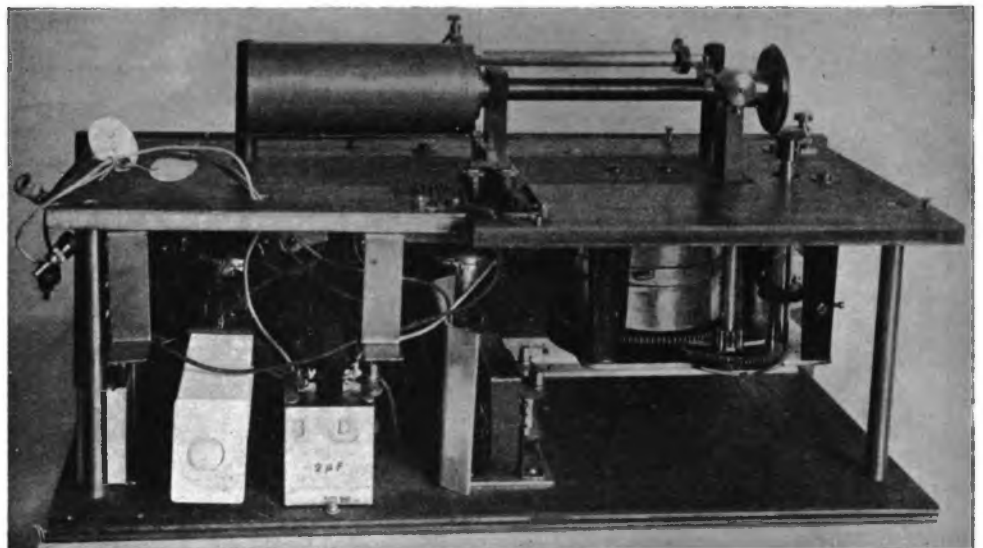
te doen, dan werkt Uw apparaat — dat nog heel wat anders kan worden dan het hieronder afgebeelde — ook goed.

Dr. Bredow over den Beeld-omroep
In een interview heeft Dr. Bredow, de bekende Duitsche omroep-supervisor, zich zeer enthousiast uitgelaten over de toekomst van den beeld-omroep.

Na enkele maanden, aldus Dr. Bredow, zullen de betreffende (Duitsche) autoriteiten in staat zijn definitief te bepalen op welke wijze dit nieuwe hoofdstuk in de geschiedenis van den omroep kan worden gecompleteerd. De experimenteele uitzendingen van Königswusterhausen zullen vermoedelijk reeds 20 dezer aanvangen. Betreffende de kwaliteit van de beelden werd gezegd, dat teekeningen, weerkartjes en portretten van een of een beperkt aantal personen zeer goed gereproduceerd worden. Drukkere foto's, zooals b.v. die van voetbal-wedstrijden, minder duidelijk.

De transmissie-methode (Fulton. Red.) is evenwel de meest simpele van de onderzochte systemen.

De Bredow verklaarde tenslotte, dat de beeld-omroep zekerlijk de normale omroep-programma's verrijkt en compleetert.

?

NOG GEEN KENNIS GEMAAKT MET

PILOT
RADIO ONDERDEELLEN

DAN WORDT HET NU TOCH TIJD!

PILOT condensatoren.

170 mmF. max.	f 4.30
250 mmF. max.	- 4.55
350 mmF. max.	- 4.75
500 mmF. max.	- 4.95

PILOT gloeidraadweerstanden

2-4-6-30-50 Ohm	f 1.35

PILOT potentiometers 200 en

400 ohm	f 2.—
800 ohm	- 2.10
3000 ohm.	- 2.60

PILOT adjustograd	f 1.25

PILOT hoogohm. weerstand

(resistograd)	f 2.—

PILOT verlichte trommelschalen.

(enkele).	f 6.90
(dubbele)	- 13.25

PILOT verlichte fijnregelschaal	f 4.20

PILOT lekweerstanden

van 0,1 Meg. Ohm-3 Meg. Ohm	f 0.45
van 4 Meg. Ohm en hoger	- 0.55

PILOT blokcondensatoren

van 20 uuf. tot 0,015	van f 0.80-f 2.30

Overal geïmiteerd, doch nergens geëvenaard!

== Levering uitsluitend via den handel ==

Prijscourant en bouwschema's gratis op aanvraag

N.V. NIJKERK'S RADIO, AMSTERDAM (C.)

Leidschegracht 96 - Telefoon 36883 en 36993 - Telegram-adres: „Nijkradam”

In en Om den Aether

Temperatuur en radio

Een van de wetenschappelijke gegevens, welke Byrd's Zuidpool-Expeditie zal trachten te verzamelen, zal betrekking hebben op den invloed van buitengewoon koude temperaturen op radio.

Bij het treffend er voorbereidingen der expeditie, hebben Byrd's ingenieurs, de gedragingen van de toestelonderdelen bij temperaturen van 50 à 75 graden onder nul reeds nagegaan en het materiaal, dat men aan de Pool hoopt te verzamelen zal daartoe dienen, om de reeds gedane waarnemingen te controleren.

Overdrijvingen bij het Radio-Tooneel

Het radio-tooneel gaat ongetwijfeld een groote toekomst tegemoet, al is de volmaakte vorm voor dit soort tooneelspel nog niet gevonden.

Vele veranderingen zullen nog moeten worden aangebracht in de methode waarop men gewone tooneelstukken voor de microfoon bewerkt, terwijl ook zelfs voor de radio geschreven stukken wijzigingen zullen moeten ondergaan.

Voor al het imiteeren van verschillende geluiden zal op geheel andere wijze moeten geschieden, als tot nu toe vaak het geval is. Wanneer er in een tooneelstuk een kopje thee gedronken wordt, en dit klinkt als het leeggieten van een emmer water in een rivier, dan mag dit wel eenigszins overdreven genoemd worden. Dergelijke geluiden behoeft men niet na te bootsen, wanneer de tekst zoo geschreven is, dat voldoende aandacht op het theedrinken wordt gevestigd, zal er niemand zijn, die bovendien nog een slurpend geluid hierbij verlangt.

Zoo is het ook hoogst onwaarschijnlijk, dat het breken van een kopje een geraas maakt als het ineenstorten van een huis, terwijl een kus zeer slecht door een knal als van een revolverschot geïmiteerd wordt.

Verschiedene omroep-regisseurs zijn thans bezig het oude systeem te wijzigen, en we twijfelen er niet aan, of de toekomst zal ons goed, indien niet volmaakt radio-tooneel brengen, hetgeen een belangrijke aanwinst voor de radio-programma's zal beteekenen.

Examen radio-telegrafist

Bij het in de maanden Augustus, September en October 1928 te 's Gravenhage gehouden examen voor het verkrijgen van certificaten als radio-telegrafist zijn geslaagd voor het certificaat eerste klasse de Heeren: E. Th. Duinker, D. Ellens, L. G. M. Eijmaal, H. Herks, Z. J. van den Hoek Ostende, M. A. Poldermans, A. C. Rab, L. A. Smits en W. C. Witte en voor het certificaat tweede klasse de Heeren: P. Algra, Th. R. Boosman, D. K. Duursma, J. H. Faber, I. M. Grasman, T. den Hoed, H. van Hofwegen, H. B. E. Knoppin, H. H. Meersma, J. F. Meijer, H. Polak, H. Scholtens, D. Slegtenhorst, R. Starckenburg, B. H. Velders, H. Volten en J. Wouters.

Voor- en nadeelen van adverteeren per radio

Of de eigenaar van een Omroepstation, die zijn microfoon gebruikt, om daarin de voordeelen en prijzen voor zijn koopwaren uit te kramen, in het belang van het publiek werkt, is een vraagstuk, dat op het oogenblik de Federale Radio Commission in de Verenigde Staten ernstig bezig houdt.

De Commissie ontvangt regelmatig talloze klachten van luisteraars, die er zich tegen verzetten, dat door sommige particuliere omroepstations zulke langdradige praatjes worden gehouden over de voordeelen van sommige merken onderpantlons, koffie, thee of andere artikelen.

Men is de meening toegedaan, dat het gehalte der programma's door de handelwijze van de stationseigenaars op deze manier daalt en diegenen, die niet de beschikking over een zend station hebben ernstig in hun zaken worden benadeeld.

In hoeverre of dat juist is, zal thans de Federale Radio Commission onderzoeken.

Biagi, de held van de Italia geëerd door Amerika . . . .

Giuseppe Biagi, de marconist van de „Italia" ontving van de Amerikaanse Marconisten Associatie de eere-medaille in goud voor groote verdiensten.

Deze werd door David Sarnoff, Vice-President van de Radio Corporation of America in hoogst eigen persoon aan den Italiaanschen Consul-Generaal te New-York uitgereikt.

Mr. Sernoff noemde Biagi een held, de eere-medaille waardig.

Meer dan vijftien honderd personen, meest Italianen, woonden de plechtigheid in Madison Square Garden bij, terwijl WGY, de bekende korte golfzender, er voor zorg droeg, dat Biagi de plechtigheid in Italië volgen kon.

Biagi bedankte Mr. Sernoff in een code-telegram.

Een anti-fading apparaat

Een der ingenieurs van de Bell Telephon Laboratories heeft den strijd aangeboden tegen het fadingverschijnsel. En schijnbaar met succes ook, want hij is er in geslaagd een ontvangststelsel te bedenken, waardoor de intensiteit van spraak of muziek op een bepaalde sterkte wordt gehouden.

De automatische installatie, waardoor dit kon worden verkregen vindt reeds zijn toepassing in de super-heterodyne-ontvanger, maar is met verschillende wijzigingen ook in andere toesteltypen te gebruiken.

Het nieuwe, reeds gepatenteerde systeem werkt met een extra golfte, die aan het ontvangtoestel wordt toegevoegd.

Het apparaat is in staat om de signalen met een afwijking van minder dan 10 % van de gemiddelde geluidssterkte te ontvangen.

Geen verdere televisie-demonstraties

De Baird-staf is, naar de heer Gorter weet mede te deelen, in de afgelopen week weder naar Londen teruggekeerd, zoodat van verdere televisie-demonstraties in ons land wordt afgezien.

Zoals men uit het vorig nummer heeft vernomen, hebben er in totaal twee demonstraties plaats gevonden. De eerste uitsluitend ter oriëntatie van onzen medewerker, de tweede, welke op den sluitingsdag der Nenyto werd gehouden, voor Z.K.H. Prins Hendrik.

Koning Alexander van Joego-Slavië is een enthousiast luisteraar

Koning Alexander is een enthousiast radioluisteraar. Hij is in het bezit van een zevenlampstoestel, waarmee hij in den huiselijken kring geheele avonden bezig is.

Hij heeft reeds de meeste Europeesche omroepstations beluisterd, doch betreurt het, dat de ontvangst van Daventry en Parijs zoo slecht is.

De Koning heeft zich een klein radiolaboratorium laten inrichten waar hij onder leiding van een ingenieur verschillende toestellen ontwerpt en samenstelt. Op het oogenblik is hij bezig met den bouw van een K. G.toestel, dat hem in staat zal stellen Amerika te ontvangen.

Televisie op iedere kamer

De „Baird Television Co." zal op verzoek van de Directie van Hotel Cartatet, in de 23. Straat te New-York een complete installatie inrichten voor de ontvangst van televisie in combinatie met geluid.

Dit Hotel zal de eerste openbare inrichting zijn in de geschiedenis van de radio, die met een televisie-installatie wordt uitgerust.

Wanneer de apparaten geplaatst worden is nog niet bepaald. Dit hangt af van het begin der uitzendingen te New-York, doch zeer waarschijnlijk is het, dat nog voor het einde van den volgende maand de gasten van de bewegende beelden zullen kunnen „genieten".(?)

De installatie bestaat uit drie onderdeelen, n.l. een radio-ontvanger, een korte golfstoestel en de Baird Televisor en beslaat een ruimte van 1×1.25 M.

De Directie is er van overtuigd, dat de cliëntelee een en ander zeer op prijs zal stellen.

De Vibrophon.

Een nieuwe uitvinding op het gebied van aethermuziek is zoo juist door Prof. Ing. M. de Djounkoosky gedemonstreerd geworden.

Het door Djounkoosky uitgevonden apparaat draagt den naam van Vibrophon, en heeft evenals het indertijd door Professor Theremin geconstrueerde Aetherklavier de eigenschap om door middel van eenvoudige handbewegingen muziek uit de lucht te halen.

Meerdere Vibrophontoestellen kunnen tegelijkertijd bediend worden en de demonstraties hebben uitgewezen, dat vooral de moderne dansmuziek speciaal voor het nieuwe instrument geëigend is, daar de tonen, welke het voortbrengt sterk aan de saxophon herinneren.

Het BRANDES Radio-Orkest

zal Zondagavond 21 Oct. a.s. van 6—7.30 n.m. voor U het navolgende programma ten gehoor geven:

1. SEMPER FIDELIS (March). . . . . Sousa
2. Overture „THE MERRY WIVES OF WINDSOR” . . . . . Nicolai
3. GIPSY LOVE (Waltz). . . . . Franz Lehar
4. SERENADE. . . . . Moskowski
5. SYLVIA BALLET (Selection). . . . . Delibes
6. CHANTHINDOUE (Violin-solo by Hugo de Groot) Rimsky-Korsakoff-Kreisler
7. TALES OF HOFFMANN (Selection). . . . . Offenbach
8. ONLY A SMILE . . . . . Zamecnik
9. Overture „WILLIAM TELL” . . . . . Rossini

De firma BRANDES Ltd., Engeland, heeft een overeenkomst aangegaan met de V.A.R.A., met gevolg, dat elke veertien dagen des Zondags van 6—7.30 n.m. een schitterend concert zal worden aangeboden, uit te zenden door het zendstation Hilversum.

Het BRANDES Radio-Orkest bestaat uit het orkest van de Cinema-Royal te Amsterdam, dirigent de Heer Hugo de Groot en is speciaal voor dit doel extra versterkt met musici van groote reputatie.

Teneinde de schitterende muziek van dit orkest ten volle te kunnen genieten, raden wij U aan deze uitzending te beluisteren met de beroemde „BRANDES” Ellipticon luidspreker, de eenige luidspreker, welke door haar krachtig magneet-systeem en ovale conus constructie in staat is een zuivere, natuurlijke, getrouwe reproductie te verschaffen.

Vraagt voor het a.s. Zondagavond-concert Uwen Leverancier een „BRANDES” ELLIPTICON LUIDSPREKER op proef

Bezoekt onzen stand in het gebouw „Bellevue” van 22 tot 25 October a.s. waar wij, ter gelegenheid van de demonstratie van Draadloze Beeld-
overbrenging onze „BRANDES” Ellipticon luidspreker zullen demonstreeren

Alleen Importeur voor Holland en Koloniën der Firma BRANDES LTD. te LONDEN:

**N.V. TECHN.
HANDEL Mij**

DAMRAK 62a (Beursgebouw)
AMSTERDAM
TELEFOON 48222-40222

Verkoopbureau voor Rotterdam: Ing. Bureau J. L. LEISTRA, Hofstedestraat 15

Aansluiting van electro- dynamische luidsprekers

(Vervolg van blz. 823)

zet der berekening rekening mee houden. De grootste waarde van eg , die wij echter ook trachten te bereiken, is ongeveer 35. Gebruiken wij de eindlamp in een gramfoonversterker, dan is dus een veertigvoudige voorversterking gewenscht, daar een goede gramfoonweergever ongeveer een Volt wisselspanning geeft.

b. De vraag, welke eindlamp de beste aanpassing geeft onder een aantal eindlampen, is veel moeilijker te beantwoorden dan de onder a gestelde. Immers nu zijn in de formule voor de stroomsterkte drie getallen veranderlijk, n.l. Cg , g en Ri waarbij men nog moet bedenken, dat, zooals de bovenstaande berekening van Cg heeft geleerd, de grootst mogelijke waarde van Cg nog van Ri afhangt. Laten wij, om dit aan te toonen, eens twee lampen met dezelfde waarde van g maar met verschillende waarden van Ri met elkaar vergelijken. Deze gegevens zijn echter niet voldoende, daar de plaatsspanning niet gegeven is.

Nemen wij deze voor beide lampen gelijk aan, dan wordt de uitdrukking voor de stroomsterkte $C/Z + 2Ri$, waarbij C niet meer van Z of Ri afhangt.

Eischen wij daarentegen dat de anodedissipatie voor beide lampen dezelfde is, dan vinden wij voor het kwadraat van de stroomsterkte $d/(Z + 2Ri) Ri$, waarbij d eveneens van Z en Ri onafhankelijk is. In beide gevallen vinden wij dat het gewenscht is dat Ri zoo klein mogelijk is (wel te verstaan, bij constante g), daarentegen is de afhankelijkheid van Ri in het tweede geval veel en veel sterker dan in het eerste.

Misschien had men als voorwaarde voor de gunstigste aanpassing verwacht $Z = Ri$ of $Z = 2Ri$. Deze formules gelden echter voor het geval, dat Ri vast is en dat men Z kan veranderen, d.w.z. voor het geval dat men bij een bepaalde lamp een zich zoo goed mogelijk aanpassenden luidspreker wenscht te construeeren, terwijl wij ons in het begin van dit artikel tot taak hadden gesteld de beste wijze van aansluiting bij een bepaalden luidspreker te bepalen.

In een volgend artikel zal nu de invloed van een uitgangstransformator en de frequentieafhankelijkheid worden besproken.

Vervolg In en Om den Aether

LICHT HOOREN EN GELUID ZIEN

Nieuwste radio-wonder uit Amerika Speciaal geschikt voor oorlogstijd

Geluid wordt zichtbaar en licht hoorbaar door middel van de installatie van John Belamy Taylor, raadgevend ingenieur van de General Electric Company. Een lichtstraal, die door een vertrek schijnt, geeft plotseling muziek, zoodra hij met een spiegel in aanraking komt. Wanneer echter het licht onderbroken wordt of plotseling onderschept, stopt de muziek onmiddellijk.

Deze „wonder-installatie” bestaat slechts uit een photophone-machine gebouwd volgens oude principes, doch voorzien van een moderne photo-electrische cel, elektrische pick-up en pas ontworpen versterkers en geluidweergevers. Het idee om muziek uit te zenden via een lichtstraal is niet nieuw, doch werd reeds vijftig jaar geleden door Alexander Graham Bell geopperd.

Wanneer Mr. Taylor de photophone demonstreert, gebruikt hij gramfoonplaten in combinatie met een zender. De energie zendt de lichtstraal over naar de transformeerende en reproduceerende elementen, welke op een driepoot zijn gemonteerd.

Indien hij zijn hand in den lichtbundel houdt, verdwijnt de muziek plotseling, maar zoodra hij zijn vingers spreidt, en de lichtstraal er tusschen door kan, begint de muziek weer opnieuw.

Wanneer men een cartonnen schijf met gaten van verschillende grootte in den lichtbundel plaatst, zal de muziek eveneens variëren, nu eens sterker, dan weer zwakker wordend, al naar gelang van de grootte der gaten, die de lichtbundel moet passeeren.

ALS DE BEELDZENDER WERKT...
zal de amateur een album kunnen aanleggen
van de interessante foto's, die R.-W. hem „gratis
en portvrij” zal toezenden

Het hooren van een lucifer!

Het licht van een brandenden lucifer kan omgekeerd in geluid worden veranderd. Indien de lucifer wordt afgestroken ontstaat een ratelend krakend geluid, dat aanhoudt, totdat de chemische bestanddeelen van de kop zijn verbrand. Het brandende hout geeft niet zooveel geluid.

Als geluidsbron kan een gramfoonplaat dienen. Mr. Taylor gebruikt gewoonlijk een gramfoon met elektrische pick-up, door middel waarvan de gramfooinmuziek in electrischen stroom wordt omgezet. Deze energie wordt naar een spiegel geleid, die 1/100 van een vierkante inch groot is en welke door middel van draadsijl opgehangen is in een magnetisch veld. Als lichtbron fungeert een gewone automobiellantaarnlamp, waarvan het licht op de spiegel geworpen wordt.

De spiegel, die op den electrischen stroom is ingesteld, werpt het licht door middel van een lens in een dunne straal uit, welke kloppend in hetzelfde ritme als de muziekplaat, wordt gereflecteerd op de lichtopzuigende spiegel van het ontvangapparaat.

Op dit punt vindt weer een omzetting plaats: het licht moet veranderd in geluid!

De spiegel of lens trekt het licht op den photo-electrischen cel samen welke onophoudelijk met iedere variatie van de lichtsterkte correspondeert. De photo-electrische cel verandert het licht in electrische energie en deze wordt, na versterkt te zijn aan een luidspreker toegevoerd, waar de finale omzetting van energie in geluid plaats vindt.

Het verschil tusschen het verzenden van geluid door middel van een lichtstraal en door middel van de radiogolven is niet groot. Het principe is hetzelfde, en het groote verschil ligt alleen in het gebruik van andere zend- en ontvangapparaten. Bij de lichtoverbrenging worden frequenties van verschillende honderden trillioenen per seconde gebruikt, terwijl de radiogolven 20—500 Meter in lengte bedragen.

De lange radiogolven van tamelijk lage frequentie verspreiden zich in alle richtingen, terwijl de lichtstraal met behulp van een geschikt lenzen-systeem gebruikt kan worden zonder merkbare zijdelingsche uitstraling.

Dit laatste vooral is van groot belang voor geheime telegrafie.

Mr. Taylor is er in geslaagd om bij daglicht de lichtstraal dwars over een straat van het eene huis naar het andere te leiden, terwijl hij 's nachts in staat bleek, om een afstand van ruim vijf kilometer te overbruggen.

Volgens de meening van bekende personen op radio-gebied is het door Mr. Taylor ontwikkelde systeem speciaal in tijden van oorlog goed te gebruiken in gevallen, waar communicatie tusschen vaste punten noodzakelijk is en radio- of telegraafverbinding niet mogelijk blijkt.

Beeld-omroep in Polen

Ook in Polen wordt binnenkort de beeldomroep ingevoerd. Proeven worden genomen met het Fulton-Systeem.

Opleiding Radio Technicus

Theoretische en Practische Cursus

Aanmelding en inlichtingen bij:

Drs. J. A. A. VAN GILS, Nicolaas Beetsstraat 33, EINDHOVEN

SABA-RADIO

Ontvangapparaten, Toebehoor
en Onderdeelen

ERKEND PRIMA FABRIKAAT

Uw handelaar kan het U leveren,
doch sta er op SABA te ontvangen

ALLEEN-IMPORTEURS:

N.V. Techn. Bureau Mandersloot

MAARSSSEN (U.) — TEL. 73

Internationalen Radiotechnik

Drie-maandijksch tijdschrift voor berichtgeving over 's wereld's radio-nieuws.

Ieder nummer bevat een overzichtstabel van de radio-tijdschriften der geheele wereld.

Zooeven verschenen Nr. 3 met het hoogst interessante artikel:

„Nieuws in luidspreker-constructie”
van Dr. Eugen Nesper,

Verschijnt per kwartaal
Jaarabonnement . . . fl. 4.—
(Ook met postzegels te voldoen)

Verlag der
„Internationalen Radiotechnik”
BERLIN — WILMERSDORF
Brandenburgischestrasse 42

Internationale
Omroep-Gids
met Radiokaart 1928

30 CT., PER POST 35 CT.

HEGRA

Electr. Dynamische Luidspreker

onovertroffen weergave

f 50.— zonder kast

IMPORTTRICE:

N.V. TEVA-RADIO

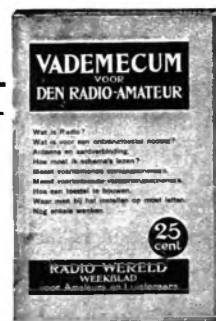
Amsterdam, Prinsengr. 336-338

Apeldoorn, Asselschestraat 173

Weest R.W.-lezer,
maakt R.W.-lezers

OVERAL VERKRIJGBAAR

ENGERS & FABER
AMSTERDAM C

NEGENDE DRUK

104 BLADZ., 80 FIG.

In dit werkje vindt de beginnende amateur de oplossing dier 1001 kleinere problemen, welke hem achtereenvolgens zullen bezighouden.

Daarenboven bevat het naast een uiterst populaire beschouwing van de theorie, een uitgebreid overzicht van de praktische toepassing der vele schema's.

Het stelt U in staat alle schema's en technische benamingen oogenblikkelijk te begrijpen, het leert U in één avond meer van de Radio dan U ooit hebt durven denken, het beschrijft alle onderwerpen, die U kunnen interesseeren en geeft antwoord op het onverpoosd wederkerende hoe en waarom

Het boekje maakt van den leek een amateur, voor den amateur vormt het een handige verzameling van gegevens en schema's.

Sedert het verschijnen in October 1925 zijn in totaal tien herdrukken gevolgd met een gezamenlijke oplage van 73.000 exemplaren

Van den achtsten druk verscheen bovendien een speciale editie voor België ten behoeve van het Vlaamsche blad „Radio-Post”.

PRIJS 25 CENT

PER POST 30 CENT

Verkrijgbaar bij den Radiohandel
en bij de Uitgevers

ENGERS & FABER
N.Z. Voorburgwal 250
AMSTERDAM
C.

DE MUSICUS AAN HET WOORD

GEDURENDE den tijd, welken ik gastvrijheid in de kolommen van Radio-Wereld geniet, heb ik meermalen gelegenheid gehad de aandacht te vestigen op een tot dusverre nog altijd heerschend gebrek, wat de uitzendingen ten onzent gedeeltelijk betreft. In het kort komt dit hierop neer: een bepaald gedeelte van het publiek heeft het dringend noodig te worden ingewijd in de geheimen der muziek. Velen, zeer velen zullen er zijn, die er voldoende aan hebben muziek te hooren. Of zij de sensatie van het muziek-genieten zullen ondervinden, zooals zij dit konden doen wanneer zij eenigermate op de hoogte zouden worden gebracht met wezen en inhoud der muziek, is een vraag, die ieder voor zich zelf het best beantwoorden kan. Om het eens heel simpel te zeggen: hoeveelen weten wat een sonate, een symphonie is? Hoeveelen weten wie Beethoven, Mozart, Bach waren? Is het voldoende een behoorlijk muzikaal geheugen te hebben, dat toestaat een eenmaal gehoorde melodie te kunnen nazingen of neuriën? Ik meen deze vraag ontkennend te mogen beantwoorden. Er is een leemte wat betreft de muziek-uitzendingen ten onzent. Het publiek dient méér en béter op de hoogte te worden gebracht, met wat er gespeeld en gezongen wordt. Ik zal de laatste zijn, die het werk van Louis Schmidt en Höweler niet waardeert. Integendeel. Met het grootste genoegen lees ik wat beide heeren in hunne diverse rubrieken geven. Bij ervaring weet ik, dat er velen zijn, die aandachtig volgen wat door hen geschreven wordt. Maar er zullen ook zijn, die deze rubrieken „overslaan” omdat een en ander hen te „zwaar” voorkomt, een uitvlucht, die feitelijk niet te verontschuldigen is, vooral omdat genoemde auteurs al het mogelijke

**POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE
AANTEEKENINGEN**

*EEN ZEER AANBEVELENSWAARDIG
VOORBEELD*

*EEN SPECIALE ARTIKELEN-REEKS
door*

MAX TAK

doen, de door hen behandelde stof zoo populair mogelijk te houden.

Een onmiddellijk verband met de ten gehoorde te brengen muziek is gelegd, door den vermaarden dirigent Damrisch, een van de steunpilaren van het New-Yorksche muziekleven. Walter Damrosch heeft zijn vacantie, te Bar Harbor doorgebracht, goed gebruikt. En stelde een programma op, dat uitsluitend voor de radio-jeugdconcerten uitgevoerd zal worden. 26 October zal hij zijn werkzaamheden voor het station WJZ beginnen. Vier en twintig weken achtereen zal hij zijn lezingen met voorbeelden houden.

Uitsluitend voor schoolkinderen zijn deze lezingen bestemd, die elken Vrijdagmorgen om 11 uur en 11.30 uitgezonden worden. Het ligt in de bedoeling causeriën te houden, die de muzikale ontwikkeling van de Amerikaansche jeugd ten goede komt. Ik ben in de gelegenheid een en ander te kunnen aanhalen, wat door Walter Damrosch, een van de meest vooraanstaande mannen op muziekgebied in Amerika, hieromtrent wordt medegedeeld:

„Wat de uitzendingen betreft, volg ik hetzelfde systeem, dat door mij gebruikt werd gedurende de dertig jaren kinderconcerten in de New-Yorksche Carnegie-Hall. Ik zal de kinderen eerst mijn muzikale familie, het orkest, voorstellen. Zij

zullen de verschillen leeren tusschen de diverse instrumenten. Zij zullen het geluid leeren onderscheiden van een piccolo, van een fluit, de trompet, van een hoorn, de alt van een cello. Ik zal hen uitleggen, hoe het komt, dat het geluid van een hobo den componist er toe brengt dit instrument speciaal te gebruiken voor melancholische of pastorale effecten en melodiën, waarom de muziek, voor een fluit geschreven, in den regel vroolijk en licht is, wáárom het geluid van een trombone plechtig aan doet, dat van een trompet krijgshaftig en militant.

De programma's voor dezen concerten zijn bereids klaar. Zij zijn alleen samengesteld uit werken van de groote meesters. Ik heb ze in series ingedeeld, ten einde rekening te houden met de geestelijke ontwikkeling der kinderen, bepaald door hun ouderdom.”

De indeeling in leeftijden en diverse graden, waardoor Damrosch zijn toekomstig jong publiek aangeeft, is een zaak, welke natuurlijk voor ieder land er anders uitziet. Hij heeft besloten concerten te geven uitsluitend door blaasinstrumenten, weer andere alleen door strijkinstrumenten ten einde zijn discipelen aan de diverse timbres te wennen. Verder wijdt hij ze in de geheimen der toonkunst: *in de spraak der muziek*. Ten einde dit met zoo licht verstaanbare middelen te doen, heeft hij lezingen gewijd aan „het dier in de muziek”, „de sprookjes in de muziek”, „de natuur in de muziek”.

Damrosch vervolgt: „In de programma's voor oudere kinderen heb ik besloten den muzikalen vorm aan een bespreking te onderwerpen, daarvoor neem ik, het spreekt van zelf, de werken der Klassieke grootmeesters. Ik zal hen de elementen der symphonische muziek trachten duidelijk te maken, het symphonisch gedicht, het rondo, de diverse „Sätze”, echter niet

Gaat met Uw tijd mee!

Conservatisme eindigt op het moment dat wij van het goede van den nieuwen tijd overtuigd worden.

Zij die nog twifelen aan de mogelijkheid van „zuivere” radio-ontvangst, veranderen onmiddellijk in enthousiasten bij het hooren van een ideale

**PHILIPS
„STANDAARD” COMBINATIE**

bestaande uit:

Philips Ontvangtoestel No. 2514

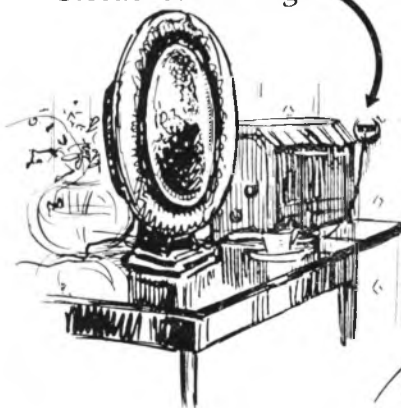
(eenvoudig aan het lichtnet aan te sluiten, geen accu of eenige batterij meer noodig)

en

Philips Luidspreker No. 2007

Prijs totaal fl. 282,50

Steeds eenvoudiger

PHILIPS

op een technische wijze. Het doel van mijn voorlezingsen is alleen liefde voor de muziek te wekken, *de muziek leeren waardeeren*.

Ik hoop mijn jong auditorium te kunnen aantoonen, dat muziek een taal is als van de emoties welke zij elken dag ervaren: vreugde, verdriet, uitbundigheid, zang. Eenmaal dat ontdekt, zullen zij moeten erkennen, dat de muziek voor hen niets vreemds meer heeft. Een van de grootste ontdekkingen door mijn jeugdig publiek in Carnegie Hall gedaan, was wel deze: dat muziek ook vol humor zijn kan. Zij hebben gelachen om de geluiden van den ezel in Mendelssohn's Midsummer-nightdream!

Elk(e) concert (lezing) zal vervolmaakt worden door een tiental vragen, die ik de kinderen stellen zal. Deze vragen hebben betrekking op hetgene door hen een vorig maal is geleerd. Met behulp van mijn assistent, Ernest Laprade, heb ik deze vragen voorbereid en worden deze de onderwijzers ter hand gesteld, alvorens de radio-lessen beginnen. Deze zullen de kinderen afbeeldingen van alle instrumenten toonen, zoodat zij met het uiterlijk er van vertrouwd geraken. Daarbij zal ook gebruik worden gemaakt van reproducties van bestaande schilderijen op Beethoven, Mozart, Bach, kortom op alle meesters der Toonkunst betrekking hebbend.

Ik hoop dat een en ander de kinderen aanmoedigen zal de instrumentale muziek te gaan bestudeeren. Ik heb de meening hooren uitspreken, dat deze prachtige muziek door de beste musici, die er zijn, ten gehore gebracht, menigeen zal afschrikken er aan te beginnen. Ik geloof echter stellig, dat het tegenovergestelde effect bereikt zal worden. Mijn ervaring van jaren en jaren in Carnegie Hall op-

gedaan, leerde mij, dat de kinderen met het orkest vertrouwd zullen geraken, dat zij met des te grooter belangstelling tegenover de diverse instrumenten komen te staan en daardoor met des te grooter intensiviteit zullen studeeren.

Juist door deze lezingen is hun aandacht van de „gewone” instrumenten afgeleid. Waar zij misschien onder andere voorlichting viool of piano zouden hebben bestudeerd, gingen zij nu clarinet, alt of Engelsche hoorn leeren.

Ik vertrouw er op, dat de radio-concerten voor kinderen hetzelfde resultaat zullen hebben, duizenden kinderen zullen beïnvloeden een persoonlijke studie der instrumentale muziek te gaan maken. Deze jeugdige radio-luisteraars zullen het toekomstige publiek vormen der symphonie-concerten. Goede muziek leerende, terwijl zij nog jong zijn, zullen zij hunne belangstelling houden op lateren leeftijd en trachten hun liefde voor symphonische goede muziek te bevredigen door concerten der symphonie-orkesten bij te wonen.

„After all”: de waardeering der hooge kunst is grotendeels een zaak van gewoonte. Gewoonten worden echter gemakkelijker gevormd, wanneer men nog jong is. De radio-concerten, besluit Damrosch, welke hij zich vanaf 26 October voorstelt te geven, kunnen als een voortzetting beschouwd worden van de op muziek betrekking hebbende leerstof, welke de Amerikaansche kinderen op hunne scholen onder de aandacht wordt gebracht.

* * *

Het is een buitengewoon aantrekkelijk plan, dat van Walter Damrosch. Zijn eminente paedagogische hoedanigheden stellen hem in staat, datgene te volbrengen, wat hij zich als taak hieromtrent

heeft gesteld. Als leider van succesvol geleide New-Yorksche jeugd-concerten heeft hij getoond de rechte man op de rechte plaats te zijn.

Ik vraag mij alleen maar het volgende af: zullen wij jaar in, jaar uit doorgaan de kinderen (grootte en kleine) voor een onafzienbaar groot aantal muziekprogramma's uit binnen- en buitenland te plaatsen, zonder eenige moeite te doen hen met de muziek zelve in contact te brengen? Zouden dergelijke, van paedagogisch standpunt zoo belangrijke, radio-concerten ten onzent geen succes oogsten? Dit hangt natuurlijk totaal af van den man, die eventueel met de leiding er van belast gaat worden. Men zal eerst de leiders der diverse stations ten onzent voor het denkbeeld moeten warm maken. Maar ik zou mij al heel erg moeten vergissen, wanneer wij binnen korten tijd, zij het dan niet op zoo uitgebreiden schaal als dit in Amerika plaats gaat vinden, geen jeugd radio-concerten krijgen. Deze behoeven toch niet lang te duren? Wanneer elke week een tweetal halve uren er aan gewijd wordt, heeft men tenminste iets gedaan.

Damrosch leert een ding, dat het gewichtigst is: vormt het publiek van de toekomst. Leert de kinderen luisteren. Leert hen van muziek genieten.

Waarlijk: *Wat hebben wij tot dusverre voor ons publiek van de toekomst gedaan?*

Hebben wij feitelijk wel om de kinderen van heden, dus de concertbezoekers van morgen gedacht? De Amsterdamsche jeugdconcerten, door Dopper meesterlijk geleid, zijn van lokaal belang. Radio alleen kan heel het land dienen. Het probeem is gewichtig genoeg, om zich de luxe te mogen permitteeren, er over na te denken. Laten wij niet tē lang na Amerika komen.

R.W. BLAUWDrukKEN

De navolgende werkteekeningen op ware grootte zijn origineele copien van in het R.W. laboratorium ontworpen toestel-constructies

1 De Amerika-Ontvanger.

Een door Prof. G. BAUMGARTNER ontworpen Ultra K.G. toestel, zie beschrijving in Nr. 21. (Geen Nr. meer voorradig).

PRIJS . . f 1.-

2 R.W.'s Afschermdre Drie.

De ideale drielamps-omroep ontvanger, zie beschrijving in de Nrs. 23, 24 en 25.

PRIJS . . f 0.75

De blauwdrukken zijn uit voorraad leverbaar en uitsluitend verkrijgbaar na inzending van het verschuldigde bedrag (postwissel of Giro 41280).

De R.W. nummers, waarin de beschrijvingen voorkomen, zijn voor zoover voorradig verkrijgbaar à 25 CENT per exemplaar, Vooruit te voldoen.

3 R.W.'s Afschermdre Vier.

Een goedkoop, eenvoudig te bouwen vierlamper, eveneens een modern ontwerp, zie beschrijving Nr. 27 en 29.

PRIJS . . f 0.75

4 R.W.'s Vierlamps

Raamontvanger

Zie beschrijving in No. 33

Prijs . . f 0.75

*Ontelbaar zijn
de voordeelen*

welke het radio-ontvang-
toestel N. S. F. 4 U biedt.

De uiterst gemakkelijke
bediening

de volmaakt scherpe afstem-
ming op de talrijke stations

en de natuurgetrouwe weer-
gave

vormen de hoofdkenmerken
van dit toestel.

NEDERL. SEINTOESTELLEN FABRIEK TE HILVERSUM

De prijs van het N. S. F. 4 RADIO-ONTVANG-
TOESTEL inclusief 4 Philips' lampen, bedraagt:

voor 4 Volt's accu	. . . . .	F. 225.-
voor Wisselstroom	. . . . .	F. 260.-

Op de Luisterpost der Korte Golven

door en-ROO5.

IK weet voor ditmaal werkelijk niet, wat er nu eigenlijk in de amateurs-wereld aan de hand is, want hoewel ik op alle mogelijke en onmogelijke uren geluisterd heb, ben ik er toch geen enkele maal in geslaagd om nu eens een flink aantal zenders tegelijk te hooren. Het succes van Zaterdagmiddag 6 October deed mij vol goeden moed dienstzelden avond weer aan het toestel plaats nemen in de hoop menig amateurje te kunnen verschalken. Met een enkel woord kan ik u echter de resultaten vermelden. Buitenlanders schitteren door afwezigheid, en tusschen 12 en 1 uur hoor ik eenige van de bekende Hollanders, doch nog lang niet allemaal. en-OFJ heeft het ook al spoedig bemerkt. „Ik meende nog wel, dat nu met het einde van den Zomertijd de lui er eens een extra uurtje aan zouden besteden, maar als het zoo blijft, dan schiet ik gauw onder de wol” hoor ik hem tegen OJS zeggen. Nu, ik kan de heeren vanavond werkelijk geen ongelijk geven, het is bar stil en van het extra uurtje profiteert nagenoeg niemand. Een uitzondering wil ik maken voor 'n tweetal, dat den moed had of niettegenstaande de meest ongunstige condities toch dien avond te blijven werken tot ongev. 3 uur. Het waren LOD en OLC. Ik ben echter van deze prestatie niet tot het einde getuige geweest, maar het is mij later verteld.

Zondagmorgen had ik na een half uur luisteren nog geen enkel station gehoord. 's Middags omstreeks kwart voor 4 werden eenige Engelschen waargenomen, doch zij slagen er niet in om met een voldoende sterkte door te komen. Slechts een tweetal kan ik goed volgen. Allereerst eg-6UZ, die een ander eg-station aanroept en sterkte R3 doorkomt. Zijn modulatie is brokkelig en hij heeft ook nog last van fading en luchtstoring. Even later tracht hij in verbinding te komen met eg-6AS. Het heeft er echter allen schijn van of 6UZ in Engeland zelf nog veel slechter gehoord wordt dan er buiten, want geen enkel Engelsch station antwoordt hem,

doch wel wordt hij even later aangeroepen door den Belg eb-4TO. Dit station is wel het sterkste van den dag en is zeer goed van modulatie, doch een plaatselijke ratelstoring zit mij ditmaal dwars. Niettegenstaande dit volg ik toch het qso dat tusschen 4TO en 6UZ plaats vindt, al is het dan ook met inspanning. Om bij vieren komt weer een ander station ten tooneele en wel eg-5YS, die een algemeenen oproep doet en verbinding tracht te krijgen. Hij komt hier sterkte R2 door, doch daar hij blijkens opgave met QRP werkt, is dit nog lang zoo slecht niet, daar stations met meer energie veel slechter of in het geheel niet te nemen zijn. Om 4 uur nemen de (plaatselijke?) ratelstoringen in hevigheid toe, zoodat ik genoodzaakt ben met luisteren te stoppen.

De Zondagavond brengt mij weer den ouden bekende 6UU, die in qso is met 5YN of Manchester. De sterkte is thans veel beter, R4/5, doch door fading wordt deze nog al eens teruggebracht tot R2. In verhouding tot 's middags is er thans veel meer fading, doch minder storing. De modulatie van 6UU is thans aanmerkelijk beter en hij heeft niet meer die vervelende neusklink die steeds zijn uitzendingen kenmerkte.

Dinsdagavond 9 October omstreeks 11 uur was het Deutsche station AFK te hooren op een golflengte van 75.3 M. en werden nieuwsberichten gegeven, afgewisseld door metranoom-tikken.

Het komt mij voor, dat de uitzending op deze golflengte krachtiger en helderder is dan op de lagere golflengten. Ook de transatlantische telefoondienst komt reeds op dit uur goed door, R5 met zeer weinig fading en geen storing. Amateurs zijn ver te zoeken.

Woensdagavond 10 October. Nu dit is je avond. Als ik nu geen succes heb, dan krijg ik het nooit meer en ga ik werkelijk gelooven dat de K.G. afgedaan heeft. Als ik omstreeks elf uur ga luisteren, hoor ik verschillende morse-zenders, een zwak draaggolfje van een telefonie-station, dat

echter niet uit te stemmen is en verder niets. De klok draait en het geval wordt hopeloos. Zenuwachtig draai ik aan den fijnregelknop en diverse gedachten komen in mij op. Mijn antenne zal toch niet afgebroken zijn. Mijn toestel functioneert toch wel goed? Half 12 slaat de klok en nog niets. Daar plotseling op ongeveer 45 M. een sterke draaggolf. „Hallo OJS, hier OWQ, ik dacht dat je vanavond nog even zou komen maar ik hoor je niet? Ik ga voor u over!” Goddank ik ben tenminste niet de eenige die in spanning, de wanhoop nabij, heeft zitten luisteren. Doch wat is dat, waak ik of droom ik. Als ik even mijn condensator draai, ontmoet ik vlak op een hoopje drie sterke draaggolven en er vlak naast een vierde. Het lijkt wel of OWQ de familie wakker geschud heeft en zij nu allen tegelijk antwoorden. De sterkste is OFJ, doch ook OLC hoor ik door hem heen OWQ aanroepen, zoodat OYW, die zoodat OLC als OWQ aanroept, terwijl een klein beetje uit deze vuurlinie ODM probeert een Italiaansch station te verschalken. Boven al deze stations, hoor ik nagenoeg ter zelfder tijd eenige malen Hallo Hallo roepen en onmiddellijk herken ik de stem van den Operator van OWX. Hij kondigt zich echter niet aan, zoodat ik er geen bevestiging van kan krijgen, en komt ook niet meer terug.

ODM heeft niet veel succes bij Italië en gaat zijn troost zoeken bij zijn landgenooten, waarvan hij spoedig OYW te pakken krijgt en hiermede eenige tests doet. Later op den avond hoor ik hem in qso met OFJ.

Er komen echter geen nieuwe bij en daar ik thans de diverse qso's al wel kan droomen, daal ik af om naar Amerika te luisteren. En ik ben werkelijk blij dat ik op dit idee gekomen ben, want de ontvangst van WGY was dien avond van een zoodanige kwaliteit als ik nog maar zelden tevoren gehoord heb. Met slechts twee lampjes was de muziek door twee kamers met flinke sterkte op luidspreker hoorbaar en de omroeper woordelijk te volgen. Wat mij speciaal ook opviel vanavond was de totale afwezigheid van Fading of storing, waardoor ik WGY zoodat kwalitatief als wat sterkte aangaat, aanmerkelijk beter ontving dan eenig Europ. station tusschen 300 en 500 M. Het was bijna niet te gelooven, dat dit Amerikaansche ontvangst was, die zich anders bijna steeds kenmerkt door die eigenaardige huppelende fading. Sterkte

Siemens

Gelijkrichterlampen

zijn buitengewoon voordelig in het gebruik, want zij werken bij lage temperatuur met klein gloeidraadvermogen en gering spanningsverlies
Tengevolge van haar uitstekende eigenschappen, hebben de SIEMENS-Gelijkrichterlampen

het hoogst bereikbare rendement

Zij zijn zonder meer uitstekend geschikt voor accu-gelijkrichters

SIEMENS & HALSKE A.G.

Filiale 's-Gravenhage

HUYGENSPARK 38,39

's-GRAUENHAGE

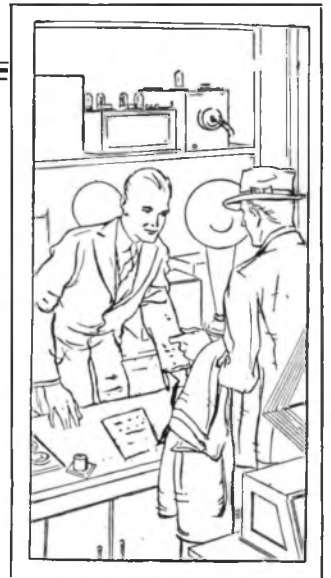
Wendt U tot de TELEFUNKEN-Service Stations, alsmede de Radio-handelaars en installateurs

DE Radio-HANDEL

MAANDBLAD GEWIJD AAN DE BELANGEN VAN DEN RADIOHANDEL EN INDUSTRIE

—wordt aan erkende Radio-handelaren in Nederland en Koloniën GRATIS en portvrij toegezonden

Zendt Uw firma-kaart en ge wordt oogenblikkelijk opgenomen in R.H.'s uitgebreiden lezerskring

—bereikt ALLEN!

ENGERS & FABER .. POSTBUS 682 .. AMSTERDAM C.

op twee lampjes was ruim R9 met prachtig vol geluid. Ter controle werd nu ook nog even geluisterd naar 2XG, die eveneens zeer sterk doorkwam, R7/8 en ook hier geen last van fading. Vervolgens werden nog een drietal andere Amerikanen ontvangen, die allen vrij van fading doorkwamen en waarvan de sterkte varieerde van R5 tot R7. Zoo was dit dan toch nog een goed slot voor een aanvankelijk hooplozen avond.

* * *

De resultaten van de verdere dagen der week zijn tamelijk schraaltjes. De volgende stations werden toen door mij nog gehoord, dikwijls eerst na een half uur luisteren. Donderdagavond om half 11 de Deen 7CB, die een Engelschen oproep doet voor telefonie-stations. QRK R3/4, een slechte, brokkelige modulatie en tot overmaat van ramp nog QSSS en eenig QRN. Vrijdagavond om bij twaalven de Franschman ef-8 RBX de Bordeaux in het district Gironde, die in qso blijkt te zijn met een Portugeesch station, waarvan hij de call niet heeft kunnen nemen. Sterkte R7 flinke diepe modulatie en geheel vrij van storing. Vlak hierbij zit een Spanjaard, doch hoe ik ook luister ik hoor alleen roepen EAR en het daarop volgende nummer gaat telkens verloren doordat het te vlug wordt uitgesproken. De sterkte is R6, doch het spreken gaat veel en veel te vlug. De Operator roept de Belgische stations eb-4OU en eb-4CV aan en rapporteert in één adem door, dat hij eb-4CV ontvangt met sterkte R2 de draaggolf en sterkte R1 het gesproken woord.

Zaterdagmiddag 13 October was toch nog een tamelijk goed slot voor deze week. U begrijpt natuurlijk dat ook ditmaal weer de Duitschers van de partij waren. We kunnen thans er wel op rekenen, dat in de eerstkomende weken de Duitschers geregeld iederen Zaterdagmiddag werken. De uitblinker is hier nog steeds MARS, die ik om precies 3 uur ek-4AAL te Jena aan hoor roepen en vragen naar Herr Rude en Herr Schmidt. QRK r8. Modulatie schitterend, golf constant en vrij van storing. Het eenige wat ik van Mars vindt, is dat wanneer hij eenmaal aan het woord is, hij bijna van geen ophouden weet en daarom ga ik dan ook even wat lager zoeken en hoor op de laatste paar graden van mijn schaal een zeer sterk station, dat zelfs Mars nog overtreft in kwaliteit en sterkte. Er worden gramfoonplaten afgedraaid, uitsluitend opera-stukken. Daar er niet wordt aan-

gekondigd en ik wil weten wie het is, haal ik even den golfmeter er bij om al spoedig te bemerken, dat het PCJJ is. De Philips-zender wordt vooral in den laatsten tijd door mij weer met zeer groote sterkte ontvangen. Om half 4 blijkt Mars nog steeds in qso met eg-4AAL, doch schakelt juist „auf Empfang” en ik krijg gelegenheid om ook ek-4AAL te beluisteren, die R7 doorkomt en lang zoo mooi niet is gemoduleerd, het klinkt hier hol en het is grof. De golflengte is 44 M.

Even waagt zich tusschen deze stations de Belg eb-4ER, die een appelle generale geeft en sterkte R5 doorkomt, helder van spraak, golflengte 43,8 M., weinig fading en geen QRM. Tot twee maal toe tracht hij verbinding te krijgen en dan hoor ik hem niet meer. Heeft het zeker opgegeven. Te vier uur sluiten ook de ek-stations en de 40 M. band is weer rustig als voorheen. Toch ontdek ik op 37½ M. nog een station, dat zeer goede muziek geeft, QRK R3 tot R5, maar jammer genoeg kan ik er niet achter komen wie het is. Ik kan de taal niet thuisbrengen, hoewel het veel lijkt op Spaansch, doch ook weer niet heelemaal. Misschien is dit wel een Portugeesch station geweest.

* * *

In de afgelopen week is het Deutsche Luchtschip „Graf Zeppelin” naar Amerika vertrokken, en vanzelfsprekend was er radio aan boord. Dit is tegenwoordig beslist onmisbaar. Wat mij echter ten zeerste verwonderde, was te moeten vernemen, dat de Zeppelin twee zenders aan boord had, een voor een bereik van 500 tot 3000 M. en een voor een bereik van 300 tot 1300 M. Onmiddellijk vroeg ik mij af en ongetwijfeld velen met mij, hoelang zullen ze daarmee in verbinding met de werf te Friedrichshaven kunnen blijven? De berichten hebben aangetoond, dat de practijk al spoedig bewees dat de communicatie hiermede niet van heel langen duur was en tevens bleek, dat men er zelf ook niet zoo geheel zeker van was geweest, want... plotseling kwam men voor den dag met een complete Korte Golf installatie, waarvan de aanwezigheid strikt geheim gehouden was.

Toen verbinding op de langere golf niet meer mogelijk was, bleek dit met laatstgenoemden zender, welke werkte op 40 en 37 M. nog wel mogelijk en heel wat berichten en telegrammen zijn via dezen zender verzonden. We hebben hier dus weer een bewijs te meer van de

groote bruikbaarheid van de K.-G. en daarom zal bij lange afstandvluchten, zooals deze Oceaan-vlucht, m.i. in het vervolg de K.-G. installatie de voornaamste moeten zijn en daarnaast, voor verkeer met zich in de nabijheid bevindende schepen, bijv., een zender voor lange golf. Als bijzonderheid wil ik hier nog even vermelden, dat de „Graf Zeppelin” ook een beeldontvanger aan boord had, voor het ontvangen van weerberichten, doch deze bleek niet naar behoren te functioneeren, waarna verzocht werd om de weerberichten met de gebruikelijke code te geven.

Radio in Tjecho-Slowakije

Het nieuwe station te Bratislava komt elken dag een schrede nader tot haar voltooiing. Het gebouw hoopt men begin November geheel gereed te hebben, terwijl zeer waarschijnlijk met erstmis a.s. de eerste proefuitzendingen zullen plaats vinden.

Door het Post- en Telegraafministerie worden voortdurend maatregelen genomen, die de populariteit van de radio helpen bevorderen en die aan de volmaaktheid der uitzendingen ten goede komen. Zoo zullen binnenkort in alle steden, waar een omroepstation gevestigd is, speciale gebouwen worden opgericht, die uitsluitend ten dienste van de uitzendingen en alles wat daarmee samenhangt, zullen worden gesteld. Een centralisatie dus van alle vertrekken, werkplaatsen e.d., alsmede van de woningen van de dienstdoende employés van het omroepstation. Te BBratislava is voor dit doel reeds grond aangekocht, waarna Praag, Mährisch-Ostrau, Brünn en Kosice op het programma staan.

Ook de draadlooze beeldomroep staat in het middelpunt der belangstelling en hoewel vooreerst nog niet op een officieel bedrijf gerekend kan worden, heeft het Post- en Telegraafministerie hieromtrent wel ernstige plannen en propageert het de beeldradio zooveel mogelijk om tot een spoedigen omroep te kunnen geraken.

Mochten we in ons land de vorige maand de eerste muziekkabel in gebruik nemen, ook in Tsecho-Slowakije is kortelings een gedeelte van het telefoonkabelnet gereserveerd, zoodat ook daar de muziekreproductie veel aan kwaliteit en zuiverheid heeft gewonnen. De proef, — die genomen werd tusschen Praag en Brünn — slaagde uitstekend.

Zendtijden station P.I.M.R.

Door de met het einde van den zomertijd ingetreden verandering, zijn de zendtijden gewijzigd in:

10.45	weerbericht,
11.50	„
12.55	„
15.45	nachtvorstbericht,
20.00	weerbericht.

Het einde van de periode der nachtvorstberichten zal later worden medegedeeld.

DIRECT UIT VOORRAAD LEVERBAAR:

DE BEKENDE

BALTIC K 25

INCL. LAMPEN f 223.75

HOOGSTE SELECTIVITEIT

EENVOUDIGSTE BEDIENING

ENORME GEVOELIGHEID

PRACHTIGE TOONKWALITEIT

*Wanneer een WERKELIJK EFFECTIEF toestel wordt verlangd,
_____ is dit het ware!*

LEVERING UITSLUITEND DOOR DEN HANDEL.

HOOFDAGENTSCHAP

NOORDEINDE 188

BALTIC-RADIO

TELEFOON 14184

DEN HAAG

Ir. M. POLAK in
„ELECTRA“:

„Wat BALTIC hier bereikt heeft... grenst aan het wonderbaarlijke en behoort tot het allerbeste, wat wij tot dusver hoorden.“

Ir. LICHTENVELDT in
„RADIO-WERELD“:

„Als omroepontvanger neemt de K 25 dan ook een zeer bijzondere plaats in. Naar voren springende eigenschappen zijn: groote selectiviteit, uiterst beknopte en soepele instelling, bewonderenswaardige weergave, compactheid en opvallende intensiteit.“

STEEDS ZWAARDER EISCHEN VAN

SELECTIVITEIT

worden aan moderne omroep-ontvangers gesteld

MET DE

ASTRA AFGETAKTE BASKETSPOELEN

wordt de SELECTIVITEIT TOT HET UITERSTE OPGEVOERD zonder constructie of bediening maar in het minst ingewikkelder te maken. Integendeel zal in vele gevallen nog zelfs een aanmerkelijke vereenvoudiging worden verkregen

Het gebruik van Astra afgetakte Basketspoelen biedt U de volgende voordeelen: UITERSTE SELECTIVITEIT; GROOTE GELUIDSTERKTE; EENVOUDIGE CONSTRUCTIE EN BEDIENING; GEEN ONGEWENSCHT GENEREEREN VAN DE H.F. LAMP; ZEER SOEPEL GENEREEREN VAN DE DETECTORLAMP; NAGENOEG GELIJKE AFSTEMMING VAN PRIMAIRE EN SECUNDAIRE CONDENSATOR

Zowel in het normale Koomansschema als in ontvangers met aparte h.f. plaatspoel (Avro-, Aladin schema), kunnen deze spoelen met zeer veel succes toegepast worden ter verhooging van selectiviteit en geluidsterkte

Voor het geheele omroepbereik zijn slechts 4 afgetakte basketspoelen noodig:

2 Astra afgetakte Basketspoelen 210 windingen   2 Astra afgetakte Basketspoelen 60 windingen

De prijs van dit stel spoelen met **f 5.50 per stel van 4 stuks** contactveeren bedraagt slechts . . .

Vraagt prospectus met uitvoerige beschrijving, foto's en schema's, waarin op duidelijke wijze is aangegeven hoe bestaande toestellen op zeer eenvoudige wijze voor het gebruik van de ASTRA AFGETAKTE BASKETSPOELEN kunnen worden geschikt gemaakt.

Deze prospectus wordt op aanvraag gratis toegezonden.

HANDELMAATSCHAPPIJ VAN SETERS & Co.

Nassau Ouwkerkstraat 3 - Den Haag

NOG steeds staat de „Graf Zeppelin” in het middelpunt der belangstelling van de radio-liefhebbers in het algemeen en van de aetherdetectives in ’t bijzonder. Wanneer U dit artikel leest, is — naar wij hopen — de groote vlucht voorspoedig volbracht.

Wij weten thans, dat het radiostation aan boord van het luchtschip, LZ 127, meestal met een golflengte van 1020 M. werkte, maar gedurende den tocht over den Atlantischen Oceaan, tusschen de Azoren en de Bermudas-eilanden, werd ter wille van de duidelijkheid ook dikwijls van den 1080 M. draaggolf gebruik gemaakt. In den beginne was het niet moeilijk berichten op te vangen. Er werd nogal veel getelefoneerd, en de herkomst der berichten was gemakkelijk te constateeren door den oproep: „Achtung! Achtung? Hier ist der Telefunksender des Luftschiffer Graf Zeppelin!” Wie dan bliksemsnel op Königswusterhausen afstemde, was soms zoo gelukkig een antwoord van dit station te vernemen, meestal weerberichten. Menigeen werd gepuzzled door den aanroep: Hallo! Debeg!” Men heeft mij verteld, dat het woord Debeg geen mysterieuze tooverformule, maar de samenstelling van „Deutsche Betriebs Gesellschaft (für drahtlose Telegraphie)” is. Soortgelijke samentrekkingen zijn bij ons immers in alle zakenondernemingen welbekend en ook in de radio geen nieuwtje; ik noem slechts de W.E.R.A.G., A.V.R.O., V.A.R.A.

Men verwacht den Graf Zeppelin Maandagavond te New-York, (Lakehurst). Tot mijn spijt zal ik de geestdriftige ontvangst der luchtreizigers, die natuurlijk gebroadcast en door verschillende Europeesche zenders gerelayeerd wordt,

niet kunnen beluisteren, aangezien ik heden avond (Maandag) op reis moet. Hoe plezierig ik reizen overigens vind, in dit geval verlaat ik slechts noode mijn luisterpost en neem met weemoed afscheid van mijn trouw toestel, dat ik niet meenemen kan.

Het vervoer en de opstelling van een werkelijk goed, selectief toestel op grotere reizen, waarbij men heden hier, morgen daar logeert, brengt ernstige moeilijkheden met zich, en de gewone draagbare koffertoestelletjes zijn meestal slechts geschikt voor de ontvangst van de dichtstbij gelegen stations, dus voor mijn doel minder geschikt. Van de ontvangapparatuur in de hotels en bij kennissen, waar men tijdelijk gehuisvest is, blijft een fatsoenlijk en voorzichtig man echter met zijn vingers af.

* * *

Ik hoop op tijd terug te zijn, om Donderdag 25 October de broadcasting uit Hamburg van het vertrek van den „Hapag-Dampfer Hamburg” te kunnen beluisteren. De uitvaart van zulk een Oceanreus, de werkzaamheden aan wal en aan boord, de afscheidsscènes, enz. bieden verrassende accoustische mogelijkheden voor den luisteraar en zijn vooral voor hen, die reeds zelf een grotere zeereis gemaakt hebben, interessant, omdat de herinnering op deze indrukken fel reageert.

De Norag heeft ons reeds herhaaldelijk verrast met haar pogingen, een greep in het volle menschenleven te doen en uit te zenden, hetgeen voor ons steeds een aangename afwisseling in de stereotype programma-afwerking beteekent.

Een andere, voor ons Nederlanders be-

langrijke uitzending uit Hamburg heeft Donderdag a.s. om 7.20 uur nam. plaats. Dan krijgen wij te hooren „Inske” van Jan Fabricius, „ut ’t Hollandsche in ’t Platduitsche aeverdragen”. Zelfs zij, die het Hoogduitsch niet of slechts gebrekkig verstaan, zullen met dit Platduitsch weinig moeite hebben. (Fritz Ruiter’s verhalen worden immers ook door de Nederlanders zonder inspanning gelezen). Daarbij is het een eigenaardige gewaardwording en tevens leuk, deze taal, die zooveel op onze Oostelijke dialecten lijkt, uit den mond van Duitse tooneelspelers te hooren. De bekendheid van dit stuk van Fabricius onder het groote publiek zal het gemakkelijk verstaan in elk geval ten goede komen.

* * *

Van de Weensche uitzendingen, die bij ons thans weer beter ontvangen worden dan gedurende de laatste weken, noem ik slechts twee, die onze aandacht ten volle verdienen:

Op Zaterdag 27 October, omstreeks 4 uur nam. krijgen wij het verrukkelijke sprookje Dornröschen (de schoone slaapster), door Pocci meesterlijk voor het tooneel bewerkt, te hooren. De Weensche „Jugendbühne”, die het uitvoert, is in dit genre welbekend; wij mogen derhalve op een genotvollen Zaterdagmiddag rekenen. Zondag d.a.v. broadcast de Oostenrijksche zender een concert van het „Wiener Trauensymphonie-orkester”, programma voorloopig nog onbekend. Na afloop daarvan krijgen wij een cello-recital door Maurice Eisenberg.

* * *

Betrekkelijk weinig wordt er in ons land naar Warschau geluisterd, omdat dit station slechts in zeer selectieve toestellen vrij van Hilversum ontvangen wordt. Het is geen genoegen een worsteling in den aether van twee sterke zenders aan te hooren.

Ook Wilna (427 M.) is hier weinig bekend; zoolang Frankfort uitzendt is het trouwens haast niet te hooren. Van de Poolsche stations zijn Kattowitz en Posen wel de meest bekende. Posen en Wilna relayeren veelal Warschau, Kattowitz daarentegen broadcast hoofdzakelijk eigen programma’s.

De omroep heeft in Polen met groote moeilijkheden te kampen in verband met de groote verschillen in intellectueele en aesthetische ontwikkeling van het luiste-

rend publiek. Daarbij is het ongeloofelijk hoe groot het aantal radio-liefhebbers in alle standen van dit door velen achterlijk geachte land is. Er behoort veel tact en inzicht toe, om bij deze heterogene massa de belangstelling gaande te houden, de menschen te amuseeren en tevens aesthetisch en ethisch te ontwikkelen, want Radio is immers een kultureele ontwikkelingsfactor bij uitnemendheid — wanneer hij niet misbruikt wordt. De leiding te Warschau, in handen van prof. Tadeusz Czerniawski, weet zich van deze moeilijke taak bewonderenswaardig te kwijten. Er worden zoowel opera's en symfonieën, als ook amusementsmuziek, voordrachten, literaire, dames- en kindertuutjes uitgezonden. Dat ook aan den dans en de revue een plaats in den aether ingeruimd is, is bij het Poolsche volk, dat de levensblijheid hoog in eere houdt, vanzelfsprekend. Voor hen, die dezen Poolschen zender zuiver ontvangen kunnen, is het altijd een genot, er naar te luisteren.

R. O. Den Haag.

Correspondentie van Lezers

HET SPEL BEGINT WEER.

Mijne Heeren.

Sinds eenige dagen ontdekte ik op een golf-lengte van ± 1660 M., dus even boven Daventry 1604 M., een zeer sterk station, dat zich aankondigde met „Achtung Berlin” en hetzelfde programma uitzond als Königswusterhausen een zwakke doch waarneembare interferentie-1250 M. Bij het luisteren naar Daventry was toon te hooren. Kalundborg wiens golf-lengte nu 1680 M. bedraagt wordt door het nieuwe Berlijnsche station ernstig gestoord.

Voor aetherjagers is er thans op de lange golf ook wel wat te vangen, tusschen Motala en Lathi is eveneens een nieuw station te hooren, waarvan de modulatie echter zoo slecht blijkt, dat de taal onverstaanbaar is. Misschien kunt U de experimenten van de Berliner Senders in Uw orgaan annouceren? (zie bericht in dit Nr. Red.).

Wellicht zullen de luisteraars van Daventry en Kalundborg met deze mededeeling gebaat zijn en kan onnoodig gegeneer vermeden worden.

Hoogachtend,
M. G. GROEN.

Radio-Wereld

WEEKBLAD VOOR AMATEURS EN LUISTERAARS

REDACTIE:

J. J. LICHTENVELDT

MEDEWERKERS:

Ir. A. v. SLUITERS — M. M. BIEDERMANN — MAX TAK
A. MEYER SCHWENCKE — Prof. G. BAUMGARTNER
R. OEHMKE — MANFRED v. ARDENNE — W. JAMES
I. J. CITROEN — M. W. H. DE GORTER

ABONNEMENT

NERDERLAND f 7.50 per jaar, f 4.— per ½ jaar
BUITENLAND en N.O.-INDIE: f 12.— per jaar.
LOSSE NUMMERS f 0.25
(IN BELGIË Frs. 4.—)

REDACTIE EN ADMINISTRATIE
ENGERS & FABER

N.Z. Voorburgwal 250, Amsterdam (C)
Telefoon 37121 - Girounummer 41280

Abonnementen kunnen op elk tijdstip ingaan, doch eindigen op 30 Juni of 31 December. Zonder opzegging vóór een dezer data, worden zij stilzwijgend verlengd

ALLE RECHTEN OP DEN INHOUD WORDEN
VOORBEHOUDEN
NADruk VERBODEN

Iedere lezer heeft het recht inlichtingen te verzoeken. De beantwoording dezer vragen geschiedt schriftelijk en geheel kosteloos, echter dient men de volgende regelen in acht te nemen:

1e. Er mogen niet meer dan drie vragen per keer en per persoon worden gesteld.

2e. Vragen moeten duidelijk gesteld en goed leesbaar geschreven zijn; event. schema's steeds op afzonderlijk papier, eveneens voorzien van naam en adres.

3e. Indien inlichtingen over een gepublic. artikel verzocht worden, moet steeds Nr. en blz., waarop het betreff. artikel voorkomt, vermeld worden.

4e. Nummer de vragen en maak een afschrift van brief en schema. Doe geen andere mededeelingen in het schrijven en voorzie dit van het opschrift: Vragenrubriek.

5e. Sluit een gefrankeerde en van Uw naam en adres voorziene envelop in.

Vragen van lezers, die op deze billijke voorwaarden geen acht slaan, worden niet beantwoord.

***

In het algemeen worden de vragen binnen 7 dagen beantwoord, heeft men na 14 dagen geen antwoord ontvangen, dan verzoeken wij kennisgeving.

***

Bij de beantwoording van eenvoudige vragen wordt zooveel mogelijk verwezen naar onze uitgave „Het Vademecum van den Radio-Amateur”.

ELECTRONEN

BEROEPSMARCONIST, 27 jaar, met zes jaar praktijk, zoekt tegen 1 Januari of later een hem passende betrekking aan wal in radiobranche. Brieven onder letters MARC, bur. v. d. blad. TELEVISIE. Schrift. Cursus, 20 lessen. 4 mnd. f 2 p. mnd. Proefles gratis en franco. Techn.-Bur. Televisor, Lindelaan 52, Rijswijk Z.-H.

TOESTELLEN EN ONDERDEELEN. fa. W. Boosman, Warmoesstr. 97, Amsterdam, Telef. 49103.

VADEMECUM VOOR DEN RADIO-AMATEUR. Handig handboek, 104 blz., 80 fig., prijs 30 ct. franco. Engers & Faber, Postbus 682, A'dam.

K I E S T
BIJ GOEDE ONDERDEELEN
EEN **LILLEX-FRONTPLAAT**
ER IS GEEN BETERE

KLEURVAST EBONIET
NAAM EN DESSIN BESCHERMD

ERICH MEYLER, DEN HAAG TELEF. 32720

FABRIEKS-ADRES DELFT, DELFTWEG 32, (TELEF. 1234)

Vraagt

voor Uw DRUKWERK als BRIEVEN, ENVELOPPEN, REKENINGEN, PROSPECTI, enz. offerte aan
DRUKKERIJ JOH. MULDER — GOUDA

Heeft U den „ATWATER-KENT” Luidspreker al gehoord?

Zoo neen, vraag dan Demonstratie!

RADIO-IMPORT E. A. LOEB - DEN HAAG - NOORDEINDE 188

Frankfort, 428,6 M.

3.55—5.25. Concert door het Omroeporkest o.l.v. R. Merten. In de pauze: Berichten.
6.35—6.50. Dr. R. Mertens: Die wichtigsten Pelztiere.
6.50—7.05. Franche literatuur. Voordracht door Rector J. Stehling.
7.05—7.35. Franche les door Rector J. Stehling.
7.35—8.35. Friedrich Slicher (1789—1860) im Volkslied. Conc. door het Frankfurter Union-kwartet (Leden van het Volkskoor Union) Leiding: Max Bartsch.
Daarna dramatische uitvoering.

Hamburg, 395 M.

3.35. Dansmuziek door het Schumann Orkest.
4.20. Concert o. l. v. Horts Platen.
5.20. Dansmuziek.
6.05. Schaakuurtje.
6.20. Prof. Dr. O. Mensing: Theodor Storm, ein niederdeutscher Dichter.
6.45. Dr. A. W. Ado Baessler: Das zerfallene mittelalterliche Kulturreich in Peru.
7.15. Weerbericht.
7.20. Concert van werken van W. A. Mozart door het Stedelijk Orkest van Kiel, het a capella Koor der Oratorium Verg. Kiel o. l. v. Prof. Dr. Fritz Stein, m. m. v. solisten. Daarna weer- en nieuwsber. Vervolgens concert uit het Restaurant Ostermann.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.
12.30—2.00. Lunchmuziek door het Trio Sjouwerman. Programma: Fifty Million Frenchmen can't be wrong, Fisher, Janette, Nicholls. Blue Baby, Haid, Sempre, Lucchesi Sing to sleep me with a twilight song, Gilbert, Orphée aux enfers, Offenbach. Uit The Show-Boat, Kern, Polenblut, Nedbal, Paris, soleil du monde, Ackermans. Tanz der Derwische, Bendix, Madrigale, Simonetti. Fimale.
3.00—4.00. Maak-het-zelf! door Céline Schaake-Verkozen.
5.30—7.15. Voor-avondconc. d. het Omroeporkest o. l. v. Nico Treep. Pierre de Pétri, Accordeon-Virtuos.
7.15—7.45. Gezondheidshalfuurtje. Spreker: Dr. G. E. Windemüller. Hygiene te plattelande.
7.45. Politieberichten.
8.00. Tijds. d. AVRO-Klok.
8.05—11.00. AVRO-Radio-Tooneel. Studio-opvoering door h. Schouw-Tooneel van Dokter Claus. Entr-acte-muziek door het AVRO-trio. In de pauze: Persberichten v. Vaz Dias.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

Uitsluitend NCRV.-uitz.)
12.30—1.45. Concert. Mej. L. Lauenroth, piano. Mej. Scager, viool. Hr. Scager, cello.
5.00—6.00. Kinderuurtje o. l. v. Mej. S. Groeneweg. Mej. v. d. Voorde, zang.
7.00—7.30. Engelsche handels-correspondentie.
8.00. Groningsche avond. Spr.: Ds. M. ten Broek: Enkele grepen uit de oudheid van Groningen. Mej. F. Imelman, alt. Mej. Huitzing, piano. Hr. Kroenhuis, declamatie. Trio Lauenroth.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.
10.20—10.30. Weerbericht.
10.35—11.05. Schooluitzending.
2.20—4.20. Namiddagconcert o.l.v. Otto Fessel.
5.35. Voor de Huisvrouw.
5.40. Berichten.
6.10—6.20. Weerbericht.
6.20. Persber. en Koersen.
6.35. Tijdsein.
6.50—7.20. Voordracht.
7.20. Uurslag van het Raadhuis.
7.20—9.10. Tooneeluitzending: Shakespeare-serie, I.
7.20—7.40. Muzikale inleiding. Het Radio Strijkorkest o. l. van Launy Gröndahl.
Daarna: Persberichten.
9.20—10.20. Populair Concert door het Radio Orkest.
10.20. Dansmuziek vanuit Restaurant Nimb o.l.v. Jena Warny.
11.20. Uurslag en Klokkenspel van het Raadhuis.

Königswusterhausen, 1250 M.

9.35—4.20. Lezingen.
4.20—5.20. Namiddag-concert van Hamburg.
5.20—7.05. Lezingen.
7.05. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

10.35—11.15. Concert v. hoogere scholen door het Werag-ork. o. l. v. Kühn, m. m. v. Mittmann, viool. Grape, piano.
11.30. Mechan. muziek.
12.25—1.50. Middagconc. d. orkest en koor der Werag, o. l. v. Kühn. Solisten: Hansen, sopraan. Guermanova, alt. Aramesco, tenor. Holwe, bariton. Werken van Georges Bizet.
1.50. Voor de huisvrouw.
3.10—3.40. Voor de vrouw.
3.40—4.15. Uitzending uit het Planetarium der stad Düsseldorf. Jeugdconcert door de huiskapel d. Rheinhalte, m. m. v. Anna Schberg, alt. Leni Mehrten, viool. Marius Mehrten, piano.
4.20—5.15. Prof. Edmund Jos. Müller: Moderner Musikunterricht.
5.15—5.50. Vooravond-conc. d. de kapel Mario Iseglu uit Café Corso in Dortmund.

5.50—6.10. De Hr. Görlinger: Die Arbeiterwohlfahrt.
6.35—7.00. Intendant Hardt: Aus einer Arbeiterbiographie.
7.00—7.20. Dr. Hans Stein: Die wirtschaftswissenschaftlichen Aufgaben des Rundfunks.
7.20. Concert door het Werag-orkest o. l. v. Buschköfner, m. m. v. Mittmann, viool. Daarna: Laatste ber. en sportber., gevolgd door concert uit Hotel zur Post, Elberfeld. Orkest Clemens Spindler.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.35. Kerkdienst.
10.50. (alleen Dav.) Tijds. en weerbericht.
11.20. (alleen Dav.) Gramof-platen.
12.20. Balladeconc. door Anita Vaughan, sopraan. Dinah Evans, alt. Soli en duetten.
12.50. Dansmuz. door het BBC. dansorkest o. l. v. Jack Payne.
1.20—2.20. Frascati's Orkest o. l. v. Georges Haeck.
2.45. (alleen Dav.) Visscherij-berichten.
2.50. Schooluitzending.
3.15. Muzikaal intermezzo.
3.20. Mr. J. C. Stobert en Miss Mary Somerville: The Foundations of English Poetry.
3.50. Mrs. H. A. L. Fisher: What we pay rates for—V How Public Services are developed.
4.05. Licht Orkestconc. Adelaide Rind, sopraan. Het Hetty Bolton Trio. Mary Wilson, viool. Phyllis Hasluck, violoncel. Hetty Bolton, piano.
4.50. Trio No. 6 in Bes, Mozart
5.05. Orgelconc. door Edward O'Henry, uitgezonden uit Madame Tussand's Cinema.
5.35. Kinderuurtje.
6.20. Gramofoonplaten.
6.35. Tijds., weer-, nieuwsber.
6.50. Tuinbouw-causerie.
7.00. Muzikaal intermezzo.
7.05. De grondslagen der Muz. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.
7.20. Sir Edward Crowe: Next Year's British Industries Fair.
7.35. Muzikaal intermezzo.
7.45. Geoffrey Gilbey en Mrs. Penelope Eheeler: How to Start a Dramatic Society.
8.05. Kamermuziek. Eduard Steuermann, piano. Het Londen-sche Strijkkwart: John Pennington, 1e viool, Thomas Petrie, 2e viool; H. Waldo Warner, viola. C. Warwick Evans, violoncel.
9.20. Weer- en nieuwsber.
9.35. Aims and Ideals in the Theatre-II. Miss Lillian Baylis.
9.50. Plaatselijk nieuws, (alleen Dav.) Scheepsberichten.
9.55. Cracked China, Conc. d. het Gershon Parkington Quintet en solisten.
10.50. Michael, spel in drie scènes door Miles Malleon.

11.20—12.20. (alleen Dav.) Dansmuz. door Herman Darewski en zijn Band.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455).

5.20. Kinderuurtje.
5.50. Boerenmuziek.
6.20. Voordracht.
6.50. Voordracht.
7.20. Symphonie concert o. l. v. Tor Mann. Sinfonie Nr. 2 D-dur, Brahms. Pelleas et Melisande, Si-bellius.
9.00. 1-acter v. Viran Rydkvist.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in lichamelijke opvoeding o. l. v. Dr. Diffre.
7.50. Hervatting van de les.
8.20. Persberichten.
11.05. Berichten en koersen.
12.50. Concert. Tijdens het concert persberichten.
2.10. Koersen, Opening Parijs.
3.50. Slotkoersen Parijs, opening New-York.
4.05. Concert, m.m.v. Lucienne Radisse, cello. Marcel Bricot, piano. Albert Locatelli, viool.
5.05. Koersen en berichten.
7.20. Landbouwberichten.
8.05. Koersen en berichten.
8.20. Radio-concert georganiseerd door l'Echo de Paris. Schubert-Festival, soli, koren en orkesten, o. l. v. Vivet. Tijdens de pauzes: Berichten en mededeelingen.

Toulouse, 392 M.

1.05. Piano- en violoncel-conc. Daarna: Jazzmuziek. Vervolgens: Operamuziek.
8.50. Operafragmenten.
9.20. Concert.

Donderdag 25 October

Berlijn, 484 en 566 M.

4.20. Pianocentert door Erwin Schulhoff, vleugel.
4.50. Vocaalconcert door Anita Greve, alt. Bruno Seidler-Winkler, vleugel. Daarna réclamevoordracht.
7.20. Dr. Monty Jakobs: Inleiding tot de uitzending van Michael Kohlhaas. Daarna: Michael Kohlhaas, hoorspel naar de novelle van Heinrich von Kleist. Regie: Alfred Braun. Het Radio Orkest. Vervolgens weer- en nieuwsber., tijdsein en sportbericht. Tot 11.50 dansmuziek door de Kapel Otto Kernbach.

Bern, 411 M.

6.51—7.20. Walter Denner: Die kommende Wintermode.
7.20—8.00. Concert door het Muziekgezelschap Ostermündingen.
8.00—8.20. Schets.

8.20—9.05. Avondmuziek.
Operette-fragmenten.
9.05—9.20. Weer- en Nieuwsberichten.
9.20—9.55. Orkestconcert.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest van Palais de Dance.
6.20. Vlaamsche les.
6.50. Kamermuziek.
7.20. Columbia-grammofoon-platen.
7.50. Radio-kroniek.
8.35. Concert door het Radio-Orkest.
8.50. Causerie.
Vervolg Concert.
9.20. Nieuwsberichten.
9.25. Gala-concert.
10.35. Laatste berichten.

Davertry (Exper.) 492 M.

3.20. Derde Symphonie Concert van het Winter Seizoen, door het versterkt Stedelijk Orkest van Birmingham o.l.v. Sir Dan Godfrey, m.m.v. Yvonne Lubbeck, piano.
4.50. Lozell's Cinema-orgel bespeeld door Frank Newman, m.m.v. Harold Howes, bariton.
5.50. Kinderuurtje.
6.35. Tijds., weer- en nieuwsberichten.

6.50. Jack Payne en het BBC-Dansorkest m.m.v. Foden Williams (voordracht), Dickie Dixon (Gesyncopeerde soli).

8.20. Vaudeville, m.m.v. Lena Capping and Partner (Piano en banjulele), Lawrence Baskcombe (in eigen zang en voordracht), Het Emile Grimshaw Bajo Kwartet, Harry Morton (concertina-soli), Mabel Constanduros (in een Bugigins' Sketch), Philip Brown's Dominos Dansorkest.

9.20. Concert door Parry Jones (tenor) en het Gershom Parking-ton Kwartet.

10.20. Weer- en nieuwsber.
10.35—11.35. The Poet Laureate, een fantasia in 1 acte door Geoffrey Dearmer.

Frankfort, 428,6 M.

3.55—5.25. Concert door het Omroeporkest. In de pauze berichten.

6.35—7.05. Esperantoles.
7.05—7.35. Uurtje van d. Frankfurter Zeitung.

7.35—8.35. Neder-Duitsche Avond o. l. v. Dr. Stapelfeldt.

Hamburg, 395 M.

3.35. Sprookjes van Hans Friedrich Blunck, voorgelezen door den dichter.

4.20. Namiddagconcert uit Café Wallhof.

5.20. Concert v. d. Propagandadienst.

6.05. Voor de huisvrouw.
6.20. Frau Dr. Rosa Shapire: Die Bedeutung der Frau in der Malerei.

6.45. Prof. Hans Much: Ueber Ueberempfindlichkeit bestimmter Personen gegen bestimmte Reize.
7.15. Weerbericht.

7.20. Vertrek van het Stoomschip „Hamburg“ naar New York. Daarna weer- en nieuwsberichten, sportbericht. Vervolgens. Der neue Weg zum guten Tanz. Dansies o. l. v. Kurt Fleischer m. m. v. het Norag Jazzorkest o. l. v. Francesco Scarpa.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.
12.30—2.00. Lunchmuz. door h. Sjouwerman-Trio. Programma:

San Lorenzo, Silva. I love the moon, Rubens. Golden Gate, Dreyer. Scènes montagnardes, Jean Duff. It all belongs to me, Berlin. Illusion, Wals, Waldteufel. Marvelous, Breen. Ged. uit Martha, Flotow-Tavan. Ich bin nicht geschaffen für Treue, Bobby de Mungo. Noturno, Bece, Scugnizzo, Rusconi. Finale.

5.30—7.15. Voor-avondconc. d. het Omroeporkest onder Nico Treep. Soliste: Jeanne Bacilek, Sopraan, Bizet-Programma.

7.15—7.45. Iste Engelsche conversatie-les door Fred Fry.

7.45. Politieberichten.

8.00. Tijds. d. AVRO-Klok.

8.15. Aansluiting van het Concertgebouw te Amsterdam. Dirigent: Pierre Monteux. Solist: Louis Zimmerman, Viool. Progr.: Symphonie, Haydn. Sinfonietta, Janacek. Vioolconcert, Mendelssohn door Louis Zimmerman. Voorspel Die Meistersinger von Nuernberg, R. Wagner. Daarna: Persberichten van Vaz Dias.

10.30—11.30. Dansmuz. door Rentmeester's dansorkest.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

10.00—12.00. Uitz. van het 3de Nat. Christel. Schoolcongres in Utrecht, Opening door Ds. J. L. Pierson en Rede van Prof. Dr. Waterink.

12.00—1.00. Conc. door G. ter Braake, orgel.

7.00—7.30. Boekhoudles.
8.00. Concert. Het Harpkwartet (Mej. Rietveld, viool. Ph. Berghout, harp. H. J. Berghout, cello. A. Schellevis, orgel). Rede van W. Stoelman: De vleeschkeuringwet en de Volksgezondheid.

10.30—11.30. Dansmuz. door Rentmeester's dansorkest.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.
10.20—10.30. Weerbericht.

11.20. Uurslag en Klokkenspel van het Raadhuis.

11.20—1.20. Concert uit Restaurant Wivel o.l.v. K. Ingemann-Palmhøj.

2.20—4.20. Namiddagconcert o.l.v. Mogens Hansen.

Daarna: Axel Breidahl, voordr. Vervolg Concert.
5.40—6.10. Fransche causerie.
6.10—6.20. Weerbericht.

6.20. Persber. en Koersen.
6.35. Tijdsein.
6.50—7.20. Voordracht.

7.20. Uurslag v. h. Raadhuis.
7.20—8.20. Concert van werken van Georges Bizet door het Radio Orkest o.l.v. Emil Reesen.

Daarna: Persberichten.
8.35—9.35. Concert van werken van Noorsche dichters uit de 19e eeuw. Het Radio Orkest. August Liebman, voordracht. Per Knudsen, Concertzanger. Folmer Jensen, piano.

9.35—10.05. Solisten-concert. Folmer Jensen, piano.

Königswusterhausen, 1250 M.

9.20—4.20. Lezingen.
4.20—5.20. Namiddag-concert van Berlijn.

5.20—7.05. Lezingen.
7.05. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

9.20—11.20. Uitz. uit de Haven van Hamburg: Vertrek van het stoomschip Hamburg.

11.30. Mechan. muziek.
12.25—1.50. Middagconc. o. l. v. Eysoldt.

1.50. Prof. Dr. Siegmund: Die Ursachen des Haarausfalls und der Glatzenbildung und deren Beeinflussung durch Dakrysol.

3.35—4.00. Dr. Oskar Jancke: Aschens Anteil an der Dichtung d. Gegenwart.

4.10—4.35. Voorlezing d. Rektor Th. Seidenfaden.

4.40—5.05. Voor de Jeugd.
5.05—5.50. Vooravondconc. d. het Koor en Orkest der Werag o. l. v. Zimmermann. Solist: Legrand, tenor.

5.50—6.10. Rektor Hatzfeld: Der westfälische Kulturkreis: Das westfälische Volkslied.

6.35—7.00. Spaansche taalles.
7.00—7.20. Wereldwetensch. vragen des tijds.

7.20—8.15. Avondconc. door h. klein Werag-Ork. o. l. v. Eysoldt.

8.20. Ins ohr der schönen Frau, leiding: Castelle. Medewerkende: Dr. Rudolf Frank, Ewald Schindler, Hedwig Schlichter en Ludwig Roffmann. Muzikale leiding: Hans Ebert. Daarna: Laatste berichten en sportbericht. Vervolgens: Conc. door het Wirtz-Sinfonie Orkest u. Charlott te Keulen.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.35. Kerkdienst.
10.50. (alleen Dav.) Tijdsein en weerbericht.

11.20. (alleen Dav.) Gramof-platen.

12.20. Conc. Dorothy Perrot, alt. Edward Reach, tenor. Meirion Williams, piano.

1.20—2.20. Gramof.platen.
2.45. (alleen Dav.) Visscherijberichten.

2.50. Schooluitzending.
3.10. Muzikaal intermezzo.

3.20. Vesper, uitgezonden uit Westminster Abbey.

4.05. Mr. Arthur J. Bendy: Odd Jobs about the House-V, Hints en French Polishing.

4.20. Concert. Helen Davidson, Fausto Bonino's Sextet.

5.35. Kinderuurtje.
6.20. Dansmuz. door het BBC-dansorkest o. l. v. Jack Payne.

6.35. Tijds., weer-, nieuwsber.
6.50. Marktber. v. Landbouw.
6.55. Muzikaal intermezzo.

7.05. De grondslagen ved Muz. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.

7.20. Mr. Francis Tøye: Music in the Theatre.

7.35. Muzikaal intermezzo.
7.45. Majoor Gordon Nome: Life in Roman Britain-V, Country Life.

8.05. Orkestconc door h. Radio-Orkest o. l. v. Aylmer Buesst. Pannini, sopraan.

9.20. Weer- en nieuwsber.
9.35. Mr. Vernon Bartlett: The Way of the World.

9.50. Plaatselijk nieuws (alleen Dav.) Scheepsberichten.
9.55. Concert. Solomon, piano.

Roger Clayton, tenor.
10.50—12.20. Dansmuziek door Fred Elizalde en zijn Savoy Hotel Orkest.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455).

4.50. Kerkdienst.
5.20. Kinderuurtje.

5.50. Concert.
6.15. Landb.wetensch. voordr.

6.35. Fransche les.
7.05. Voordracht.
7.50. Concert.

9.00. Orkestconcert. Van Reykjavik naar Yokohama.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in lichamelijke opvoeding o. l. v. Dr. Diffre.

7.50. Herhaling van de les.
8.20. Persberichten.
11.05. Berichten en koersen.

12.20. Protestantische bijeenkomst. Causerie door de Eerw. Durrlemann.

12.50. Concert door het Albert Locatelli-orkest. Tijdens het conc.: Persberichten.

2.10. Koersen, opening Parijs.
3.50. Slotkoersen Parijs, opening New-York.

4.05. Symphonische muziek; zang en dans. Causerie door den Heer Colomb.

5.05. Koersen en berichten.
7.20. Landbouwberichten.

8.05. Koersen en berichten.
8.20. Concert. Prairie-La chute de la Montagne, Georges Colin en zijn gezelschap.

9.05. Concert, georganiseerd d. Radiola. Orkest o.l.v. Koderic en E. Bigot, m.m.v. Dorson, viool en Demy, hoorn. Tijdens de pauzes: Persberichten en mededeelingen.

Toulouse, 392 M.

1.05. Guitaar- en Hawaimuziek. Daarna: Viool- en pianoconc. Vervolgens: Vocaalconc. Dansmuziek.
8.50. Jazzmuziek.

Vrijdag 26 October

Berlijn, 484 en 566 M.

7.50. Het programma vangt aan te 7.50. doch Königswusterhausen zendt pas na 8.20 uit. Internationaal programma; Uitz. van Warschau: Concert o. l. v. Emil Mlynarski. Irena Dubiska, viool. Chimera, sinterich gedicht, Tadeusz Jarecki. Daarna weer- en nieuwsber. Tijdsein en sportbericht.

Bern, 411 M.

6.51—7.20. Landb.wetenschappelijke voordracht.

7.20—9.05. Vroolijke avond.
9.05—9.20. Weer- en Nieuwsberichten. Sluiten.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest uit de Tea-room Armenoville.

6.20. Causerie.
6.35. Causerie.
6.50. Senate voor piano en viool, Cesar Franck.

7.20. His Masters Voice-grammofoonplaten.

7.50. Radio-kroniek.
8.35. Concert door het Radio-Orkest.

8.45. Vlaamsche causerie.
9.00. Danse villageoise. Cools.

9.35. Concert, gewijd aan Finland.
10.35. Laatste berichten.

Davenport (Exper.) 492 M.

3.20. Orgel-recital door Dr. Charles F. Waters, F.R.C.O., uitgezonden uit de St. Mary-le-Bow-Kerk, m.m.v. Percy Underwood, zang.

4.20. Jack Payne en het BBC-Dansorkest, m.m.v. Dickie Dixon (gesyncopeerde soli).

5.50. Kinderuurtje.

6.35. Tijds., weer- en nieuwsberichten.

6.50. Concert door het Birm. Studio Orkest o.l.v. Frank Cantell, m.m.v. Miranda Sugden, sopraan; Thomas Freeman, cello.

8.20. Militair Concert door het Militair Radio Orkest o. l. v. B. Walton O'Donnell, m. m. v. Mavis Bennett, sopraan en de Salisbury Zangers.

10.20. Weer- en nieuwsber.

10.35. Dansmuziek door Jay Whidden's Band van het Carlton Hotel.

11.20—11.35. Alfredo en zijn orkest en het New Princes Orkest van het New Princes Restaurant.

Frankfort, 428,6 M.

4.55—5.25. Concert door het Omroeporkest. In de pauze berichten.

6.20—6.50. Dr. W. Heuckmann: Durch saehgemässe Lese zu gutem Wein (2). Kelter- und Kellerbehandlung des 28er Weines.

6.50—7.10. Causerie over Wetenschap en Techniek.

7.10—7.20. Filmoverzicht.

7.20. Symp. concert door het Museumgesellschaft o. l. v. Clemens Krauss, m. m. v. Rosette Anday, sopraan. Rosette Anday: Liederen met orkestbegeleiding, Hugo Wolf. Daarna militaire muziek uit Kassel.

Hamburg, 395 M.

3.35. Felix Stillfried: Ein Mecklenburger Heimatdichter, voordr. en recitaties door Dr. P. Beckmann, m. m. v. Bernhard Jakschat.

4.20. Wanderfunk. Voordracht van Walter Schnoor.

4.50. Rr. R. Hanne: Albrecht Daniel Thaer, dem Förderer der Landwirtschaft.

5.20. Concert v. d. Propagandadienst.

5.50. Engelsche les voor beginners.

6.20. Inleiding tot de uitzending van de opera Sly van Wolf-Ferrari.

6.40. Weerbericht.

6.45. Sly, opera in 3 acten van G. Forzano. Duitsch v. W. Dahms. Muziek van Ermanno Wolf-Ferrari.

Muzikale leiding: Rudolf Krasselt. Spelleider: Dr. Hans Winkelmann. Daarna actueele causerie. Weer- en nieuwsberichten, sportbericht. Vervolgens heruitzending van buitenlandsche stations.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.

12.30—2.00. Lunchmuz. door h. Sjouwerman-Trio. Programma: Kriegsmarsch der Priester uit A-thalia, Mendelssohn. Pas des fleurs Delibes. Saskatchewan, Gilbert. Chanson du printemps, Mendels-

sohn. Watching for a blue bird, Carlton. Dorfschwalben aus Oesterreich, Jos. Strauss. Evary Time my sweetie passes by, Carlton. Les Saltimbanques, L. Ganne. Are Ya Gonna be home to-night, Stept. Unsere grossen Meister, Paul Wagener. Campanera; Juan de Dios-Filberto. Finale.

6.00. Tijds. d. AVRO.-Klok.

6.00—7.15. Dinermuz. door het Kwartet Rentmeester.

7.15—7.45. Radio-cursus vanwege het Onderwijsfonds voor de Binnenvaart.

7.45. Politieberichten.

8.00. Tijds. v. d. AVRO.-Klok.

8.05—8.50. Kamermuz. door h. Trio bestaande uit Fernando Zep-paroni, viool, Frieda Belinfante, Cello. Henriette Bosmans, Piano. Ciacona, Vitali. Viool en piano-begeel. Trio op. 70 no. 1 D. gr. t, Beethoven. a. Allegro vivace e con brio. b. Largo assai ed espressivo. c. Presto. Viool, cello, piano.

8.50—9.35. Iezingcyclus A. V. R. O.-Nut.

Voortzetting van de kamermuz. a. Elegie, Fauré. b. Arlequin, Dop-per. Cello, piano. Aria, Respighi, Viool, piano.

10.00. Persberichten van Vaz Dias.

10.10. Aansluiting v. d. Societeit De Harmonie te Groningen. 3de A.V.R.O. Steden-kennismaking-avond. Concert door het Omroep-orkest o. l. v. Nico Treep. Soliste: Lotti Muskens-Sleurs, sopraan. Programma: Ouverture Oberon, C. M. v. Weber. Albumblatt, Richard Wagner. Aria van Mimi uit de opera La Bohème, Lotti Muskens-Sleurs. Tweede Hongaarsche Rhapsodie, Fr. Liszt.

11.00. Sluiting.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

12.30—1.30. Concert door het KRO.-trio, KRO.

3.00—4.00. KRO. Vrouwen-uurtje door Mevr. Kähler-Wigman.

4.00—5.00. NCRV. Gramofoon-muziek.

5.00—6.45. Concert door het Amsterdamsch Vocaal solisten-kwartet. A. Adema, piano. NCRV.

7.00—7.30. KRO. Cursus paedagogie door Dr. v. Dael.

7.35. Berichten.

7.40. Catechisatie. Spr. Ds. J. v. Dorp: Het Oude Testament, De Aartsvaders. 1.

8.15. VPRO. Schubert-Cyclus. Veenstra, viool. H. Schouwman, piano. 't Sant-Jonsson, zang. H. Schouwman, piano.

8.45. Spr.: Prof. Dr. J. Lindeboom: De Hervorming, de godsdienstige betekenis van de Hervorming.

9.45. Schubert-cyclus. Mevrouw G. v. 't Sant-Jonsson, zang. P. Veenstra, Waldhoorn. H. Schouwman, piano.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.

10.20—10.30. Weerbericht.

10.35—11.05. Schooluitzending.

2.20—4.20. Namiddagconcert o.l.v. Louis Preil.

Daarna: Voordracht van Jon Iversen. Vervolg Concert.

4.20—5.20. Kinderuurtje.

5.20. Uurslag en Klokkenspel van het Raadhuis.

6.10—6.20. Weerbericht.

6.20. Persber. en Koersen.

6.35. Tijdsein.

6.36—7.20. Voordracht.

7.20. Theateruitzending: König Porus, opera in drie acten van P. A. C. Metastasio. Muziek van G. F. Händel.

Daarna: Persberichten.

Königswusterhausen, 1250 M.

9.20—4.20. Lezingen.

4.20—5.05. Namiddag-concert van Leipzig, vervolgens Gramofoonplaten.

5.20—8.20. Lezingen.

8.20. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

10.55—11.15. Fransche les voor scholieren.

12.25—1.50. Middagcon. o. l. v. Eysoldt.

1.50. Voordracht.

3.50—4.20. Dr. Hans Robert Lenzen: Dichtung der Landschaft.

4.20—5.05. Kinderuurtje.

5.05—5.50. Vooravondcon. d. Gertrude Reinbothe-Luckhaus, cello Paul Losse, bariton. Egbert Grape, begeleiding.

5.50—6.10. Oberreichtsanwalt a. D. Prof. Dr. Ebermayer: Arzt und Patient in der Rechtsprechung.

6.35—7.00. Engelsche taalles.

7.00—7.20. Dipl. Ing. Dr. Hanz Riedel: Berufsarbeit unter Lebens-gefahr.

7.20—9.15. Avondcon. door h. klein Werag Ork. o. l. v. Eysoldt.

8.20. Armut, treurspel in vijf acten van Anton Wildgans. Spelleider: Hardt. Daarna: Laatste berichten en sportbericht. Vervolgens Concert uit Breidenbacher Hof, d. de Kapel Stachowiak.

Londen 361 M., Davenport 1604 M.

10.35. Kerkdienst.

10.50. (alleen Dav.) Tijdsein en weerbericht.

11.20. (alleen Dav.) Gramof-plaat en.

12.20. Sonate-concert. Helen Luard, violoncel. Maud Dixtn, piano. Sonate, Grieg.

12.50. Orgelconcert d. Leonard H. Warner.

1.20—2.20. Lunchmuziek door Moschetto en zijn orkest.

2.45—2.50. (Alleen Dav.) Vischerijberichten.

4.20. Balladeconcert door Ita Cope (sopraan) en Jean Duncan (alt).

4.50. Frank Westfield's Orkest van de Prince of Wales Playhouse.

5.35. Kinderuurtje.

6.20. Actueele causerie.

6.35. Tijdsein, weerbericht en nieuwsberichten.

6.50. Berichten van het Ministerie van Landbouw.

7.05. De grondslagen der Muziek. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.

7.20. Mr. Harvey Grace: Musical Criticism.

7.35. Muzikaal intermezzo.

7.45. Dr. R. S. Waterhouse: Some ideas and Ideals of the World's Religions (5), Religion as Self-suppression.

8.05. Vocaalconcert door Sinclair Logan, bariton.

8.20. B.B.C.-Symp. concert door het B.B.C. Symphonie Orkest o. l. v. Sir Henry J. Wood. Szigeti, viool.

9.20. Weer- en nieuwsber.

9.35. Vervolg B.B.C. Symp. Concert.

10.20. Plaatselijk nieuws. (Alleen Dav.) Scheepsberichten.

10.25. General the Earl of Cavan, K. P.: The National Plying Fields Movement, What had been done.

10.40. Give me New Yoork, een Transatlantische uitzending tegen een shilling per seconde, door Holt Marvell. Muziek van Roger Eckersley, Dick Cecil en L. Stanton Jefferies.

11.05. Verrassing.

11.20—12.20. (All. Dav.) Dansmuziek door Alfredo's Band van New Princes Restaurant.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455.)

5.20. Voor de jeugd.

5.40. Harmonikamuziek.

6.20. Voor de huisvrouw.

6.35. Duitsche les.

7.05. Voordracht.

7.35. Militair concert.

9.00. Voordracht.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in licha-melijke opvoeling o. l. v. Dr. Diffre

7.50. Herhaling van de les.

8.20. Persberichten.

11.05. Berichten en koersen.

12.50. Concert door het orkest Gayina, m.m.v. den heer Arnoult, zang. Mme. Cecile Meurice, viool. Paul Penot, cello. Tijdens het concert: Persberichten.

2.10. Koersen, opening Parijs.

3.50. Slotkoersen Parijs, opening New-York.

4.05. Namiddagconcert m. m. v. Albert Locatelli, viool. Jean Doyen, piano. Lucienne Radisse, cello.

5.05. Koersen en berichten.

7.20. Landbouwberichten.

8.05. Koersen en berichten.

8.20. Gala-concert m.m.v. Mme. Richardson en Mme. Yvonne Gall. In de pauzes: Persberichten.

Toulouse, 392 M.

1.05. Klassieke muziek. Daarna: Orgelconcert. Composites van Händel. Vervolgens: Italiaansche Opera-aria's. Daarna Dansmuziek.

8.50. Concert.

Zaterdag 27 October**Berlijn, 484 en 566 M.**

7.20. Met de microfoon door Berlijn. 1e Avond: Haller Revue, Gaststätten Vaterland, Wintergarten. Daarna: Weer- en nieuwsber. Tijdsein en sportbericht.

Vervolgens tot 11.50. Dansmuz. door de Kapel Gerhard Hoffmann.

Bern, 411 M.

6.50—7.20. C. von Harten: Die baltischen Ritterschafren.
7.20—9.20. Symphonie Concert o.l.v. Felix Weingartner.
9.20—9.35. Weer- en Nieuwsberichten.
9.35—9.55. Orkestconcert.
9.55—11.20. Dansmuziek.

Brussel, 509 M.

5.20. Dansmuziek door het Orkest van de Tea-room Armonville.
5.50. Concert door het Radio-Trio.
6.35. Engelsche les voor beginners.
6.45. Engelsche les voor gevorderden.
7.05. Concert door het Radio-Trio.
7.20. Columbia-gramfoonplaten.
7.50. Radio-kroniek.
8.35. Concert m.m.v. den Heer Jans en de Kuban Kokzakken.
9.20. Nieuwsberichten.
Vervolg Concert.
10.35. Laatste berichten.

Daventry (Exper.) 492 M.

3.50. Variété, m. m. v. Gerald Scott, bariton en Vivienne Chatterton, sopraan. Duetten. Sara Saron, herinneringen; Nigel Dallaway en Margaret Ablethorpe (Duetten voor 2 piano's); Alfred Butler en Chrissie Stoddard, prettige herinneringen; Peter, Peggy en een Programma.
4.50. Dansmuziek door Billy Frances en zijn orkest, m. m. v. Edith James, voordrachten aan de piano.
5.50. Kinderuurtje.
6.35. Tijds., weer- en nieuwsberichten.
7.00. Sportberichten.
7.05. Concert door Pattison's Salon Orkest, o.l.v. Norris Stanley m.m.v. Norman Archer, tenor; Norris Stanley, viool.
8.20. Symphonieconcert door h. versterkt Birmingham Studio Orkest o.l.v. Joseph Lewis, m. m. v. John Armstrong, tenor; Eda Kersey, viool. Werken van Brahms.
10.20. Weer- en nieuwsber.
10.35. Sportberichten.
10.40—11.35. Balladen-concert door Ethel Fenton, alt; James Howell, bas; Edith Gunthorpe en Cecil Baumer, duo's voor 2 piano's

Frankfort, 428,6 M.

3.55—5.25. Concert door het Omroeporkest o. l. v. R. Merten, m. m. v. Jenő Nador (tenor) van het Neue Operetten-Theater, Nieuwe Dansmuziek. In de pauze berichten.
6.35—7.05. Stenografie-les voor beginnenden en meergevorderden.
7.05—7.35. Prof. Dr. Max Flesch: Pasteur, Koch en Behring.
7.35—8.35. Werken van Adolf Stoltze, voor te dragen door Lene Obermeyer en Hans Nerking van Frankfurter Schauspielhaus.
8.35. Vroolijke avond. Daarna tot 11.50 dansmuziek van Berlijn.

Hamburg, 395 M.

3.20. Berichten voor de Arbeidsmarkt.
3.35. Dr. Wilh. Heinitz: Das Klangmuseum.
4.20. Musikalische Impressionen. Moderne werken voor fluit en piano. Erik Schöneke, piano, en Johannes Lorenz, fluit.
5.20. Wenschconcert v. d. Propagandadienst.
6.20. Syndikus Dr. Köhler: Handwerk und Kultur.
6.45. Stadtarzt Dr. Hodann: Erziehungsschwierigkeiten der Entwicklungsjahre.
7.15. Weerbericht.
7.20. James Cook. Suite van Otto van Otto Reiner. Muziek van Horts Platen.
8.50. Harz-reizen. Concert o. l. v. Adolf Secker. Daarna weer- en nieuwsberichten, sportbericht. Vervolgens cabaret.

HILVERSUM, 1060 M.

12.00. Politieberichten.
12.30—2.00. Lunchmuziek door het Trio Sjouwerman. Programma: Freiheit und Vaterland, J. Heykens. Valse Septembre, Codin. Oh Lizzi, I. Bibo. Moment musical, Schubert. Who-oo? You-oo! That's Who, Ager. Retour du printemps, E. Waldteufel. Le-a-nore, Abrahams. La grande duchesse de Cœlostein, Offenbach-Tavan. Are you happy, Ager. Potpourri over liederen van Cath. v. Rennes. Reine Maleva, Chola Cordere, Finale.
2.00—3.30. Aansluiting van het Tuschinski-Theater, Amsterdam.
3.30—4.00. Een reeks werken voor stokers, door G. de Clercq. d. De verbranding.
4.00—4.30. 2de les Italiaansch voor beginners door Giovanni Rizzini.
4.30—5.00. 2de les Italiaansch voor gevorderden door Giovanni Rizzini.
5.00—5.25. 1ste les Fransch v. beginners door Raymont Lafont.
5.25—5.50. 1ste les Fransch v. gevorderden door Raymont Lafont.
5.50—6.50. Voor-avondconcert door het omroeporkest o. l. v. Nico Treep.
6.50—7.15. 1ste les Duitsch v. beginners door Edgar Grün.
7.15—7.45. 1ste les Duitsch v. gevorderden door Edgar Grün.
7.45. Politieberichten.
8.00. Uitz. ter gelegenh. van het 3-jarig best. v. d. V.A.R.A. in de Dierentuin Den Haag. Het Haagsche Arb. Symphonie-orkest o. l. v. J. Stotijn. Gem. Arb. Zangver. De Stem des Volks, o. l. v. P. Zwager. S. Swaap, 1e viool. Rede van W. H. Vliegen, lid v. d. 2de Kamer.
10.30—11.45. Aansluiting van de Cinema Royal te Amsterdam. Orkest o. l. v. Hugo de Groot.

Huizen, 340,9 M. (Na 6 uur 1870.)

(Uitsluitend KRO-uitz.)
12.30—1.30. Lunchmuz. door h. KRO.-Trio.
3.00—4.00. Kinderuurtje. Vertellingen, zang en muziek.

5.30—7.00. Gramfoonmuz.
7.00—7.30. Engelsche les.
7.30—8.00. Knipcursus.
8.00—8.30. Spr.: Prof. Dr. H. A. Kaag; Economie.
8.20. Concert. De Amsterdamse Orkestvereniging o. l. v. F. v. Diepenbeek, Chr. Gem. Koor Eltheto en M. Beusker, zanger.

Kalundborg, 1680 M.

6.50—7.00. Ochtendgymnastiek.
10.20—10.30. Weerbericht.
10.35—11.05. Schooluitzending.
12.35—1.05. Schooluitzending.
2.20—2.50. Kinderuurtje.
2.50—4.50. Namiddagconcert door het Radio Orkest o. l. v. Emil Reesen.
Daarna: Vocalconcert door Sören Stein, Concertzanger.
Vervolg Concert.
5.40—6.10. Voordracht.
6.20. Persber. en Koersen.
6.35. Tijdsein.
6.50—7.20. Voordracht.
7.20. Uurslag van het Raadhuus.
7.20—8.20. Oude dansmuziek. Daarna persberichten.
8.35—9.05. Voorlezing.
9.05—10.05. Concert en voordracht. Viktor Fischer, piano. Chr. Schröder, recitaties.
10.05—11.35. Dansmuziek.
10.05—11.35. Dansmuziek.
11.20. Uurslag en klokkenspel van het Raadhuus.

Königswusterhausen, 1250 M.

9.35—4.20. Lezingen.
4.20—5.20. Namiddag-concert van Hamburg.
5.20—7.05. Lezingen.
7.05. Zie Berlijn.

Langenberg, 469 M.

11.30. Mechan. Muziek.
12.25—1.50. Middagconc. o. l. v. Eysoldt, Solist: Neumann, tenor.
1.50. Voordracht.
3.00—3.20. Telegr. Insp. A. Wurbs: Funktechnik.
3.20—3.45. Hermann Jung: Niederrheinische Anekdoten.
3.50—4.20. Dr. Hertneck: Verkeerspolitiek en Verkeersbeamten-schafft.
4.20—4.40. Voor de Vrouw.
4.40—5.05. Engelsche les.
5.05—5.50. Vooravondconc. o. l. v. Eysoldt.
5.50—6.10. Oberreichsanwalt a. D. Prof. Dr. Ebermayer: Arzt und Patient in der Rechtsprechung.
6.35—6.55. Voor de Arbeiders.
7.00—7.20. Privatdozent Dr. Otto Förster: Deutsche Dome.
7.20. Vroolijke Avond. Daarna: Laatste berichten en sportber. Vervolgens: Dansmuziek o. l. v. Eysoldt.

Londen 361 M., Daventry 1604 M.

10.35. Kerkdienst.
10.50. (Alleen Dav.) Tijdsein en weerbericht.
1.20—2.20. Het Carlton Octet o. l. v. R. Tapponier.
3.45. (Alleen Dav.) Visscherijberichten.
3.50. Concert door Callender's Orkest o. l. v. Tom Morgan. Char-

les Knowles, bas. Hildegard Arnold, violoncel.
5.35. Kinderuurtje.
6.20. Muzikaal intermezzo.
6.35. Tijdsein, weerbericht en nieuwsberichten.
7.00. Muzikaal intermezzo.
7.05. De grondslagen der Muziek. Schubert's Winterreise, gezongen door Parry Jones, tenor.
7.20. Mr. Ernest Newman: Neext Week's Braodcast Music.
7.35. Muzikaal intermezzo.
7.45. Rondom Engeland in een klein watervliegtuig. Beschrijving van Master of Sempill en Hon. Mrs. Forbes Sempill.
8.05. Vaudeville. Lawrence Bascomb, komiek. Ronald Gourley, fluitist. Julian Rose, joodsch komiek. Doris en Elsie Waters, gesync. duetten. Het Don Vocaal Kwartet, Russische liederen. Het B.B.C. Dansorkest oo. l. v. Jack Payne.
9.20. Weer- en nieuwsber.
9.35. Actueele causerie.
9.50. Plaatselijk nieuws. (Alleen Dav.) Scheepsberichten.
9.55. Weensche Dansen en Marschen door het Radio Orkest o. l. v. John Ansell, Olive Groves, sopraan.
10.55—12.20. Dansmuziek door Fred Elizalde en zijn Savoy Hotel Orkest.

Motala, 1380 M. (Stockholm 455).

4.20. Concert door het Radio-orkest.
5.20. Kinderuurtje.
5.50. Oude dansmuziek.
6.50. Humoristische vertellingen.
7.05. Pianoconcert door W. Witkowsky.
7.20. Voordracht.
7.35. Cabaret.
8.20. Actueele causerie.
9.05. Dansmuziek.

Parijs (Radio), 1750 M.

7.05. Dagelijksche les in lichamelijke opvoeding o.l. v. Dr. Diffre
7.50. Herhaling van de les.
8.20. Berichten en koersen.
12.50. Columbia-gramfoonplaten, Persberichten.
2.10. Koersen. Religieuze mededeelingen.
4.05. Dansmuziek door de Joss Ghistry Symphonians. Tijdens het concert: Persberichten.
7.20. Landbouwberichten.
8.05. Causerie. Koersen en berichten.
8.20. Concert: Le Theatre du Petit Monde, door Pierre Humble. Dansmuziek door de Harry Bily's Jozzband. In de pauzes: Persberichten en mededeelingen.

Toulouse, 392 M.

1.05. Zes preludes van Chopin voor piano. Vioolconcert: Composities van Kreisler.
8.50. Instrumentaalconc. Daarna: Vocaalconcert.
9.20. Accordeonmuz. Daarna: Fragmenten uit Werther van Mäsenet.
9.50. Militaire muziek.

Körting-Krachtversterker

VOOR GRAMOPHOON- EN RADIO-MUZIEK

Speciaal geschikt voor groote ruimten, zooals:

Café's, Hotels, Cinema's, Dancings, Feestzalen enz.

Zuivere weergave van den hoogsten tot den laagsten toon

KÖRTING & MATHIESEN A.-G.

VERKOOPBUREAU AMSTERDAM (C.) KEIZERSGRACHT 701

TELEFOON: 37559, 37459 — MAGAZIJN: 37057

DeLub

DRALOWID
WAARBORGT KWALITEIT

Uitvoering „N“ f0.80

**DRALOWID-KONSTANT
LEKWEERSTANDEN**
in alle waarden van 0.005 tot 20 Megohm.

uitvoering „Universal“ f100.

Uitvoering „N“ f0.90

DRALOWID-POLYWATT LEKWEERSTANDEN
Geschikt voor belasting van 1 Watt bij maxim. sp. v. 100 V.

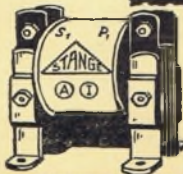
uitvoering „Universal“ f110.

**DRALOWID-FARAD - UNIVERSAL
BLOKCONDENSATOREN.**
in alle waarden van 50 - 3000 c.m.
geg. doorsl. sp. op 1000 V.
van 50-800 c.m. f0.80
van 1000-1500 c.m. „1.10
van 2000-3000 c.m. „1.40

**RAMIE UNION
ENSCHDE
HANDELSAFDEELING**

19

STANGE
LAAGFREQUENTTRANSFORMATOREN

geg. doorsl. sp. op 1000 V.
Meest gangbare (1:3 - 1:4 - 1:5)
verhoudingen uit voorraad.

HET BESTE OP HET GEBIED VAN L. F. TRANSFORMATOREN

„Simplex“ maakte tal van vrienden,
„Simplex“ werd met lof genoemd,
Maar het „Sinus-Simplex“ Toestel
Wordt met méér lof nog geroemd.
En geen wonder: want ook „Sinus“
Oogste steeds tevredenheid.
'n „Sinus-Simplex-combinatie“
Heeft dus prachtcapaciteit!

OVERAL VERKRIJGBAAR
VRAAGT BROCHURE!

FIRMA RIDDERHOF & VAN DIJK
DE LA REIJLAAN 37-39
TELEFOON 345 — ZEIST
Radio-Apparaten-Fabriek

„Radio-Wereld“

weet het!

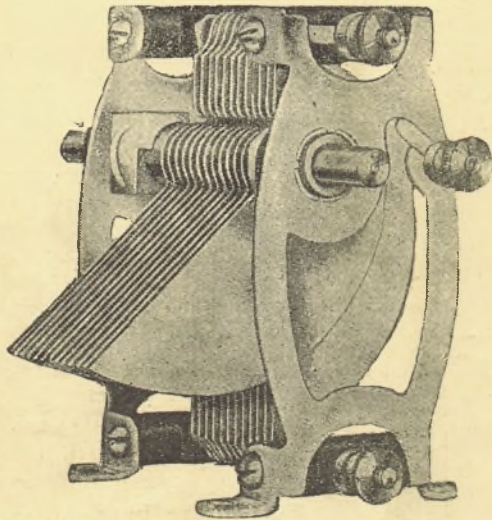
Indien U een inlichting, schema,
adres of boek op radio-gebied
wenscht:

Vraagt het „R.-W.“

De Condensator welke het afstemmen verbetert

100 c.M.	. .	fl. 3.90
200 c.M.	. .	„ 4.10
300 c.M.	. .	„ 4.25
350 c.M.	. .	„ 4.35
500 c.M.	. .	„ 4.50

1. Standaard $\frac{1}{4}$ " as, waarop elke standaardschaal of knop past.
2. Eengatsmontage op frontplaten met dikte varierende van $\frac{1}{8}$ " tot $\frac{3}{8}$ ".
3. Koperen eindplaten, die een stevige constructie waarborgen.
4. Zuiver gestelde, accuraat afgewerkte vaste platen.
5. De constructie is zoodanig dat verliezen praktisch zijn uitgesloten.
6. De as gaat door de eindplaat verder, waardoor meerdere condensatoren achter elkaar gekoppeld kunnen worden.
7. Een koper snoetje zorgt voor een constante verbinding, waardoor kraken is uitgesloten.
8. Meerdere aansluitklemmen teneinde de montage zoo eenvoudig mogelijk te kunnen maken.
9. De eindplaten zijn niet gespannen, waardoor de stand der platen onderling niet kan worden ontregeld.
10. Vier voetjes maken het mogelijk zoowel op de frontplaat als op de bodemplank te monteeren. Dit feit en ook de omstandigheid, dat de as aan beide zijden uitsteekt, maakt het mogelijk dezen condensator ook van trommelschalen te voorzien.
11. De draaibare platen zijn logaritmisch, zoodat de verschillende stations niet door elkaar hoorbaar zijn en alle verdeeld zijn over de geheele schaal inplaats van alle op een hoopje aan een zijde van de schaal.
12. Stevige stuitnok. Deze werkt op de as en niet op de draaibare platen zoodat deze nooit ontwricht kunnen worden.
13. Flinke stevige en onverslijtbare lagering.
14. Een juist geplaatste veer van goede spanning waarborgt een soepele gang van den condensator.

Het platenstelsel van dezen condensator is ongevoelig voor temperatuur-invloeden. De speciale klemming van de draaibare platen is onverslijtbaar en behoeft zelfs na zeer lang gebruik niet te worden bijgesteld.

Een condensator met zooveel goede eigenschappen welke verkocht wordt voor een dergelijken lagen prijs is weer een nieuw bewijs dat LISSEN waarde geeft voor Uw geld. Wanneer U Uw afstemming wenscht te verbeteren, neem dan de oude condensatoren eruit en vervang ze door dezen nieuwen LISSEN variablen condensator. Het loont thans ongetwijfeld de moeite niet meer Uw oude condensatoren op te knappen nu U deze nieuwe condensator kunt bekomen.

U kunt dezen LISSEN variablen condensator verkrijgen bij iederen goeden radio-handelaar. Indien U hierbij moeilijkheden mocht ondervinden gelieve U ons even te berichten.

Op aanvraag zenden wij U gaarne franco onze nieuwe aanzienlijk uitgebreide brochure met prijslijst.

LISSEN LIMITED, Lissenium Works, RICHMOND
LISSEN AGENTSCHAP: STATIONSWEG 17c, ROTTERDAM. TELEFOON 11633